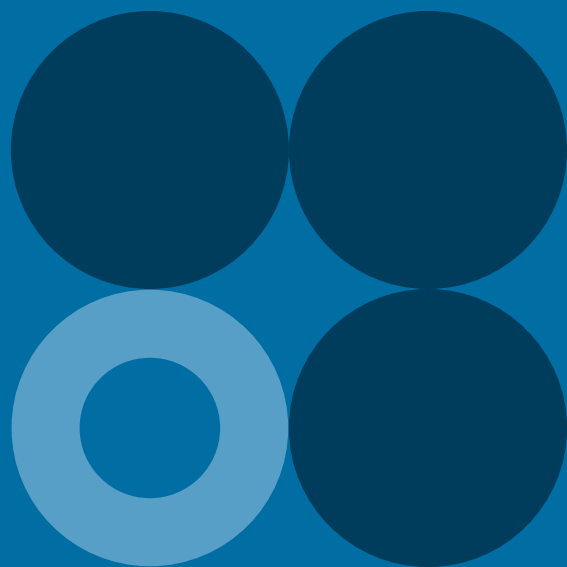

Kultūros ir meno projektų bei procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistema

Šokio sritis

Ekspertinio vertinimo ataskaita

Ši ataskaita yra tyrimo *Stebėsenos, analizės ir modeliavimo sistemos kokybinių rodiklių nustatymas. Šokio sritis*, vykdomo siekiant sukurti Kultūros ir meno projektų ir procesų stebėsenos ir analizės modeliavimo sistemą (SAMS), dalis.

Parengė Ingrida Gerbutavičiūtė

Ataskaita parengta vykdant projektą „Kultūrinės plėtros projektų ir procesų valdymo, stebėsenos ir analizės sistemos sukūrimas ir išbandymas“.

Projektas bendrai finansuojamas iš Europos socialinio fondo lėšų (Projekto Nr. 10.1.1-ESFA-V-912-01-0033).

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Lietuvos kultūros tarybai priklauso autorių turinės teisės atgaminti bet kokia forma ar būdu, išleisti ir viešai skelbti (visą ar dalimis), įskaitant padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais, tyrimą ir visas pateiktas rekomendacijas. Šios informacijos naudojimas galimas mokslo ir nekomerciniais tikslais, nurodant cituojamą šaltinį.

Autorių išreikštas požiūris nebūtinai sutampa su Lietuvos kultūros tarybos.

Turinys

Ataskaita	4
Šokio srities apibrėžimo formulavimas	4
Šokio srities Proceso aprašymas	8
Šokio srities veiklos ir jų aprašymai.....	23
Šokio srities Proceso ir Projekto įvertinimas	33
Prieinamų šokio srities duomenų aibė ir jų šaltiniai.....	41
Šokio srities Proceso ir Projekto duomenų analizės metodologija	44
Šokio srities Proceso ir Projekto kokybę identifikuojantys kriterijai ir jų aprašai bei nustatymo principai.....	44
Šokio srities Procesą ir Projektą identifikuojantys rodikliai ir jų aprašai bei nustatymo principai.....	52
Informacijos sisteminimas į vientisus dokumentus	57
Šokio srities apibrėžimas	57
Šokio srities Proceso ir Projekto aprašymai	57
Kriterijų sąrašas ir aprašas	58
Rodiklių sąrašas ir aprašas.....	58
Santrauka	59
Šokio srities apibrėžimas	59
Šokio srities veiklų sąrašas.....	59
Šokio srities produktų ir paslaugų sąrašas.....	61
Šokio srities raidos apibrėžimas.....	61
Šokio srities projekto apibrėžimas	61
Šokio srities raidos vertinimo kriterijai	62
Šokio srities raidos rodikliai	63
Šokio srities projekto vertinimo kriterijai.....	64
Šokio srities projekto rodikliai	65

Ataskaita

Šiame dokumente pateikiamas 2020 m. sausio...d. sutarties Nr.... techninėje specifikacijoje apibrėžtas objektas: šokio srities Proceso ir Projekto kokybės identifikavimo ir vertinimo paslaugos. Pagal 2020 m. vasario 12 d. elektroniniu laišku patvirtintą detalų darbo planą iki 70 kalendorinių dienų įgyvendinti ir Lietuvos kultūros tarybai pateikti 2.3.1. ir 2.3.2. techninės specifikacijos punktuose apibrėžti uždaviniai. Galutinėje ataskaitoje pateikiami per 90 kalendorinių dienų įgyvendinti 2.3.3. ir 2.3.4. techninės specifikacijos punktuose apibrėžti uždaviniai.

Darbo metu naudota įvairių šaltinių medžiaga, tačiau ji metodiniu požiūriu nėra vienalytė, todėl pateikiami duomenys gali būti pripažįstami tik kaip pradinis atskaitos taškas vertinant šokio srities raidą. Visi duomenys ir jų analizė pateikiami neatsižvelgiant į Covid-19 pandemijos protrūkio sukeltas socialines ir ekonomines pasekmes.

Šokio srities apibrėžimo formulavimas

Norint apibrėžti, kas yra šokio sritis, būtina (bent iš dalies) nusakyti, kas yra šokis. Apibrėžti, kas yra šokis, neįmanoma, galima tik priartėti prie šokį detaliausiai nusakančio apibrėžimo kaip idealiosios sąvokos. „What is dance?“ – klausia Randy’is Martinas knygoje *Critical Moves. Dance Studies in Theory and Politics*. Ir pats atsako, kad apibrėžimais neįmanoma atsakyti į šį klausimą, nes šokis remiasi visų pirma empirinėmis patirtimis, o ne konceptualiomis sąvokomis:

The question, What is Dance?, is not usefully answered by description (as if the categories used to inventory putative dance activities were somehow taken to be empirical rather than conceptual).¹

Autorius dėsto, kad sudėtinga šokio apibūdinimą atskirti nuo kitų kultūros praktikų, nes šokio institucijos, prodiuseriai ir šokio praktikai patys esą sujungę šokį ir kitas estetines formas. Tačiau čia nepadedą ir teiginys, esą šokis yra viskas, ką žmonės vadiną šokimu.² Toliau R. Martinas aiškina, kad norint apibrėžti šokį nepadedą ir metodas bandyti eliminuoti visa, kas nėra šokis.³ Šokio fenomenas, anot jo, maitina kritinę sąmonę, sujungia mąstymo ir įkūnijimo veiksnius, veiksmą ir nuojautą:

Dance lies at the point at which reflection and embodiment meet, at which doing and anticipation are intertwined.⁴

1 Martin, Randy: *Critical Moves. Dance Studies in Theory and Politics*. Durham, London: Duke University Press. 1998. 5 p.

2 Ten pat. 5-6 p.

3 Ten pat. 6 p.

4 Martin, Randy: *Critical Moves. Dance Studies in Theory and Politics*. Durham, London: Duke University Press. 1998. 1 p.

Autoriui šokis yra įkūnyta praktika, kurianti manifestą, kaip judesys, akimirkai sukoncentruotas ir išplėtotas vienoje vietoje, tampa jėga, įforminta kur kas plačiau, nei leidžia spektaklio rėmai.⁵

Įdomu, kad mažajame šokio žodyne *Kleines Wörterbuch des Tanzes*⁶ nėra pateikiamas šokio kaip fenomeno arba šokio srities apibrėžimas. Čia naudojami šokio krypčių bei stilių paaiškinimai: abstraktusis šokis (*Abstarkter Tanz*⁷), akademinis šokis (*Akademischer Tanz*⁸), išraiškos šokis (*Ausdruckstanz*⁹), Bauhauzo stiliaus šokis (*Bauhaustänze*¹⁰), judesio choras (*Bewegungschor*¹¹), afroamerikiečių šokis (*Black Dance*¹²), breikas (*Break Dance*¹³), laisvasis šokis (*Freier Tanz*¹⁴), hiphopas (*Hip-Hop*¹⁵), džiazas šokis (*Jazztanz*¹⁶), kontaktinė improvizacija (*Kontaktimprovisation*¹⁷), konceptualus šokis (*Konzepttanz*¹⁸), modernus šokis (*Modern Dance*¹⁹), postmodernus šokis (*Postmodern Dance*²⁰), šokio teatras (*Tanztheater*²¹), mirties šokis (*Totentanz*²²), šiuolaikinis šokis (*Zeitgenössischer Tanz*²³) ir kt.

Žodyne pateikiamos ir skirtingos klasikinio šokio rūšys. Jų aprašų, kaip pateikiau darbo plane, neįtraukiu į tyrimo imtį. Analogiškai pateikiami ir socialinių šokių apibrėžimai – jie į šį tyrimą taip pat neįtraukiami. Minėti afroamerikiečių, džiazas, breiko, hiphopo ir kt. stiliai stipriai paveikė bei tebeveikia šiuolaikinio šokio stilių, todėl šiame tyrime galimai įtraukiami į minėtinų šokio stilių apibrėžimų įvardijimus. Visgi svarbu paminėti, kad tautinių, etninių, socialinių ir kt. šokių stiliai, tokie kaip *dervišų šokis*²⁴, *kabuki*²⁵, *kathak*²⁶ stiliaus šokis ir kt., taip pat veikia šiuolaikinio šokio raidą ir naudojami kaip meninės skirtingų šokio produktų ar paslaugų raiškos priemonės.

Choreografas Jonathanas Burrowsas pateikia dar vieną šiuolaikinio šokio kryptį – abstraktųjį šokį – ir jį įvardija kaip tam tikrą choreografo meninio turinio pasirinkimą:

Our tendency as audience is to perceive a dancer or live performer as a subjective entity, rather than as abstraction. There is, however, a certain kind of dance performance that an audience call abstract.

[...]

- 5 Ten pat. 5 p.
- 6 Koegler, Horst; Kieser, Klaus: *Kleines Wörterbuch des Tanzes*. Stuttgart: Phillip Reclam jun. 2006.
- 7 Ten pat. 9 p.
- 8 Ten pat. 11 p.
- 9 Ten pat. 15 p.
- 10 Ten pat. 25 p.
- 11 Ten pat. 26 p.
- 12 Ten pat. 27 p.
- 13 Ten pat. 29 p.
- 14 Ten pat. 58 p.
- 15 Ten pat. 67 p.
- 16 Ten pat. 71 p.
- 17 Ten pat. 76 p.
- 18 Ten pat. 76 p.
- 19 Ten pat. 82 p.
- 20 Ten pat. 97 p.
- 21 Ten pat. 118 p.
- 22 Ten pat. 121 p.
- 23 Ten pat. 126 p.
- 24 Ten pat. 45 p.
- 25 Ten pat. 74 p.
- 26 Ten pat. 75 p.

This abstract quality can arise by accident. Sometimes a dance fools itself into thinking it has a concrete subject, but doesn't find any subject other than the abstract.

'Abstract' is fine subject, so long as that's what you [the choreographer – I. G.] want to do.²⁷

Šokis, anot J. Burrowso, gali turėti ir subjektyvų, ir abstraktų turinį, o žiūrovai dažnai suvokia šokį kaip abstrakčią raišką.

Bresnahanas Aili analitinėje studijoje *The Philosophy of Dance* rašo, kad šokio teoretikai, remdamiesi analitinės estetikos pagrindais, į klausimą „Kas yra šokis?“ pateikia tradicija paremtą atsakymą – šokis esąs ypatingai ekspresyvi meno forma, apimanti „veiksmą“ kaip šokio meno pagrindą²⁸. Autorius nurodo daug šokio teoretikų, kurie remiasi skirtingomis filosofinėmis prieigomis, todėl skirtingai apibrėžia šokio meno fenomeną: analitinė šokio meno ontologija, šokis kaip agentūra ir iš anksto apgalvotas menas, šokis kaip gyva patirtis ir somatinis suvokimas, šokis ir kognityviniai mokslai, šokio ir netradicinės filosofijos sąsajos, šokio, etikos ir sociopolitinės filosofijos sąsajos bei kt.²⁹ Kadangi uždavinys apibrėžti šokio meno sritį yra tik vienas iš daugelio šios situacijos analizės uždavinių, gilintis į pateiktas filosofines šokio meno traktuotes neįmanoma dėl perteklinės darbo apimties. Šiuo tyrimu siekiama pateikti šokio meno (srities) apibrėžimą, kuris būtų suvokiamas ir šokio srities specialistų, ir šokio mėgėjų, ir platesnio žmonių rato nesigilinant į analitinius filosofinius šokio meno kontekstus.

Interneto svetainėje www.contemporary-dance.org choreografė, atlikėja, pedagogė ir tyrėja Maria del Pilar Naranjo Rico pateikia šokio terminų žodyną, kurį surinko ne asmeninio tyrimo metu, bet galimu visuotinio tarptautinės šokio bendruomenės narių indėlio principu.

Taigi, šiuolaikinis šokis – tai

a form of art whose working material is the movement of humans. It doesn't have fixed or established movement patterns but it's rather in a continuous search for new forms and dynamics. Therefore its dancers make use of varied modern and classical dance techniques to train. It produces performances or shows in conventional and non conventional stages (such as theaters or public and private places), having a frequent dialogue with other aesthetic languages such as audiovisual technologies, visual or fine arts, lightning, architecture, music, circus and others.³⁰

Remiantis šiuo apibrėžimu mums svarbūs raktiniai žodžiai yra šie: judesiai, judesių formos ir dinamika, šokiui įprastos bei specifinės pasirodymo vietos ir glaudus ryšys su kitomis meno formomis.³¹

Ramsay'us Burtas knygoje *Uncovering Dance. Contemporary European Theater Dance and the Commons* tyriminę knygos dalį apibrėžia taip:

27 Burrows, Jonathan: *A Choreographer's Handbook*. London and New York: Routledge. 2010. 135.

28 Plg. Bresnahan, Aili: *The Philosophy of Dance*. Enciklopedijoje Edward N. Zalta (ed.): *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Winter 2019 Edition. Prieiga per internetą: <https://plato.stanford.edu/archives/win2019/entries/dance/>

29 Ten pat.

30 Prieiga per internetą: <http://www.contemporary-dance.org/dance-terms.html>

31 Gerbutavičiūtė, Ingrida: *Contemporary Dance in Lithuania: Human Existence, History and Contextualized Introspection* knygoje Marcinkevičiūtė, Ramunė; Balevičiūtė, Ramunė (eds.): *Contemporary Lithuanian Theatre. Names and Performances*. Tyto alba. 2019. 187.

*The central focus of this book are readings of performances of recent European contemporary dance since the mid- 1990s whose conceptual framing and dramaturgical structures create spaces for experiences that directly or indirectly resonate with current social and political concerns.*³²

Šiam tyrimui svarbus ir taikytinas paskutinyasis aspektas, t. y. tam tikrų šiuolaikinio šokio kūrinių konceptualūs rėmai bei dramaturginės struktūros sukuria erdvę patirtims, kurios tiesiogiai arba netiesiogiai atliepia aktualius socialinius ir politinius įvykius. Teiginį perkėlę šokio sričiai gauname, kad šokio sritis *per se*, t. y. neatsižvelgiant į kuriamų šokio produktų ar paslaugų formas ir apimtį, rezonuoja aktualius socialinius ir politinius veiksnius ir tai įrodo šios meno srities aktualumą ir kritinį svorį.

Vokietijos šokio organizacija *Deutsches Dachverband Tanz* savo svetainėje akcentuoja šokio fenomeno socialinio aspekto svarbą mūsų visuomenėje. Šokis esąs dalis kultūrinio išsilavinimo ir dalis kūrybinės ekonomikos, jis prisideda prie mokslinių tyrimų, o šimtams tūkstančių žmonių šokis yra laisvalaikio užimtumas ir dalis kūniško bei kūrybiško sporto³³. Apibūdinime įvardytas kūrybinės ekonomikos faktorius svarbus šokio meno ir ekonomikos sričių sankirtoje.

Šokio filosofai, kaip, pvz., Markas Franko, mano, kad šokio meno esmė glūdi ne šokio meno kūrinio struktūroje, kuri yra suvokiama kaip meno kūrinio objektas, bet

*contemporary thought on dance is frequently split between a concept of dance-as-writing and a concept of dance as beyond the grasp of all language, especially written language.*³⁴

Pastarasis aspektas šokių nusako kaip meninį konceptą, nepasiduodantį verbalinės kalbos apibrėžimams. Remdamiesi šiuo filosofiniu teiginiu prieiname prie išvados, kad šokio meno neįmanoma nusakyti verbaline kalba. Galima tik daugiau ar mažiau priartėti prie idealaus šokio meno apibrėžimo.

Taip pat problemiška, kad tai, kaip šokis suvokiamas praktikoje ar vertinamas pagal jo „esminius“ bruožus (jei tokių yra), gali nesutapti su tuo, kas yra šokis, naudojant skaitmeninę šokio tapatybę istorinio išsaugojimo tikslais³⁵. Kitaip tariant, šokio meno praktika realybėje ir jos suskaitmeninta forma analitinėje šokio literatūroje pateikiami kaip du absoliučiai skirtingi fenomenai.

Susumavusi pateiktus teiginius apie (šiuolaikinio) šokio meną ir jo apibrėžimo problematiką, pateikiu galimą šokio srities apibrėžimą ir šokio srities bei kitų sričių sankirtų diagramą.

Šokio sritis apima šokio meną ir jo veiklas (produktus ir paslaugas), šokio meno lauko raidą, taip pat sąlyčio taškus tarp šokio meno ir kitų profesionalaus meno sričių bei sąlyčio taškus su kitomis sritimis – švietimu, socialine aplinka, sveikatos apsauga, ekonomika, politika ir kt.

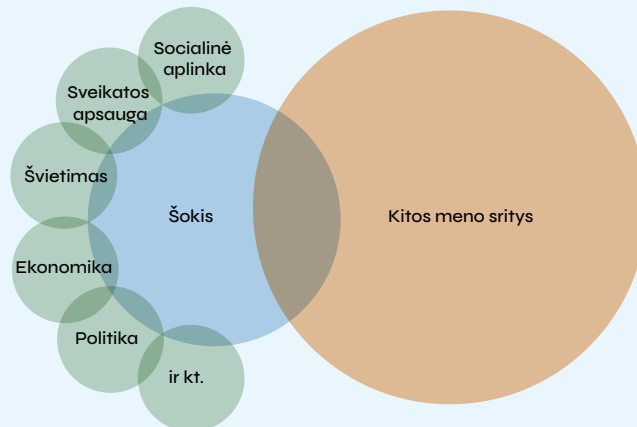
32 Burt, Ramsay: *Uncovering Dance. Contemporary European Theater Dance and the Commons*. Oxford Studies in Dance Theory: Oxford University Press. 2017. 7.

33 Prieiga per internetą: <https://dachverband-tanz.danceinfo.de/index.php?id=dance>

34 Bresnahan, Aili: *The Philosophy of Dance*. Enciklopedijoje Edward N. Zalta (ed.): *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Winter 2019 Edition. Prieiga per internetą: <https://plato.stanford.edu/archives/win2019/entries/dance/>

35 Ten pat.

Šokio menas – tai meno forma, kurios didžioji darbinės medžiagos dalis yra žmonių ir (ar) objektų judesiai laike ir erdvėje. Šokio menas neapsiriboja vien fiksuotais ir nusistovėjusiais judesiais bei judesių junginiais, tačiau nuolat ieško naujų formų ir naujos judesių dinamikos. Šokio meno stiliai apima klasikinį, šiuolaikinį, gatvės, urbanistinį, folklorinį, socialinius ir kt. šokius. Šokio spektakliai dažnai kuriami panaudojant kitų meno sričių estetinę raišką (audiovizualinės technologijos, vizualieji menai, vaizduojamasis menas, architektūra, muzika, cirkas ir kt.) tradicinėse (teatrų) ir netradicinėse (*site specific*, *site sensitive*, *etc.*) erdvėse. Šokio menas rezonuoja aktualius socialinius, ekonominius ir politinius veiksnius, skatina ir palaiko kultūrinės ekonomikos augimą, aktyvina kritinę sąmonę ir sukuria erdvę kinestetinėms, somatinėms ir estetinėms patirtims.

1 pav. Šokio ir kitų sričių sankirtos

Šokio srities Proceso aprašymas

Šokio procesas – šokio veiklų grupė ar jų visuma, veikianti šokio raidą kultūros ir meno kontekste, socialiniuose, politiniuose, ekonominiuose ir kt. kontekstuose. Šokio srities raida – šokio meno kitimas estetiniu lygmeniu ir jo produktų bei paslaugų plėtra ekonominiu, socialiniu ir politiniu lygmeniu.

Kultūros ir meno kontekstas

Šokio srities procesų kaitą kultūros ir meno kontekste galima apčiuopti

- per šokio meno veiklų (produktų ir paslaugų) estetinę plėtrą (temos) ir kūrybinės raiškos (formas) įvairovę,
- per šokio meno veiklų (produktų ir paslaugų) sąveiką su kitomis meno sritimis ir įtaką kitoms meno sritims.

Pirmu atveju turėtume analizuoti šokio spektaklių teminę raišką per apibrėžtą laiką. Lietuvos šokio informacijos centro statistinių duomenų bazėje pateikiami 2016–2018 finansinių metų duomenys analizuojami trimis pjūviais: 1) šokio spektaklių pasiūla

ir lankomumas Lietuvos miestuose, 2) Lietuvos šokio pristatymas užsienio šalyse, 3) Lietuvos šokio organizacijų finansavimas ir šokio trupių pajamų generavimas³⁶. Scenos meno kritikų asociacijos scenos meno veiklų statistikos projektas „Lietuvos teatras skaičiais“ analizuoja Lietuvos scenos meno veiklas per 2015–2018 m. šiais pjūviais: 1) premjerų skaičius profesionaliuose teatruose, 2) premjerų skaičius pagal teatrų statusą, 3) premjerų pasiskirstymas pagal miestus, 4) premjerų skaičiaus kaita pagal regionus, 5) premjerų pasiskirstymas pagal žanrus, 6) naujų šokio spektaklių žanrų pasiskirstymas, 7) naujų muzikinių spektaklių žanrų pasiskirstymas, 8) premjerų pasiskirstymas pagal tikslinę auditoriją, 8) naujų dramos spektaklių skaičius pagal dramaturgų tautybę, 9) naujų dramos spektaklių skaičius pagal dramaturgų epochą, 10) naujų dramos spektaklių skaičius pagal kūrybos šaltinį (pjeses), 11) režisierių pasiskirstymas pagal lytis ir teatro statusą, 12) režisierių aktyvumas pagal kartas ir lytis, 13) užsienio režisierių sukurtų spektaklių skaičius pagal teatro statusą³⁷. Informacija pateikiama vizualiai, detalesnės informacijos trūksta³⁸, o 2019 m. statistinius duomenis planuojama pateikti 2020 m. rugsėjo mėnesį³⁹. Lietuvos šokio informacijos centro statistinis tyrimas orientuojasi į auditorijos plėtrą, finansinį indėlį ir ekonominę grąžą, Scenos meno kritikų asociacijos statistinis tyrimas – į premjerų skaičių, naujų formų plėtrą, dramaturginę epochą, režisierių lytį, kartą ir tautybę. Visgi nė vienas tyrimas neliečia estetinio sukurtų spektaklių turinio, nes tam reikėtų atskiros kokybinės analizės. Ją iš dalies atlieka scenos meno kritikai, recenzuodami bei analizuodami spektaklius kritiniuose straipsniuose. Išsamus kokybinis scenos meno spektaklių tyrimas galėtų būti puikus duomenų bazės papildymas, o jau esami statistiniai duomenys galėtų atskleisti faktinių duomenų įtaką kūrybinei raiškos plėtojei arba tapti šios raiškos pasekmėmis.

Temos

Žvelgdami į pastarųjų metų šokio srities veiklomis sukurtų produktų ir paslaugų meninę raišką, galime apibendrintai sumuoti keletą teminių laukų: vidinės būsenos, susijusios su egzistencinėmis žmogaus patirtimis, vyro ir moters tapatumas, (savi)reprezentacija bei pavieniai šalies, miesto, tam tikros socialinės grupės ar individo istorijų pasakojimai, leidžiantys žiūrovui prisiliesti ir prie šokio meno formos, ir prie jo turinio, leidžiantys tyrinėti erdvę, pajusti kontekstą, pažinti atlikėją (-us), suvokti jų minties vingius ir galimą kritinį žvilgsnį⁴⁰. Aukščiau įvardintos temos buvo analizuotos penkių metų laikotarpiu nuo 2013 m. iki 2017 m.⁴¹. Nuo 2018 m. šalia įvardintų temų kūrėjai bando liesti ir vartotojiškumo bei ekologijos temas, taip atliepdami aktualias globalias problemas. Politinių temų Lietuvos šiuolaikinio šokio spektakliuose nedaug arba jos nedetalizuojamos, abstrahuojamos, labiau kreipiamos į socialinę plotmę.

36 Plg. prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/stats/>

37 Plg. prieiga per internetą: <http://smka.lt/activity/1663/>

38 Plg. ten pat.

39 Prieiga per internetą: <http://smka.lt/activity/2019-3/>

40 Gerbutavičiūtė, Ingrida: *Contemporary Dance in Lithuania: Human Existence, History and Contextualized Introspection* knygoje Marcinkevičiūtė, Ramunė; Balevičiūtė, Ramunė (eds.): *Contemporary Lithuanian Theatre. Names and Performances*. Tyto alba. 2019. 189.

41 Plg. ten pat. 188.

Elke Zobl, Elisabeth Klaus, Anita Moser ir Perssonas Perry'is Baumgartingeris knygoje *Kultur produzieren. Künstlerische Praktiken und kritische kulturelle Produktion* pabrėžia meninių darbų kritinės įvairovės svarbą, kuri remiasi kritiškosios diskurso analizės principais, *queer* ir *trans* studijomis. Įvardijami aktyvistų antirasistinės, imigrantų, *queer* ir *trans* kultūros produktai, kad būtų įmanoma atkreipti dėmesį į nelygius galios santykius, kylančius taikant skirtingus bendradarbiavimo modelius arba dirbant įvairių kultūrinių tyrimų kontekstuose.⁴² Analizuojant Lietuvoje sukuriamus šokio meno produktus ir paslaugas kritinė diskurso analizė taikoma retai, spektaklių *queer* ir *trans* temomis nėra kuriama, šios temos į meninį darbo kontekstą neįterpiamos arba įterpiamos marginaliai ir sporadiškai. Atsakymai į klausimus, kodėl Lietuvoje meniškai neliečiamos ar mažai analizuojamos šios temos, gali glūdėti krikščioniškosiose religinėse doktrinos, nepripažįstančiose binarinės (ambivalentinės) lyties sąvokos ir (ar) daline religine filosofija bei tautiškumo ideologija paremtame politiniame valdyme. Antirasistinės ir (ar) migrantų tematikos nebuvimą šokio spektakliuose galima aiškinti istoriškai susiklosčiusiomis aplinkybėmis. Visgi norint tiksliai nustatyti šių temų spektakliuose nebuvimo priežastis, reikėtų kito išsamaus analitinio kokybinio tyrimo.

Formos

Šokio srities veiklų bei šiomis veiklomis sukuriamų produktų ir paslaugų formos ir jų turinys išsamiau aprašomi skyriuje **Šokio srities veiklomis sukuriami produktai ir jų aprašymai**. Šioje analizės vietoje pateikiu Lietuvoje sukuriamų šokio spektaklių formas ir jų pavyzdžius. Formų išskirtinumas išsamiai neanalizuojamas, nes dažnu atveju spektaklio forma yra glaudžiai susijusi su spektaklio turiniu, o tai jau gilesnės kokybinės (formos ir turinio) analizės dalis.

Šokio spektakliai tradicinėse erdvėse: šokio teatro AIROS spektaklis „Melancholijos bokštai“ (2016), kūrėjų ir atlikėjų Gretos Grinevičiūtės ir Agnietės Lisičkinaitės spektaklis „B & B Dialogas“ (2016), Vyčio Jankausko šokio teatro spektaklis „Agonija“ (2017), Šeiko šokio teatro spektaklis „Aside“ (2017), choreografės Vilmos Pitrinaitės spektaklis „Soma Holidays“ (2018) ir kt.

Šokio spektakliai netradicinėse erdvėse: choreografės Agnijos Šeiko šokio-ekskursijos „Keliaujančios bažnyčios“ (2015), „Lucky Lucy“ (2016), „Užpustyti“ (2019), choreografės Airos Naginevičiūtės įvietintas spektaklis „Hora Lupus / Vilko valanda“ (2013), Kauno šokio teatro AURA choreografės Birutės Letukaitės performansas „Netikėtasis Dali“ (2019) ir kt.

Spektakliai, įtraukiantys aktyvų žiūrovų dalyvavimą: urbanistinio šokio teatro *Low Air* spektaklis „Susitikimas“ (2018 m.), Šeiko šokio teatro performansas „Dior in Moscow“ (2016), Danšemos šokio teatro spektakliai kūdikiams „Spalvoti žaidimai“ (2015), „Šviesiukai“ (2017) ir kt.

Šokis kine / šokio video: Šeiko šokio teatro šokio filmas „Pasaka“ (2011), Kauno – Europos kultūros sostinės 2022, Lietuvos šokio informacijos centro, Kauno šokio teatro AURA ir LRT projektas „Šokis plius miestas“ (2019/2020) ir kt.

42 Plg. Zobl, Elke; Klaus, Elisabeth; Moser, Anita; Baumgartinger, Persson Perry: *Kultur produzieren. Künstlerische Praktiken und kritische kulturelle Produktion*. Transcript. 2019. 15.

Šokio instaliacijos: choreografės ir performanso menininkės Austėjos Vilkaitytės „Miegamoji rajoninė instaliacija“ (2017), Šeiko šokio teatro šokio spektaklis-instaliacija kūdikiams „LUMI“ (2019) ir kt.

Sąlytis su kitais menais

Šokio sąlytis su muzikos menu: Šeiko šokio teatro ir Klaipėdos violončelių kvarteto spektaklis „Metų laikai“ (2017), Šeiko šokio teatro ir Klaipėdos violončelių oktetto spektaklis „Boléro-Extended“ (2019), Kauno šokio Aura spektakliai „Sprendimas“ (2018), „Kaunas Zoo“ (2019) ir kt.

Šokio sąlytis su opera: monospektaklis-opera „Izadora“ (choreografė Agnija Šeiko, 2011), Šeiko šokio teatro šokio opera „Dykra“ (2011), Kauno šokio teatro AURA spektaklis „Medėjos“ (2011), Lietuvos nacionalinio operos ir baletų teatro spektaklis „Amžinybė ir viena diena“ (choreografas Itzikas Galili, 2019) ir kt.

Šokio sąlytis su šiuolaikiniu cirku: choreografės Linos Puodžiukaitės šokio ir cirko spektaklis „Kalbėk man turguje“ (2016), šokio teatro EXODUS spektaklis „W. A. Mozart Requiem – J. Xenakis“ (2017) ir kt.

Šokio sąlytis su vizualiaisiais menais: „Vilnius – Europos kultūros sostinė 2009“ tarpdisciplininio meno instaliacija „maProject“ (choreografė Agnija Šeiko, 2009), Kauno šokio teatro AURA šokio ir tekstilės performansas „Ar aš esu tas, kas esu?“ (2011), šokio teatro AIROS spektaklis „Chimeros karoliai“ (2013), Šeiko šokio teatro performansas „Dior in Moscow“ (2016) ir kt.

Šokio sąlytis su dizaino menu: Kauno šokio teatro AURA ir Nyderlandų dizaino menininkės Gudos Koster bendras darbas „Sprendimas“ (2018).

Šokio sąlytis su kinu bei vaizdo projekcijų menu: choreografo Vyčio Jankausko spektaklis „Akloji dėmė“ (2011), Kauno šokio teatro AURA šokio spektaklis „Godos“ (2016), choreografės ir atlikėjos Živilės Virkulytės spektaklis „Rozetos akmuo“ (2017), choreografės ir šokėjos Gretos Grinevičiūtės spektaklis „Šokis dulkių siurbliui ir tėčiui“ (2018) ir kt.

Šokio sąlytis su technologijomis: Kauno šokio teatro AURA spektaklyje „Padaryk iš manęs jungiklį“ (2015) speciali technologija registruoja atlikėjo judesio duomenis, o gestų atpažinimo algoritmai jiems suteikia muzikinę reikšmę⁴³.

Ir kt...

Bendrą šokio srities sąlytį su kitais menais paveikė (tebeveikia) tarpdiscipliniškumo tendencija, scenos menų srityje užuomazgų radusi istorinio avangardo judėjimuose (futurizmo, dadaizmo, konstruktyvizmo ir siurrealizmo meno kryptyse)⁴⁴, pradėjusi sparčiau plisti nuo XX a. dešimtojo dešimtmečio ir šių dienų sceninių menų srityje tapusi kone kasdienybe. Šiuolaikinė scenos menų tarpdiscipliniškumo teorija aiškina

⁴³ Prieiga per internetą: <https://aura.lt/portfolio/padaryk-is-manes-jungikli/>

⁴⁴ Augsburg, Tanya: *Interdisciplinary Arts*. Knygoje Frodeman, Robert (ed.): *The Oxford Handbook of Interdisciplinarity*. Second edition. Oxford University Press. 2017. 134.

ne tik scenos menų tarpdiscipliniškumą *per se*, bet ir galimas teatro, šokio, muzikos, cirko, performatyvių menų sąsajas su kitomis disciplinomis, pvz., neurologijos mokslu, socialiniais mokslais, filosofija, pedagogika, terapija ir kt.⁴⁵

Įtaka kitoms meno sritims

Pamatuoti ir įvertinti šokio srities įtaką kitoms meno sritims nėra paprasta. Iš dalies skirtingų menų sąlytis su šokiu matomas iš aukščiau pateiktų pavyzdžių ir grindžiamas scenos meno sričių tarpdiscipliniškumo teorija.

Kaip pavyzdį galima apžvelgti šokio teatro *Dansema* kuriamų interaktyvių šokio spektaklių kūdikiams ir vaikams įtaką kultūros ir kitų menų sritims. Šokio teatro įkūrėjos choreografės Birutės Banevičiūtės taikomas metodas – „vaikų šokti mes nemo-kome, leidžiame jiems kartu pajusti spektaklio ritmą, šokį atrasti kaip džiaugsmingą veiklą, kurioje nėra primestų taisyklių, kurių reikėtų laikytis“⁴⁶ – išplėtė šokio spektaklių vaikams kūrybos sąvoką. Choreografės misija yra nuo pat mažų dienų šiuolaikiniu šokiu ugdyti laisvą socialinį individą, supažindinti jį su profesionaliu šiuolaikinio šokio menu, ugdyti vaikų mąstymą meninėmis struktūromis⁴⁷. Sėkmingi šokio teatro *Dansema* spektaklių pavyzdžiai turėjo / turi tiesioginės įtakos spektaklių kūdikiams ir vaikams pasiūlos augimui Lietuvoje. Čia išvelgiu didelę teatro spektaklių vaikams kūrybos kaitą, kai imtasi kitokių kūrybos ir raiškos būdų – ne atvaizduoti pasakų siužetus, bet įtraukti vaikus į bendrą kūrybinį procesą⁴⁸ ir ieškoti tokių temų, kurios būtų aktualios ir įdomios kūdikiams ir vaikams⁴⁹.

Siekiant tiksliai pamatuoti ir įvertinti šokio srities procesų įtaką kultūros ir meno kontekste, reikėtų atlikti atskirą kiekybinį – kiek aiškias sąsajas su šokiu ar šokio srityje taikomais kūrybiniais ir meninės raiškos metodais turintys kitų meno sričių produktai ir paslaugos buvo sukurti per apibrėžtą laiko matą – ir kokybinį – ar daro įtaką (jei taip – kokią?) šokio lauke egzistuojantys produktai ir paslaugos bei atskirų šokio meno atstovų kūrybiniai darbo metodai tyrimą.

Šokio srities procesų kaita kultūros ir meno kontekste neatsiejama nuo finansavimo šaltinių, šio aspekto analizė pateikiama kitame skyriuje apibūdinant politinius ir ekonominius kontekstus.

45 Daugiau informacijos apie šiuolaikinę scenos menų tarpdiscipliniškumo teoriją Aquilina, Stefan; Sarco-Thomas, Malai-ka (eds.): *Interdisciplinarity in the Performing Arts: Contemporary Perspectives*. Malta University Press. 2018.

46 Plg. prieiga per internetą: <http://www.menuspaustuve.lt/lt/naujienos/13139-birute-baneviciute-menas-keicia-tiek-suaugusius-tiek-kudikius>

47 Gerbutavičiūtė, Ingrida: *Contemporary Dance in Lithuania: Human Existence, History and Contextualized Introspection* knygoje Marcinkevičiūtė, Ramunė; Balevičiūtė, Ramunė (eds.): *Contemporary Lithuanian Theatre. Names and Performances*. Tyto alba. 2019. 207.

48 Pvz., režisieriaus Pauliaus Tamolės ir Lauryno Liepaitės spektaklis „Raudonkepurė“. Teatro kritikė Ramunė Balevičiūtė šį spektaklį įvardina kaip „teatro vaikams modernėjimą“. Šio spektaklio sukūrimą ir kitokią raišką, mano nuomone, nedvejotinai įtakojo šokio teatro „Dansema“ kūryba. Prieiga per internetą: <https://www.7md.lt/teatras/2016-11-04/Raudonkepurre-kryzkeleje>

49 Pvz., choreografės Lauros Geraščenko spektaklis kūdikiams „Debesų gaudyklė“. Prieiga per internetą: <https://www.judesioerdve.com/lt/renginys/debesu-gaudykle>

Socialinis, politinis, ekonominis kontekstas

Socialinis kontekstas

Šokio srities procesų kaitą socialiniame kontekste atspindi darbas su bendruomenėmis – meniniai ir (ar) edukaciniai įvairioms amžiaus bei socialinėms grupėms skirti projektai. Šiuolaikinio šokio lauko atstovai vykdo itin aktyvią socialinę veiklą įvairiais lygmenimis.

Šokio teatras *Dansema* reguliariai organizuoja Šokio pirmadienius mažyliams – šokio pamokėles 8–14 mėnesių amžiaus kūdikiams ir jų tėvams, seneliams ar globėjams, kurių metu visi kartu tyrinėja įvairius daiktus ir judesius, taip ugdydami vaikų kūno fizines savybes (koordinaciją, pusiausvyrą, smulkiąją motoriką) ir mokydami judesio, kurių dar nemoka, pavyzdžiui, šliaužti, ropoti, sėdėti, eiti, verstis, sukstis, linguoti ir kt.⁵⁰

Judesio seminarus vyresnei amžiaus grupei 50+ ir senjorams, skirtus lavinti kūrybiškumui, improvizuoti, atrasti savitą ir unikalią judesio kalbą rengia Šeiko šokio teatras⁵¹, Vilniaus miesto šokio teatras *Low Air*⁵² ir kt. šokio teatrai bei pavieniai šiuolaikinio šokio lauko atstovai.

Kirtimų kultūros centras, bendradarbiaudamas su Vilniaus miesto šokio teatru *Low Air*, organizavo atviras šokio pamokas Romų integracijos programos dalyviams⁵³.

Kūno judesio terapijos praktiką kūrybiniame-terapiniame projekte „Jungtys“ taikė šokio teatras PADI DAPI Fish (dabar Šeiko šokio teatras), bendradarbiaudamas su neįgaliųjų centru

„Klaipėdos lakštutė“; per kūno judesio terapijos praktiką susitikti galėjo skirtingos socialinės grupės ir bendruomenės nuo neįgaliųjų iki profesionalių šokėjų, mokslievių ir t. t.⁵⁴ Neįgaliųjų įtrauktis į profesionalaus scenos meno kūrybinius darbus kaip meninė, edukacinė ir socialinė veikla, aiškiai matoma choreografės Agnijos Šeiko spektaklyje „Mano Piteris Penas“⁵⁵.

Darbas su bendruomenėmis kaip strateginės veiklos kryptis aiškiai matoma ir „Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022“ programose⁵⁶.

Daugiau informacijos apie **Darbą su bendruomenėmis** pateikiama skyriuje **Šokio srities veiklos ir jų aprašymai**.

50 Prieiga per internetą: <http://www.menuspaustuve.lt/lt/renginiai/12311-sokio-pirmadieniai-mazyliams>

51 Prieiga per internetą: <https://kulturosuoostas.lt/2019/12/03/seniorams-nemokami-kurybiniai-judesio-uzsiemimai/>

52 Prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/2019/12/27/choreografai-airida-gudaite-ir-laurynas-zakevicius-metus-uzbaigia-issukiu/>

53 Prieiga per internetą: <http://www.romuplatforma.lt/kvietimas-i-atvira-romu-sokio-pamoka/>, <https://kirtimukc.lt/sokio-pamoka-su-laurynu-zakeviciumi-low-air/>

54 Prieiga per internetą: <https://www.kulturpolis.lt/interviu/judesio-terapijos-praktike-dovile-binkauskaite-zmones-turi-pamatyti-vieni-kitus/>

55 Prieiga per internetą: <https://www.diena.lt/naujienos/kaunas/menas-ir-pramogos/mano-piteris-penas-neigaliuju-itraukimas-nebera-vien-vizija-884234>

56 Plačiau prieiga per internetą: <https://kaunas2022.eu/2019/06/03/kaunas-2022-kviecia-kartu-igvyvendinti-bendruomeniu-iniciatyvas/>

Ekonominis kontekstas

Ekonominė grąža

Lietuvos šokio informacijos centro statistinių duomenų bazėje analizuojamas Lietuvos šokio organizacijų ir šokio trupių ekonominis našumas finansiniais 2016–2018 metais. Pateikiami trys šiuolaikinio šokio sektoriaus finansavimo tipai:

- valstybės biudžetas (Kultūros rėmimo fondo biudžeto paskirstymas per Lietuvos kultūros tarybos programas, taip pat valstybės biudžeto paskirstymas per Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos programas);
- Lietuvos miestų savivaldybių biudžetas (finansavimas skiriamas viešo konkurso būdu kultūros ir meno projektų vykdymui, miesto teatro trupės veiklos vykdymui);
- valstybės dotacijos biudžetinėms įstaigoms. *Pastaba: Lietuvoje yra vienintelė biudžetinė įstaiga, veikianti šiuolaikinio šokio sferoje, – Kauno šokio teatras „Aura“ (municipalinis teatras).*⁵⁷

Pateiktose diagramose vizualiai matomas valstybės skiriamų lėšų šokio laukui didinimas arba mažinimas, taip pat koks lėšų kiekis pasiekia skirtingas organizacijas pagal jų tipą / veiklą. Šokio lauko ekonominis našumas pateikiamas paskutinėje diagramoje, vizualizuojančioje šokio trupių ir teatrų 2016–2018 metais sugeneruotas veiklos pajamas. Tyrime nedetalizuojama, kiek pajamų sugeneruota šalies viduje, kiek – iš gastrolių užsienyje. Iki šiol tai vienintelis toks tyrimas, pateikiantis absoliučią sugeneruotą dalies šokio lauko veiklos pajamų išraišką. Visgi pats tyrimas nėra absoliutus, nes statistėje apklausoje dalyvavo ne visi šokio kūrėjai, o šešios juridinių statusą turinčios profesionalios šokio trupės ir teatrai bei trys nepriklausomų profesionalių kūrėjų grupės, 2016–2018 metais aktyviai veikusios šokio lauke⁵⁸.

Scenos meno kritikų asociacija vykdo scenos menų statistikos projektą „Lietuvos teatras skaičiais“⁵⁹, kuriame šokio meną įtraukia į bendrą statistikos sistemą, apimančią 2015–2018 m. ir 2019 m. Įdomu, kad Scenos meno kritikų asociacija savo svetainėje pristatydama projektą mini, kad „teatrai savo veiklas finansuoja iš įvairių šaltinių, naudojami skirtingais resursais, savo veiklą organizuoja specifiniais būdais ir siekia tik jiems būdingų tikslų“⁶⁰, o statistikos sistema stebi bei fiksuoja „visų rinkos dalyvių veiklos rodiklius nepriklausomai nuo jų steigėjų ar finansavimo šaltinių“⁶¹. Kodėl į statistinį tyrimą neįtraukiami finansavimo šaltiniai ir ekonominė grąža – informacijos nepateikiama. Ši informacija bet kuriuo atveju būtų naudinga stebint ir vertinant Lietuvos scenos menų ekonominius rodiklius.

Grąžą šalies ekonomikai atneša ne tik spektaklių rodymas šalyje, užsienio gastrolių bei edukaciniai, kūrybiniai seminarai, bet ir šokio festivaliai (tarptautinis šokio festivalis „AURA“ Kaune, tarptautinis šiuolaikinio šokio festivalis „Naujasis Baltijos šokis“ Vilniuje, tarptautinis menų festivalis „Plartforma“ Klaipėdoje) ir (ar) kiti didesni su šokiu susiję vienkartiniai ar tęstiniai renginiai. Išlaidų ir pajamų santykį

57 Prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/stats/finansavimas-ir-pajamos/>

58 Prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/stats/>

59 Prieiga per internetą: <http://smka.lt/veikla/d-u-k/>

60 Prieiga per internetą: <http://smka.lt/veikla/statistika/>

61 Prieiga per internetą: <http://smka.lt/veikla/apie-projekta/>

kasmetinėje ataskaitoje finansavimo institucijoms pateikia festivalių organizatoriai, tačiau tokių renginių ekonominė pridėtinė vertė yra kur kas didesnė, apčiuopiama profesionaliojo turizmo bei vietos ekonomikos kontekstuose.

Užimtumo statistika

Šokio srities veiklomis sukuriama produktų ir paslaugų ekonominės gražos įvertinimas yra būtinas norint stebėti ekonominį šokio lauko našumą. Statistinis į(si)darbinimo duomenų rinkimas ekonominį socialinį kontekstą papildytų dar vienu rodikliu – kol kas tokių statistinių duomenų apie šokio lauko atstovų į(si)darbinimą nėra. Lietuvos statistikos departamentas viešai prieinamų statistinių duomenų bazėje detalių duomenų apie kultūros → scenos menų → šokio lauko atstovų įdarbinimą nepateikia. Statistinių duomenų bazėje skelbiama apibendrinta informacija apie užimtumą pagal profesijas ir lytis⁶². Šokio lauko atstovų į(si)darbinimo statistinių duomenų rinkimą apsunkina faktas, kad nevyriausybinų organizacijų sektoriaus įdarbinimo sutartys dažnu atveju yra terminuotos (autorinių paslaugų, intelektinių paslaugų ir kt. sutartys), veikla vykdoma pagal individualios veiklos pažymą arba verslo liudijimą, o šokio lauko atstovų veiklos persipynusios. Šokio lauko atstovas (-ė) gali turėti, pvz., darbo sutartį aukštosiose mokyklose kaip šokio lektorius (-ė) ar docentas (-ė), taip pat vykdyti šokio pedagogikos veiklą neformalaus ugdymo šokio ir (ar) choreografijos mokyklose pagal verslo liudijimą ir kartu vykdyti kūrybinę veiklą pagal individualios veiklos pažymą. Darbo santykių pasiskirstymo koreliacija iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti paini, tačiau tuo pat metu reikalinga siekiant įvertinti ekonominį šokio lauko aktyvumą pagal užimtumo statistikos duomenis.

Finansavimo modeliai

Finansavimo būdai ir priemonės užtikrina šokio srities produktų ir paslaugų sukūrimą, menininkų užimtumo ir šokio srities ekonominio poveikio augimą. Šokio srities finansavimo programos plačiau aptariamoms prie **Politinių kontekstų** poskyrio kaip kultūros politikos formavimo dalis. Šioje vietoje mums svarbūs du šokio lauko ekonominio našumo modeliai: kultūros ir kūrybinės industrijos bei tiesioginės užsienio investicijos.

62 Plg. prieiga per internetą:
<https://osp.stat.gov.lt/en/statistiniu-rodikliu-analize?hash=088af837-46d1-458f-bf3c-475a60678289#/>

Lietuvos kultūros tarybos administruojama programa „Kultūros ir kūrybinės industrijos“^{63,64} siekia sudaryti sąlygas ekonominės vertės ir eksporto augimui. Šia programa propaguojamas verslumas, skatinama tinklaveika, Lietuvos kultūros produktų ir paslaugų pristatymas užsienyje, profesionalų dalyvavimas tarpsektorinėse veiklose ir pan.

Lietuvos kultūros taryba 2017–2020 m. vykdė „Sklandos užsienyje“ finansavimo programą, kurios tikslas – pristatyti profesionalios Lietuvos kultūros ir meno reiškinius ir didinti tarptautines veiklos galimybes užsienio šalyse, bendradarbiaujant su užsienio šalių kultūros ir meno organizacijomis⁶⁵. Programa naudojami šokio srities atstovai: įvairūs Kauno šokio teatro AURA, šokio teatro AIROS, šokio teatro *Dansema*, Šeiko šokio teatro (buvusio PADI DAPI Fish), urbanistinio šokio teatro *Low Air* bei choreografės Vilmos Pitrinaitės spektakliai buvo remiami ir sėkmingai pristatyti užsienio šalių scenose; taip pat buvo remiami Lietuvos šokio informacijos centro koordinuojami projektai, pristatantys Lietuvos šiuolaikinį šokį užsienio festivaliuose ir (ar) mugėse⁶⁶. Nuo 2020 m. sklaidos užsienyje veiklos finansuojamos srities konkursuose.

Lietuvos šokio informacijos centras sėkmingai vykdo tarptautinį bendradarbiavimą – pristato Lietuvos šokį šalies ir tarptautiniuose renginiuose, dalyvauja tarptautinių tinklų veiklose, kuria naujas veiklos galimybes šokio laukui⁶⁷. Šiuolaikinio šokio asociacija atstovauja Lietuvos šiuolaikiniam šokiui tarptautinėse organizacijose ir dalyvauja jų veiklose⁶⁸.

Sėkmingu šokio industrijos plėtros pavyzdžiu galima laikyti 2019 m. Vilniuje pirmą kartą Lietuvos šokio informacijos centro, Latvijos šokio informacijos centro, Estų teatro ir šiuolaikinio šokio platformos „Sōltumatu Tantsu Lava“ bei Lietuvos kultūros instituto organizuotą projektą „Baltijos šokio platforma“. Platformos metu buvo sėkmingai pristatytas Baltijos regiono šiuolaikinis šokis 62 ekspertams iš 25 Europos,

63 Prieiga per internetą: <https://www.ltk.lt/?psl=projektu-finansavimas&do=konkursai&step=view&id=219>

64 Pagal „LKT statistikos 2014-2019“ duomenis, per Kultūros ir kūrybinių industrijų programą buvo finansuoti šie su šokio sritimi susiję projektai:

- 2015 m. Menininkų grupės „Žuvies akis“ projektas X-axis tarptautinis menų festivalis Platforma,
- 2015 m. Lietuvos kultūros instituto projektas „Lietuvos scenos menų vitrina LT-PASS“ / numanoma, kad buvo pristatomas ir šokis,
- 2016 m. Lietuvos šokio informacijos centro projektas „Lietuvos pristatymas NRW tarptautinėje šokio mugėje“,
- 2016 m. Lietuvos šokio informacijos centro projektas „Lietuvos šokio pristatymas scenos menų mugėje China SPAF ir bienalėje CINARS“,
- 2016 m. Lietuvos šokio informacijos centro projektas „Lietuvos šokio dalyvavimas tarptautiniuose KKI tinkluose“,
- 2016 m. *Menų spaustuvės* projektas „Menų spaustuvės produkcijos pristatymas tarptautinio festivalio/platformos „Edinburgh Fringe“ programoje“,
- 2017 m. Lietuvos šokio informacijos centro projektas „Lietuvos šokio dalyvavimas tarptautiniuose KKI tinkluose“,
- 2017 m. šokio teatro *Dansema* projektas „Vaikiškų spektaklių produkcijos pristatymas scenos meno mugėje“,
- 2017 m. Lietuvos šokio informacijos centro projektas „Lietuvos šokio platforma tarptautinio Avinjono „Off“ festivalio programoje“,
- 2018 m. Lietuvos šokio informacijos centro projektas „Lietuvos šokio dalyvavimas tarptautiniuose KKI tinkluose“,
- 2018 m. Lietuvos šokio informacijos centro projektas „Lietuvos šokio pristatymas scenos menų mugėje PAMS ir bienalėje CINARS“,
- 2018 m. Lietuvos šokio informacijos centro projektas „Lietuvos pristatymas NRW tarptautinėje šokio mugėje“,
- 2018 m. Lietuvos šokio informacijos centro projektas „Lietuvos šokio pristatymas scenos menų platformoje TPAM ir konferencijoje ISPA“,
- 2018 m. Lietuvos šokio informacijos centro projektas „Lietuvos šokio pristatymas tarptautinėse scenos menų platformose Kanadoje, Pietų Korėjoje, Islandijoje ir Kinijoje“.

65 Prieiga per internetą: <https://www.ltk.lt/?psl=projektu-finansavimas&do=konkursai&step=view&id=188>

66 Plg. 2017 m., 2018 m., 2019 m. „Sklandos užsienyje“ finansavimo rezultatus. Prieiga per internetą: <https://www.ltk.lt/index.php?psl=projektu-finansavimas&do=finansuoti-projektai&metai=2019>

67 Plg. prieigą per internetą: <http://dance.lt/new/apie-mus/>

68 Plg. prieigą per internetą: <http://www.lcda.lt/apie-siuolaikinio-sokio-asociacija/>

Azijos, Šiaurės Amerikos šalių, siūloma šiuolaikinio šokio produkcija tarptautinei rinkai, mezgami bendradarbiavimo ryšiai ir tariamasi dėl skirtingo pobūdžio veiklų ateityje.⁶⁹

Šalia valstybės skiriamų lėšų šokio laukui egzistuoja ir tiesioginiai užsienio investicijų (*Foreign Direct Investments*) projektai, didinantys ekonominį šokio srities našumą. Tiesa, tokių tiesioginių užsienio investicinių projektų nėra daug. Vienas tokių – nuo 2017 m. vykdoma bendra Klaipėdos miesto savivaldybės ir universiteto, Šeiko šokio teatro, Prancūzijos ambasados ir Prancūzijos instituto Lietuvoje bendradarbiavimo programa „KlaipėDAnse“⁷⁰, skatinanti Klaipėdos šiuolaikinio šokio meninį, edukacinį ir universitetinį augimą. Ši Prancūzijos ambasados ir Prancūzijos instituto Lietuvoje finansinė injekcija šiuolaikinio šokio sričiai turi ne tik meninį, bet ir sėkmingą ekonominį poveikį Lietuvos menininkų užimtumui ir pajamų iš kuriamų šokio srities produktų ir paslaugų generavimui. Šeiko šokio teatro duomenimis, Prancūzijos investicija į Lietuvos šiuolaikinį šokį 2018 m. sudarė 27 000 eurų, 2019 m. – apie 10 000 eurų, 2020 m. pažadėti 8 000 eurų⁷¹.

Ekonomiškai pozityviai šokio lauką veikia ir privačių rėmėjų parama bei mecenatystės programos, kurių Lietuvoje visgi nėra daug. Šokio teatrų meninis ir ekonominis pajėgumas įrodo ne tik kultūrinę svarbą, bet ir verslumo kompetencijas. 2019 m. VŠĮ Šeiko šokio teatras apdovanotas UAB „Verslo žinios“ įsteigtu apdovanojimu „Gazelė“ kaip viena sėkmingiausiai dirbančių ir sparčiausiai augančių Lietuvos bendrovių⁷².

Ekonominė zona

Ekonominės šokio srities zonos, vadinamojo klasterio, kūrimas iš pirmo žvilgsnio tarsi prieštarautų tolygios kultūrinės raidos plėtros šalies regionuose⁷³ politikai. Visgi į tam tikrą ekonominės šokio srities zonos kūrimą galima būtų žvelgti inovatyviai ir kūrybiškai. Pavyzdžiu galėtų būti 2014 m. Vokietijos Heseno federalinės žemės įsteigta šiuolaikinio baleto ir šiuolaikinio šokio trupė, reziduojanti per du netoli vienas nuo kito esančius Vyzbadeno ir Darmštado miestus⁷⁴. Perimant šį modelį ir jį atitinkamai keičiant ar taikant mūsų šalies kontekstui – šiuolaikinio šokio trupė, reziduojanti per du ar net tris vienas nuo kito nedideliu atstumu nutolusius Lietuvos miestus, kurianti savotišką šokio inkubatorių ir pridėtinę ekonominę vertę tam tikrame šalies regione – galimai išspręstų vieną šokio srities problemą, t. y. nacionalinės šiuolaikinio šokio trupės Lietuvoje nebuvimą. Lietuvoje egzistuoja nacionalinė baleto trupė Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre, valstybinės Kauno ir Klaipėdos baleto trupės valstybiniuose Kauno ir Klaipėdos muzikiniuose teatruose ir vienintelis biudžetinis Kauno miesto šokio teatras AURA, tačiau nacionalinė šiuolaikinio šokio trupė, esanti įprastu daugumos užsienio šalių reiškiniu, Lietuvoje neegzistuoja. Tokios ar panašios ekonominės zonos kūrimas ir plėtojimas spręstų dar vieną problemą šokio srities punktu – vadinamųjų Šokio namų (*Dancehouse*) įkūrimą. Šokio namų egzistavimą Europos šokio namų tinklas (*European Dancehouse Network*) įvardija kaip vieną pagrindinių šokio sektoriaus ekosistemos dalių: šo-

69 Plg. prieigą per internetą: <https://www.newbalticdance.lt/en/naujienos/sekminga-pirmoji-baltijos-sokio-platforma/>

70 Prieigą per internetą: <https://seikodancecompany.com/klaipedadanse/>

71 Dėl detalesnių duomenų kreiptis į Šeiko šokio teatro projektų vadovę Godą Giedraitę.

72 Prieigą per internetą: <https://seikodancecompany.com/apdovanojimai/>

73 Plg. prieigą per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b428e8506f4011e89bb0cb50d0500eab/asr>

74 Plg. prieigą per internetą: <https://wissenschaft.hessen.de/pressearchiv/pressemitteilung/hessisches-staatsballt-darmstadt-wiesbaden-eroeffnet-neue-perspektiven>

kio namai suteikia menininkas struktūrą, tinkamą infrastruktūrą, resursus, palai-ko ekologinę ir ekonominę šokio lauko sistemą, vysto šokio lauko augimą, skatina tarpsektorinį ir tarptautinį bendradarbiavimą ir pan.⁷⁵ Dabar šokio namų tam tikras funkcijas fragmentiškai atlieka Lietuvos šokio informacijos centras, Šiuolaikinio šokio asociacija bei šokio teatrai ar net pavieniai šokio kūrėjai. Šių ar panašių modelių kūrimas neabejotinai prisidėtų ir prie šokio srities plėtros, šokio kūrėjų, atlikėjų ir kitų šokio lauko atstovų įsidarbinimo galimybių ir prie Lietuvos kultūrinio darbo ekonominės vertės augimo.

2018 m. Lietuvos kultūros taryba paskelbė 2003 m. atlikto kultūros tyrimo „Kūrybinių ekonominių veiklų indėlio į Lietuvos ekonomiką įvertinimas“ išvadas. Pabrėžiama, kad:

XXI a. ekonomikos pobūdis keičiasi, daugėja žmonių, atliekančių kūrybinį darbą, ir jie sukuria didesnę pridėtinę vertę. Kūrybinis darbas kuria didesnę pridėtinę vertę ir suteikdamas ilgalaikį konkurencinį pranašumą sudaro prielaidas sparčiai augti pajamoms, todėl akivaizdu, kad Lietuvos ekonominė politika turėtų labiau skatinti kūrybinį nei techninį darbą, kad kūrybinis darbas sudarytų vis didesnę ekonomikos dalį.⁷⁶

Politinis kontekstas

Šokio srities procesų plėtrą veikia politinis kontekstas: kultūros politika, finansavimo programos, Lietuvos Respublikos kultūros atašė ir Lietuvos kultūros instituto veiklos, tarptautiškumo politika.

Finansavimo programos

Formuojant kultūros politiką šiuolaikinio šokio laukui atstovauja Šiuolaikinio šokio asociacija ir Lietuvos šokio informacijos centras – ši veikla nurodyta prie abiejų organizacijų veiklos kryptių. Įvairios kultūrinės strategijos taikomos ir įgyvendinamos pagal Europos Komisijos kultūrinės plėtros strateginio plano⁷⁷ rekomendacijas: nacionaliniu lygmeniu per LR kultūros ministerijos strateginius planus⁷⁸, Lietuvos kultūros tarybos strategines veiklos kryptis⁷⁹, municipaliniu lygmeniu per miestų savivaldybių kultūros strateginius planus⁸⁰, rajoniniu lygmeniu per rajonų savivaldybių kultūros strateginius planus⁸¹. Atskiros tik šokio laukui skirtos politinės strategijos Lietuvoje nėra. Šį faktą įdomu palyginti su Vokietijos praktika, specialiai šiuolaikiniam šokiui stiprinti Vokietijoje įsteigta programa *Tanzplan Deutschland*. 2005–2010 m. plataus masto sistemingas šokio srities veiklų rėmimas – šokio kūrėjų ir jaunų šokio menininkų rėmimas, šokio išsilavinimas, kultūrinis švietimas šokiui, kultūrinis šokio palikimas – siekė 12,5 mln. eurų. *Tanzplan Deutschland* nebuvo dar viena finansavimo šokiui programa, bet kur kas glaudesnis šokio atstovų ir

75 Plg. prieiga per internetą: <https://www.ednetwork.eu/page/themes/ecosystem>

76 Prieiga per internetą: <http://www.kulturostirimai.lt/visos-temos/kurybines-industrijos/kurybines-ekonominiu-veiklu-indelio-i-lietuvas-ekonomika-ivertinimas/>

77 Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework_en

78 Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

79 Prieiga per internetą: <https://www.ltkt.lt/projektu-finansavimas/strategines-kryptys>

80 Pvz., prieiga per internetą:

Vilniaus – <https://vilnius.lt/lt/savivaldybe/svietimas-kultura-ir-sportas/kultura/kulturos-strategija/>,

Kauno – <http://www.kaunas.lt/2017/02/naujienos/parengtoje-kauno-kulturos-strategijoje-ambicingi-tikslai/>,

Klaipėdos – <https://www.klaipeda.lt/lt/naujienu-archyvas/naujienos/bendruomene-parengte-klaipedos-kulturos-strategija/895> ir pan.

81 Pvz., prieiga per internetą: Mažeikių rajono savivaldybės – <http://www.mazeikiai.lt/savivaldybe/struktura-ir-kontaktai/administracija/svietimo-kulturos-ir-sporto-skyrius/kult%C5%ABra/>

kultūros politikų bendradarbiavimas, stiprinant šokio matomumą ir tvarumą įvairiuose Vokietijos miestuose, kuriant edukacines ir miestų ar regionų bendradarbiavimo programas bei gerinant Vokietijos šokio srities tarptautinį matomumą.⁸²

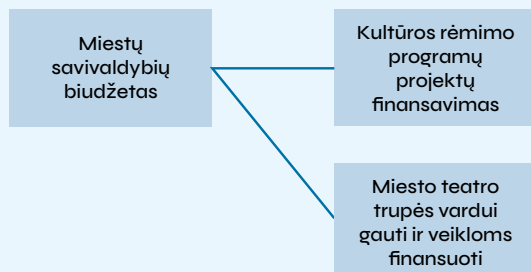
Kaip minėta, Lietuvoje egzistuoja skirtingos šokio sritį remiančios programos iš:

- valstybės biudžeto (Kultūros rėmimo fondo biudžeto paskirstymas per Lietuvos kultūros tarybos programas, taip pat valstybės biudžeto paskirstymas per Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos programas);
- Lietuvos miestų savivaldybių biudžeto (finansavimas skiriamas viešo konkurso būdu kultūros ir meno projektų vykdymui, miesto teatro trupės veiklos vykdymui);
- valstybės dotacijų biudžetinėms įstaigoms. *Pastaba: Lietuvoje yra vienintelė biudžetinė įstaiga, veikianti šiuolaikinio šokio sferoje – Kauno šokio teatras „Aura“ (municipalinis teatras);*⁸³
- Lietuvos rajonų savivaldybių biudžeto.

Šiuolaikinio šokio srities atstovai intensyviai naudojami pirmomis trimis rėmimo programomis ir kur kas rečiau ketvirtąją. Vizualiai skirtingas programas⁸⁴ galima pa-vaizduoti taip:

2 pav. Finansavimo programos iš valstybės biudžeto

3 pav. Finansavimo programos iš miestų savivaldybių biudžeto

82 Plg. prieigą per internetą: https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/en/programmes_projects/theatre_and_movement/detail/tanzplan_deutschland.html

83 Prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/stats/finansavimas-ir-pajamos/>

84 Priešas prie Lietuvos kultūros tarybos finansuojamų programų Projektai: kita nurodo, kad LKT rėmimo programų pasiūla kinta, taip pat šokio srities atstovai gali dalyvauti ir įvairiuose kituose projektuose, teikiamuose j kitas finansavimo programas dėl projekto turinio specifikos. Siūlomų programų kaita pastebima 2014-2019 m., ateityje programos taip pat gali kisti, atsirasti naujų ir pan.

4 pav. Valstybės dotacijos biudžetinėms įstaigoms

5 pav. Finansavimo programos iš rajonų savivaldybių biudžeto

Rajono savivaldybių kultūros ir meno projektų finansavimo programos nėra itin populiarios tarp šokio srities profesionalų; jos savo ruožtu taip pat labiau orientuojasi į mėgėjų meno (ir / ar) tautinių šokių kolektyvus. Tam įtakos gali turėti ir finansavimo sąlygos – dažnu atveju pareiškėjas turi būti registruotas ir savo veiklą vykdyti atitinkamame rajone, o didžioji dalis šokio teatrų ir pavienių šiuolaikinio šokio kūrėjų yra susitelkę didžiuosiuose Lietuvos miestuose Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje. Visgi įdomu, kad Neringos rajono savivaldybė orientuojasi į profesionalaus meno projektų finansavimą⁸⁵, Kauno rajono savivaldybė pagal Kauno rajono kultūros ir meno projektų dalinio finansavimo konkurso antro etapo nuostatus nustačiusi, kad projektus gali teikti tik biudžetinės įstaigos ir tik 1) ilgalaikio etninės kultūros paveldo fiksavimo, kaupimo; 2) etnografinės medžiagos fiksavimo, leidybos veikloms finansuoti; 3) veikloms, skirtoms vietovardžių metams paminėti (nykstančių vietovardžių įamžinimui ir įpaminklinimui ir kt.)⁸⁶ finansuoti; o Vilniaus rajono savivaldybės svetainėje iš viso neįmanoma rasti kultūros ir meno projektų paraiškų šaukimo, pateikiami metiniai kultūros, sporto ir turizmo skyriaus veiklos ir priemonių planai, kultūros srities veiklos ataskaitose dominuoja mėgėjų šokių kolektyvai ir liaudies šokių ansambliai⁸⁷. Norint stebėti ir analizuoti šalies rajonų kultūros ir meno projektų finansavimo programas, jų kryptis ir principus, finansuotus projektus, etninės kultūros ir profesionalaus scenos meno santykį ir pan., reikėtų atskiro kiekybinio ir kokybinio tyrimo.

Tarptautiškumas

Prie šokio lauko atstovų matomumo tarptautinėje erdvėje prisideda glaudus bendradarbiavimas su kultūros atašė bei Lietuvos kultūros institutu. Bendrus skirtingų šalių kultūros atašė ir šokio lauko atstovų projektus galima rasti Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos svetainėje pateiktose kultūros atašė metinės veiklos ataskaitose⁸⁸. Pvz., 2019 m. itin sėkmingas LR kultūros atašė Izraelyje Elenos Keidošiūtės ir Lietuvos kultūros instituto organizuotas šokio ir teatro centro *Suzanne Dellal* direktoriaus Yairo Vardi vizitas užtikrino Lietuvos šiuolaikinio šokio savaitgalio Tel Avive rengimą ir įgyvendinimą. Lietuvos šiuolaikinio šokio savaitgalio metu, kurį organizavo LR kultūros atašė Izraelyje Elena Keidošiūtė kartu su Lietuvos šokio informacijos centru, meno centre *Suzanne Dellal* buvo parodyti Kauno šokio teatro AURA

85 Prieiga per internetą: <https://www.neringa.lt/index.php?1643855750>

86 Prieiga per internetą: <https://www.krs.lt/savivaldybe/struktura-ir-kontaktai/administracijos-direktorius/kulturos-svietimo-ir-sporto-skyrius/kult%C5%ABra/parai%C5%A1kos-konkursai/>

87 Prieiga per internetą: plg. Vilniaus rajono savivaldybės 2019 m. Kultūros sporto ir turizmo skyriaus ataskaitą <https://kulturalirsportas.vrsa.lt/go.php/Veikla816219627512707>

88 Prieiga per internetą: <https://lrkm.lrv.lt/lietuvas-respublikos-kulturos-atase>

spektaklis „Sprendimas“, Šeiko šokio teatro spektaklis „Keturi metų laikai“, Vilniaus miesto šokio teatro *Low Air* spektaklis „Žaidimas baigtas“ ir Vilmos Pitrinaitės šokio spektaklis „Somaholidays“.⁸⁹

Lietuvos kultūros institutas rengia bei koordinuoja kompleksines Lietuvos kultūros pristatymo užsienyje programas, organizuoja ekspertų vizitus, supažindina juos su vietos meno įstaigomis ir kūrėjais, koordinuoja Lietuvos dalyvavimą Europos Sąjungos programose „Kūrybiška Europa“ ir „Europa piliečiams“ ir kt.⁹⁰ Įvairius Lietuvos kultūros instituto koordinuotus tarptautinius projektus, kuriuose dalyvavo Lietuvos šiuolaikinio šokio lauko atstovai, galima rasti Lietuvos kultūros instituto metinės veiklos ataskaitose⁹¹ ir (arba) kultūros naujienų skiltyje⁹². Pvz., 2016 m. Lietuvos kultūros instituto koordinuoto projekto „Lietuva – Ukraina: kultūros partnerystė 2016“ metu buvo sėkmingai pristatyti šokio teatro PADI DAPI FISH spektakliai „Dior in Moscow“ ir „Baltoji lopšinė“, šokio teatro *Dansema* spektaklis vaikams „Spalvoti žaidimai“ ir urbanistinio šokio teatro *Low Air* gatvės šokio spektaklis „Feel-link“⁹³.

Kituose, su šokio sritimi susijusiuose kontekstuose

Švietimas

Šokio srities plėtra švietimo kontekste apima neformalaus ir formalaus ugdymo vidurines meno mokyklas, aukštąsias menų mokyklas, vykdančias klasikinio ir (ar) šiuolaikinio šokio, choreografijos, šokio pedagogikos programas bei neformalaus ugdymo ar formalųjį ugdymą papildančias profesines programas. Išsamesnė informacija pateikiama skyriuje **Šokio srities veiklos ir jų aprašymai** prie veiklų **Mokymo ir studijų programos** ir **Šokio istorija, teorija ir kritika**.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija šokio žanrą kaip galimą menų brandos egzaminę įtraukė nuo 2013 m.⁹⁴ Statistiniai duomenys, kiek abiturientų kas metus renkasi laikyti valstybinį šokio egzaminą, nepateikiami nei Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti⁹⁵ (LAMA BPO), nei Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, nei Nacionalinio egzaminų centro⁹⁶ svetainėse. Lietuvos statistikos departamento svetainėje pateikiami tik labai abstrahuoti švietimo ir mokslo pasiekimų statistiniai duomenys⁹⁷.

Švietimo ir šokio sričių veiklų sankirta tiesiogiai atsispindi ir kūrybinių šokio moksleivių ir studentų veiklų kontekstuose. Pavyzdžiu galime laikyti Lietuvos muzikos ir tataro akademijos Šokio ir judesio katedros koordinuojamą tarptautinį studentų šiuolaikinio šokio festivalį „Shock academia“⁹⁸, vykstantį nuo 2009 m.

89 Plg. prieigą per internetą: <https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/Izraelis%20Veiklos%20ataskaita%202019%20II%20online.pdf>

90 Prieiga per internetą: <https://lithuanianculture.lt/apie-mus/>

91 Prieiga per internetą: <https://lithuanianculture.lt/apie-mus/metines-ataskaitos/>

92 Prieiga per internetą: <https://lithuanianculture.lt/kategorija/kulturos-naujienos/>

93 Plg. prieigą per internetą: <https://lithuanianculture.lt/kulturos-naujienos/2016/09/13/rudeni-ukrainoje-lietuvos-literaturos-teatro-sokio-muzikos-dailes-kino-ir-kitu-scenu-herojai/?highlight=%C5%A1okis>

94 Prieiga per internetą: Šokio brandos egzaminio reikalavimai – https://www.upc.smm.lt/ugdymas/bep/failai/1.14_Menu_BEP_6_priedas_sokis.pdf, Menų mokyklinio brandos egzaminio šokio krypties rekomendacijos – https://www.egzaminai.lt/failai/4189_rekomendacijos_sokis.pdf

95 Prieiga per internetą: <http://www.lamabpo.lt/>

96 Prieiga per internetą: <https://www.egzaminai.lt/177/>

97 Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/svietimas-ir-gyventoju-issilavinimas>

98 Prieiga per internetą: https://www.facebook.com/shockacademia/?tn-str=k*F

Sveikatos apsauga

Šokio srities procesams sveikatos apsaugos kontekste priskiriamas Šokio-judesio terapijos (ŠJT) reiškinys. „ŠJT taikoma sprendžiant emocinius / psichologinius sunkumus, ypatingai santykio su savo kūnu ar judėjimo, išraiškos galimybėmis, trauminėmis patirtimis, esant psichikos ir kitoms ligoms, gerontologijoje ir tiems, kurie ieško būdų asmeniniam tobulėjimui“⁹⁹. Daugiau informacijos apie šokio-judesio terapijos veiklą ir ją sukuriamus produktus ir paslaugas pateikiama skyriuje **Šokio srities veiklos ir jų aprašymai** prie veiklos **Šokio-judesio terapija**.

Lietuvoje egzistuoja sporto medicina ir įvairios sporto medicinos prevencinės programos, 1948 m. įkurtas Lietuvos sporto medicinos centras¹⁰⁰. Atskiros šokio medicinos krypties Lietuvoje nėra. Kas lemia šios krypties neegzistavimo priežastis, sunku pasakyti: ar šokio profesijos nepopuliarumas, ar nedidelis šokio klientų skaičius, ar pernelyg siaura šokio medicinos sritis ir pan. Sporto medicinoje taikomos fizioterapijos, kineziterapijos, tempimo terapijos, gydomojo masažo, manualinės terapijos ir kt. paslaugos kaip gydymo metodai plačiai taikomi ir tarp šokėjų. Visgi šokio medicina reikalauja kitokių specialiai šokio sričiai aktualių medicininių žinių, kurias sporto medicina apima tik iš dalies. Pavyzdžiui, 1997 m. Vokietijoje ir Austrijoje buvo įkurta šokio medicinos asociacija *ta.med*¹⁰¹, vienijanti šokėjus, trenerius ir terapeutus. Asociacija telkia žinias apie šokio mediciną ir savo veiklą organizuoja keliais lygiais: organizuoja kvalifikacijos kėlimo programas šokio medicinos srityje, administruoja gydytojų ir terapeutų, teikiančių šokio medicinos paslaugas, informacinę bazę, kuria šokio ir sveikatos apsaugos priežiūros atstovų tinklą, organizuoja šokio medicinos kongresus bei kartu su tarptautinėmis šokio medicinos organizacijomis rūpinasi šokio medicinos kaip atskiros medicinos šakos vystymusi ir tarptautiniu pripažinimu¹⁰².

Lietuvoje tokios ar panašios asociacijos nėra. 2016 m. Lietuvoje pirmą kartą buvo suorganizuota Lietuvos šokio-judesio terapijos asociacijos, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos, Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto bei Lietuvos psichiatrų asociacijos tarptautinė šokio-judesio terapijos konferencija „Šokio-judesio terapijos gama: plotmės ir gelmės“¹⁰³. Specializuotos literatūros šokio medicinos tema Lietuvoje nėra daug, ją galima rasti *Menų spaustuvės Infotekoje*¹⁰⁴, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Teatro ir kino fakulteto bibliotekoje¹⁰⁵ ir kt.

99 Prieiga per internetą: <https://www.lsjta.lt/sokio-judesio-terapija/>

100 Prieiga per internetą: <http://lsmc.lt/>

101 Prieiga per internetą: <https://www.tamed.eu/>

102 Prieiga per internetą: <https://www.dachverband-tanz.danceinfo.de/index.php?id=78>

103 Prieiga per internetą: <http://kkc.lmta.lt/events/pirmoji-lietuvoje-sokio-judesio-terapijos-konferencija/>

104 Prieiga per internetą: <http://www.menuspaustuve.lt/en/infoteka/about-infoteka>

105 Prieiga per internetą: <https://biblioteka.lmta.lt/>

Šokio srities veiklos ir jų aprašymai

Šokio srities veiklomis sukuriami produktai ir jų aprašymai

Šokio srities veiklos apima šokio srities produktus ir paslaugas, jų aprašymus pateikiu kaip šokio kritikė ir dramaturgė – procesus, vykstančius Lietuvos šokio lauke, stebiu ir analizuoju daugiau nei 15 metų. Toliau veiklos ir jų aprašymai pateikiami ne tik remiantis Lietuvoje egzistuojančiais pavyzdžiais, bet ir tam tikromis jų sąsajomis su tarptautiniu kontekstu. Aiškiai atskirti veiklas vieną nuo kitos – sunkiai įgyvendinamas uždavinys, nes įvairios veiklos neretai yra susijusios tarpusavyje, o įvairius produktus ir paslaugas galima priskirti ir vienai, ir kitai veiklai atsižvelgiant į konkretaus produkto ar paslaugos turinį. Taip pat glaudų veiklų ir jomis sukuriamų produktų ir paslaugų ryšį įgalina tarpdiscipliniškumo menuose tendencija.

Meno srityje aiškiai apibrėžti, kas yra produktas, o kas paslauga, – neįmanoma. Tai priklauso nuo konteksto, filosofinės laikysenos, idėjinių išvalgų. Pvz., sukurtą šokio spektaklį galime laikyti ir produktu (ekonominiais terminais kalbant, spektaklį kaip meno produktą galime eksportuoti į užsienį), ir paslauga (spektaklis visuomenės atžvilgiu yra paslauga, t. y. šokio teatrai teikia paslaugą žiūrovams – galimybę „vartoti“ meninį turinį). Toliau pateikiamos veiklos kaip temos, o jomis sukuriami produktai ir paslaugos kaip potėmės pažymėtos ●.

Prodiusavimas ir koprodusavimas. Prodiusavimas – vienos organizacijos įgyvendinamas įvairaus pobūdžio šokio meno produktų ar paslaugų sukūrimas ir realizavimas. Koprodusavimas – kelių ar daugiau organizacijų įgyvendinamas bendras šokio produkto ar paslaugos sukūrimas ir realizavimas, šiuos santykius tarp organizacijų apibrėžiant ir įteisinant bendros veiklos sutartimi (įskaitant teisių, indėlio, statuso ir kt. klausimus)¹⁰⁶. Bendros veiklos sutartys pasirašomos tarp prodiuserio ir koproduserio, sutartys tarp dviejų ar daugiau koproduserių dažnu atveju nėra pasirašomos.

Veiklos produktai ir paslaugos:

- šokio spektaklių kūrimas įvairaus amžiaus grupėms,
- šokio performansų kūrimas įvairaus amžiaus grupėms,
- šokio instaliacijų kūrimas įvairaus amžiaus grupėms,
- ir kt.

Sklaida ir tvarumas. Sklaida – šokio srities veiklų, sukurtų kultūros produktų ir paslaugų įgyvendinimas ir (ar) pristatymas kitoje (-se) nei pagrindinė projekto įgyvendinimo vietovėje (-se) Lietuvoje ir (ar) užsienyje¹⁰⁷. Tvarumas – galimybė tęsti šokio srities veiklas per tam tikrą laiką¹⁰⁸. Šokio produktų ir paslaugų sklaida užtikrina

106 Plg. 9.5 punktą KULTŪROS RĖMIMO FONDO LĖŠOMIS FINANSUOJAMŲ PROJEKTŲ TEIKIMO GAIRES. I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS. Prieiga per internetą: <https://www.ltk.lt/projektu-finansavimas/gaires>

107 Plg. 9.18 punktą. Ten pat. Prieiga per internetą: <https://www.ltk.lt/projektu-finansavimas/gaires>

108 Plg. tvarumo sąvoką Kembridžo universiteto leidyklos virtualiame žodyne. Prieiga per internetą: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sustainability>

efektyvų šokio produktų ir paslaugų naudojimą¹⁰⁹, plėtojimą, subalansuotą konkurencingumą kultūriniame sektoriuje¹¹⁰, palaiko šokio sektoriaus ekonominį našumą ir stiprina ilgalaikį šokio meno vystymąsi ir augimą. Svarbu pabrėžti, kad Europos Sąjungos Tarybos strateginės darbotvarkės 2019–2024 plane tvarumas ir įtrauktis numatyti kaip du pagrindiniai strateginiai kultūros ir kultūrinio paveldo blokai, užtikrinantys Europos identitetą¹¹¹. Taigi Lietuvos šokio produktų ir paslaugų tvarumo užtikrinimas tiesiogiai veikia šokio raidą ir yra Lietuvos kultūrinio identiteto dalis.

Veiklos produktai ir paslaugos:

- šokio spektaklių, performansų, instaliacijų ir kitų šokio meno produktų ir paslaugų sklaida šalies miestuose ir regionuose,
- šokio spektaklių, performansų, instaliacijų ir kitų šokio meno produktų ir paslaugų sklaida užsienyje.

Renginiai. Renginys – viešas šokio meno aukštos meninės kokybės produktų ir paslaugų, pristatymas visuomenei, turintis ilgalaikį teigiamą poveikį visuomenei ir kultūros ar meno srities raidai. Atsižvelgiant į šokio meno produktų ir paslaugų turinį, renginiai gali būti tęstiniai arba baigtiniai. Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamos programos „Strateginis tarptautinių renginių finansavimas“ projektų vertinimo kriterijų balų apraše galime išvelgti svarbiausius renginius apibūdinančius indikatorius: meninė ir (ar) kultūrinė renginio kokybė, originali programa, profesionalūs dalyviai, meninis ir (ar) Lietuvos ir užsienio kontekstualumas, svarba visuomenei ir šokio srities raidai¹¹².

Veiklos produktai ir paslaugos:

- šokio festivaliai,
- (tyrinėjimo, kūrybinės) platformos,
- kūrybiniai projektai ar jų serijos,
- pristatymai, parodos, instaliacijos,
- ir kt.

Tinklaveika ir mobilumas. Lietuvos kultūros tarybos kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų teikimo gairėse (Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2019 m. rugpjūčio 26 d. įsakymo Nr. ĮV-538 redakcija), pavyzdžiui, Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamos programos „Kultūros ir kūrybinės industrijos“ finansavimo sąlygose tinklaveikos aprašas pateikiamas trimis punktais:

3.1.4.1. Lietuvoje rengiami verslumą propaguojantys ir tinklaveiką skatinantys KKI renginiai (mugės, konferencijos, konkursai, pristatymai, kūrybinės dirbtuvės) ir panašaus pobūdžio KKI viešinimo projektai.

109 Efektyvus šokio paslaugų ir produktų naudojimas – šokio produktų ir paslaugų pasiūlos ir paklausos santykis Lietuvoje ir užsienyje.

110 Subalansuotas konkurencingumas – šokio produktų ir paslaugų pajėgumas konkuruoti kultūriniame sektoriuje, kuomet kultūros ir meno rėmimo struktūros (per finansavimo programas), pasirodymams skirtos vietos, meno centrai ir (ar) teatrai bei kūrėjai atsizvelgia bei greitai ir lanksčiai reaguoja į kultūrinės rinkos pokyčius.

111 Plg. Draft Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on the Cultural Dimension of Sustainable Development. Prieiga per internetą: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13336-2019-INIT/en/pdf>

112 Plg. prieiga per internetą: <https://www.ltk.lt/projektu-finansavimas/gaires>. Detalesni renginių vertinimo kriterijai, tokie kaip „sąmatos tikslingumas ir pagrįstumas“, „prieinamumo didinimas“, „edukacinės veiklos“ ir kt., šioje tyrimo vietoje nėra svarbūs.

3.1.4.2. Lietuvos KKI produktų ir paslaugų pristatymas užsienyje vykstančiose tarptautinėse mugėse, verslo misijose ir panašaus pobūdžio renginiuose įskaitant pristatymui reikalingos rinkodaros medžiagos parengimą ir viešinimo išlaidas.

3.1.4.3. KKI profesionalų dalyvavimas tarptautiniuose tarpsektoriniuose renginiuose (mokymuose, seminaruose, konferencijose ir panašaus pobūdžio renginiuose), skatinant dalyvaujančių juridinių ir (arba) fizinių asmenų kompetencijų kėlimą ir tarptautinę tinklaveiką.¹¹³

Tame pačiame dokumente mobilumas minimas prie finansuojamų veiklų sąrašo ir išsamiau detalizuojamas trečiuoju punktu. Mobilumas – tikslingas meno srities profesionalų (juridinių ir (arba) fizinių asmenų) judumas. Pateikti aprašai detalūs, juos galima taikyti šokio sričiai.

Atstovavimas. Aptarta tinklaveika iš dalies apima ir struktūrinių šokio organizacijų ir (ar) šokio teatrų bei pavienių šokio kūrėjų atstovavimo šokio laukui funkciją, tačiau šios veiklos paslaugos netelpa tinklaveikos paslaugų apibrėžtyje. Atstovavimas – tam tikra veikla, kai vienas asmuo (fizinis arba juridinis) arba asmenų grupė atlieka tam tikrus vienai ar kelioms šokio lauko interesų grupėms tinkamus procesinius veiksmus.

Šiuolaikinio šokio asociacija prie veiklos kryptį nurodo atstovavimą šiuolaikinio šokio bendruomenės narių interesams formuojant Lietuvos kultūros politiką ir sprendžiant Lietuvos šiuolaikinio šokio kūrėjų kasdienio darbo sąlygų tobulinimo ir kūrybos pristatymo galimybių plėtojimo klausimus; visuomenės poreikio profesionaliems šiuolaikinio šokio meno produktams formavimą, [...]; tarpininkavimą vertybiniais mainams tarp šiuolaikinio šokio kūrėjų ir vartotojų, šiuolaikinio šokio meno produktų ir pirkėjų (miestų ir apskričių savivaldybių, teatrų, mokyklų, organizacijų, mecenatų, visuomenės) [...]¹¹⁴. Šiuolaikinio šokio asociacija iš dalies veikia kaip šiuolaikinio šokio profesinė sąjunga.

Lietuvos šokio informacijos centras prie pagrindinių veiklos kryptį taip pat mini profesionalaus šokio/cirko lauko interesų atstovavimą valdžios institucijose, formuojant kultūros politiką¹¹⁵.

Klasikinio šokio lauko atstovų interesams ir teisėms atstovauja profesinės sąjungos:

- Lietuvos nacionalinio operos ir baletų teatro profesinė sąjunga gina savo narių profesines, darbo, ekonomines, socialines teises bei interesus ir vykdo laisvųjų profsąjungų politiką¹¹⁶,
- Lietuvos teatro sąjunga vienija profesionalius respublikos teatro meno kūrybinius darbuotojus; gina savo narių profesines, darbo, kūrybines, ekonomines ir socialines teises bei interesus; skatina profesinį meistriškumą, rūpinasi Sąjungos narių užimtumu, Lietuvos teatro istorijos paveldu, plečia tarptautinius teatrų ryšius¹¹⁷. Įdomu tai, kad Lietuvos teatro sąjungos

113 Prieiga per internetą: <https://www.ltkk.lt/projektu-finansavimas/gaires>

114 Plg. prieigą per internetą: <http://www.lcda.lt/apie-siuolaikinio-sokio-asociacija/>

115 Prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/apie-mus/>

116 Plg. prieigą per internetą: <http://oprofsajunga.fweb.lt/index.html>

117 Plg. prieigą per internetą: <http://teatrosajunga.lt/about/>

narių didžiąją dalį sudaro valstybiniai teatrai ir jų kūrėjai bei atlikėjai, o nevyriausybinų organizacijų narių skaičius labai mažas. Sąjungos narių sąrašė šokio lauko atstovai yra tik Kauno valstybinio muzikinio teatro baleto artistai.¹¹⁸

Šokio kritikų interesams atstovauja Scenos meno kritikų asociacija, turinti meno organizacijos statusą. Asociacija buria įvairių kartų ir skonių, įvairiuose miestuose gyvenančius ir dirbančius scenos meno kritikus, suteikia galimybę išreikšti konsoliduotą požiūrį valstybės institucijose, deleguoja narius į įvairias tarybas bei komisijas, kuriose teikia pasiūlymus scenos menų klausimais¹¹⁹.

Veiklos produktai ir paslaugos:

- šokio lauko interesų atstovavimas valdžios institucijose, formuojant kultūros politiką (asociacijų, centrų, teatrų veikla),
- šokio lauko atstovavimas profesinės veiklos, darbo teisėje, ekonominėje ir socialinėje teisėje (profsąjungų veikla),
- tarpininkavimas,
- delegavimas,
- klasterizacija,
- ir kt.

Rezidencijos. Rezidencija – tikslinė meninė veikla kitoje (-se) nei pagrindinė menininko (-ės) darbo vietovėje (-se) Lietuvoje ir (ar) užsienyje per tiksliai apibrėžtą laiką; galimybė kitame nei įprasta sociokultūriniame kontekste dirbti prie naujo šokio tyrimo arba vystyti jau pradėtą tyrimą arba užsiimti profesinio tobulėjimo veiklomis. Nepažįstama ar svetima aplinka rezidencijų metu natūraliai sudaro sąlygas galimybės bei pažinti vietos kultūrą, megzti bendradarbiavimo kontaktus, keistis meninėmis idėjomis ir iniciatyvomis¹²⁰.

Veiklos produktai ir paslaugos:

- kūrybinės šokio rezidencijos Lietuvoje ar užsienyje,
- edukacinės šokio rezidencijos Lietuvoje ar užsienyje.

Edukacinės veiklos ir mentorystė. Edukacinės šokio meno veiklos – veiklos, užtikrinančios šokio meno profesionalų (kūrėjų, atlikėjų, kritikų, dramaturgų, vadybininkų, kuratorių ir kt.) tobulėjimą, ugdančios kultūros ir meno vartotoją, skatinančios jo kūrybiškumą, lavinančios jo meninius gebėjimus¹²¹. Mentorystė – tęstinis procesas, apimantis profesinius individualius mentoriaus (-ės) ir *mentee* santykius, kurių metu kryptingai gilinamos profesines *mentee* žinios, stiprinamos jo kompetencijos, sėkmingai vystomi *mentee* karjeros tikslai. Lietuvoje mentorystės programų šokio srityje nėra daug. Lietuvos šokio informacijos centras mentorystės iniciatyvų vystymą šalia edukacinių veiklų organizavimo nurodo kaip vieną pagrindinių veiklos kryptį¹²². Šiuolaikinio šokio asociacija savo įstatuose prie veiklos tikslų atskirai nenurodo mentorystės programų¹²³, 2019 m. pateiktoje veiklos ataskaitoje taip pat nėra

118 Prieiga per internetą: <http://teatrosajunga.lt/member/>

119 Plg. prieiga per internetą: <http://smka.lt/apie-mus/>

120 Plg. Goethe instituto rezidencijų programos. Prieiga per internetą: <https://www.goethe.de/de/kul/ser/rep.html>

121 Plg. Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų programų projektų vertinimo prioritetų ir kriterijų balų aprašas.

Prieiga per internetą: <https://www.ltk.lt/?psl=projektu-finansavimas&do=konkursai&step=view&id=455>

122 Plg. prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/apie-mus/>

123 Plg. Šiuolaikinio šokio asociacijos įstatų 2.1.6 punkta: „organizuoti konferencijas, seminarus ir diskusijas, susijusias su Asociacijos interesų sfera“, kuris teoriškai apima ir edukacines veiklas, ir mentorystės programas. Prieiga per internetą: <http://www.lcda.lt/wp-content/uploads/2019/12/SSA-istatai-2019.pdf>

išskirtinai mentorystei skirtų programų¹²⁴. Lietuvos kultūros tarybos finansuojamose programose mentorystė nėra išskiriama; šokio srities projektų paraiškose¹²⁵ tam tikra mentorystė kaip projekto tikslas arba jo dalis nėra minima. Mentorystės kaip kultūrinės veiklos finansavimą artimiau įveiklina Lietuvos kultūros tarybos edukacinės stipendijos, skiriamos „kultūros ar meno kūrėjų profesiniam meistriškumui tobulinti (dalyvauti stažuotėse, kursuose, konferencijose, simpoziumuose ir kitoje veikloje, kuri skirta profesiniam meistriškumui tobulinti)“¹²⁶. Visgi čia pareiškėjai dažniausiai renkasi tik *mentee*, bet ne mentoriaus poziciją. Mentorystės programos Lietuvoje yra naujos, jas siūlo verslo startuolių platformos¹²⁷, o kultūrą ir meną apimančias savanoriškas mentorystės programas siūlo *LT Big Brother*¹²⁸. Vokietijoje mentorystės programos jau yra įgavusios pagreitį ir apima įvairias kultūros ir meno sritis, pvz., šokio mentorystės programos aukštosiose meno mokyklose¹²⁹ arba Vokietijos kultūros tarybos mentorystės programos, skirtos moterims, siekiančioms vadovaujančių pozicijų kultūros ir medijų srityse¹³⁰. Kadangi Lietuvoje mentorystės programų kultūros ir meno srityje nėra daug, mentorystę kaip veiklą įtraukiu prie veiklų sąrašo ir siūlau plėsti ir tobulinti šios veiklos programas ir šioms programoms skirtus finansavimo modelius.

Veiklos produktai ir paslaugos:

- šokio seminarai, pratybos, kūrybinės dirbtuvės ar laboratorijos profesionalams,
- šokio seminarai, pratybos, kūrybinės dirbtuvės ar laboratorijos mėgėjams,
- šokio seminarai, pratybos, kūrybinės dirbtuvės ar laboratorijos semi-profesionalams,
- šokio seminarai, pratybos, kūrybinės dirbtuvės ar laboratorijos kūdikiams ir jų tėvams ar globėjams,
- šokio seminarai, pratybos, kūrybinės dirbtuvės ar laboratorijos vaikams ir jaunimui,
- šokio seminarai, pratybos, kūrybinės dirbtuvės ar laboratorijos senjorams,
- mentorystės programos šokio profesionalams,
- ir kt.

Darbas su bendruomenėmis. Kaip minėta, Europos Sąjungos Tarybos strateginės darbotvarkės 2019–2024 m. plane įtrauktis šalia tvarumo numatyti kaip du pagrindiniai strateginiai kultūros ir kultūrinio paveldo blokai, užtikrinantys Europos identitetą¹³¹. Auditorijos plėtra ir darbas su bendruomenėmis atsispindi ir nacionaliniu lygmeniu. „Lietuvos Respublikos Seimas 2010 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. XI-977 patvirtino Lietuvos kultūros politikos gaires, kuriose vienas iš keliamų tikslų – didinti kultūros prieinamumą visoje Lietuvoje. Dokumente pabrėžiama, kad tolygi kultūros

124 Plg. prieiga per internetą: <http://www.lcda.lt/wp-content/uploads/2020/01/Veiklos-ir-fin-ataskaita-SSA-2019.pdf>

125 Remiuosi asmenine patirtimi kaip šokio srities ekspertė, dalyvavusi 2014–2017 m. ir 2019–iki dabar LKT ekspertų vertinimo komisijose.

126 Prieiga per internetą: <https://www.ltkk.lt/dokumentai/stipendiju-kulturos-ar-meno-kurejams-skyrimo-tvarkos-aprasas-390.pdf>

127 Pvz., prieiga per internetą: <https://www.idialogue.lt/>, <https://bznstart.lt/verslas/darbuotojai/vadovas-ugdytojas-vs-mentorius-du-budai-pasiekti-ta-pati-tiksla>

128 Prieiga per internetą: <https://www.ltbigbrother.com/>

129 Pvz., *Hochschule für Musik und darstellende Kunst Frankfurt/ Frankfurt University for Music and Performing Arts*. Prieiga per internetą: <https://www.hfmdk-frankfurt.info/hochschule/fachbereiche/fb-3-darstellende-kunst/contemporary-dance-education-master-ma-code/projekte/>

130 Prieiga per internetą: <https://www.kulturrat.de/thema/frauen-in-kultur-medien/mentoring-programm/>

131 Plg. Draft Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on the Cultural Dimension of Sustainable Development. Prieiga per internetą: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13336-2019-INIT/en/pdf>

sklaida, jos prieinamumas visoje šalies teritorijoje, tinklinė kultūros plėtra yra labai svarbi gyvenimo kokybės visoje šalyje sąlyga¹³². Prie Lietuvos kultūros tarybos projektų finansavimo strateginių krypčių minimi edukacija kaip „niekada nesibaigiantis visuomenės augi(ni)mo procesas“¹³³ ir prieinamumas, „leidžiantis bendruomenėms įsitraukti tiek į bendruosius tapatumo paieškos, tiek į specifinius, papildomų pastangų iš kultūros vartotojo reikalaujančius, sociokultūrinius procesus“¹³⁴. Strategijos tiesiogiai įveiklinamos finansuojamose programose „Ugdymas kultūra: kultūros edukacija“¹³⁵, „Kūrybinės bendruomenių iniciatyvos“¹³⁶ ir iš dalies beveik visų kitų sričių finansavimo programose, kurių finansavimo sėkmę didina išplėtotas projekto veiklų ir rezultatų sklaidos planas ir tinkamos priemonės prieinamumo didinimui¹³⁷. Kaip realiai pareiškėjai įgyvendina šį finansavimo gairėse numatytą punktą ir juo susijusią problematiką bus aptariama skyriuje **Šokio srities Proceso ir Projekto kokybę identifikuojantys kriterijai ir jų aprašai bei nustatymo principai**. Darbo su bendruomenėmis pavyzdžiai pateikti skyriuje **Socialiniuose, politiniuose, ekonominiuose kontekstuose** prie **Socialinio konteksto** poskyrio.

Veiklos produktai ir paslaugos:

- bendruomeniški kūrybiniai, edukaciniai, socialiniai projektai (šokio ir socialinės aplinkos sankirta 1 pav.).

Informacijos kaupimas ir jos sklaida. Lietuvos šokio informacijos centras informacijos ir statistikos apie Lietuvos šokio / cirko lauką rinkimą, apdorojimą bei sklaidą nurodo kaip vieną pagrindinių veiklos krypčių¹³⁸. Organizacijos įstatuose nurodomi du punktai, apimantys informacijos rinkimą, apdorojimą ir viešinimą. Lietuvos šokio informacijos centras vykdo šią veiklą:

„2.2.1. Kaupia ir skleidžia informaciją apie šokį, šokio ar su šokiu susijusius renginius, organizacijas ir asmenis Lietuvoje ir užsienyje.

[...]

2.2.5. Kaupia rašytinę, foto, video, kino ir kitokią medžiagą, turinčią reikšmės Lietuvos šokio istorijai arba reikalingą LŠIC veiklai vystyti.“¹³⁹

Lietuvos šokio informacijos centro svetainėje pateikiama Lietuvos šiuolaikinio šokio duomenų bazė, pristatanti informaciją apie Lietuvos šiuolaikinio šokio kūrėjus ir atlikėjus, šokio teatrus ir organizacijas bei Lietuvoje vykstančius tarptautinius festivalius, rezidencijų programas. Ši informacija skelbiama lietuvių ir anglų kalbomis ir yra nuolat atnaujinama.¹⁴⁰ Lietuvos šokio informacijos centras vykdo projektą „Lithuanian Dance Scene“, skirtą Lietuvos šiuolaikinio šokio / baleto kūrėjų, šokio trupių ir jų darbų dokumentavimui (fiksavimui), skaitmeninimui ir pristatymui (sklaidai)¹⁴¹. Vaizdo įrašų duomenų bazė¹⁴² visuotinai prieinama per internetą.

132 Prieiga per internetą: <https://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/regionu-kultura-ir-vaiku-ir-jaunimo-kulturine-edukacija>

133 Plg. prieiga per internetą: <https://www.ltkt.lt/projektu-finansavimas/strategines-kryptys>

134 Plg. ten pat.

135 Prieiga per internetą: <https://www.ltkt.lt/dis/?psl=projektu-finansavimas&do=konkursai&step=view&id=318>

136 Prieiga per internetą: <https://www.ltkt.lt/?psl=projektu-finansavimas&do=konkursai&step=view&id=305>

137 Plg. 43.4 punktą. Prieiga per internetą: <https://www.ltkt.lt/projektu-finansavimas/gaires>

138 Plg. prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/apie-mus/>

139 Viešosios įstaigos Lietuvos šokio informacijos centras įstatatai. Nuo 2017 m. esu vėj Lietuvos šokio informacijos centro dalininkė, centro įstatų dokumento kopiją turiu asmeniniame archyve.

140 Plg. prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/db/>

141 Prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/lithuanian-dance-scene/lds-2018/>

142 Prieiga per internetą: <http://dance.lt/lithuanian-dance-scene/2018/#>

Šiuolaikinio šokio asociacijos įstatuose informacijos kaupimas ir jos sklaida dar labiau detalizuoti. „2.2. Įgyvendindama savo tikslus, Asociacija vykdo šią veiklą:

[...]

2.2.4. įrašytų laikmenų tiražavimas;

2.2.5. duomenų apdorojimas;

2.2.6. veikla, susijusi su duomenų bazėmis;

2.2.7. socialinių ir humanitarinių mokslų moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla; [...]

2.2.11. meninė ir literatūrinė kūryba ir interpretavimas; [...]“.¹⁴³

Šiuolaikinio šokio asociacija 2019 m. pateiktoje veiklos ataskaitoje mini sėkmingai įgyvendintą projektą „Informacijos apie šokio spektakliams tinkamas scenas regionuose surinkimas“ ir informacijos dalinimąsi apie šiuolaikinio šokio ir meno lauko naujienas, o 2020 m. veiklos plane numatomos įvairios tarptautinės narių išvykos, kurių metu bus renkama informacija apie šiuolaikinio šokio naujienas¹⁴⁴.

Viena Scenos meno kritikų asociacijos veiklų – scenos menų statistikos projektas „Lietuvos teatras skaičiais“¹⁴⁵, kuris, kaip jau minėta skyriuje **Socialiniuose, politiniuose, ekonominiuose kontekstuose**, šokio meną įtraukia į bendrą statistikos tyrimą, apimančią 2015–2018 m. ir 2019 m.

Lietuvos statistikos departamento informacija apie teatrų, žiūrovų ir spektaklių skaičių nacionaliniuose, privačiuose ir kituose teatruose per metus¹⁴⁶ pateikiama labai abstrahuotai. Spektaklių žanrų diferenciacija nepateikiama, todėl šie duomenys šokio srities raidos įvertinimui įtakos neturi.

Informacijos apie šokio srities produktų ir paslaugų bei procesų rinkimas, analizavimas, archyvavimas, dokumentavimas, skaitmeninimas ir viešinimas turi didelės reikšmės šokio meno raidai, visos šokio meno srities augimui.

Veiklos produktai ir paslaugos:

- informacijos rinkimas, analizavimas ir archyvavimas,
- statistikos kaupimas,
- dokumentavimas,
- skaitmeninimas,
- tiražavimas,
- viešinimas.

Iš dalies kiek problemiška susisteminti straipsnių apie šokio meną parengimą (rašymą, vertimą ir pan.) ir publikavimą, nes šį produktą ar paslaugą galima priskirti ir prie informacijos kaupimo ir sklaidos veiklų, ir prie leidybos veiklų – ypač jei publikuojami straipsnių rinkiniai. Informacinių bukletų ir skaitmeninių laikmenų apie šokių tiražavimą taip pat galima priskirti ir vienai, ir kitai veiklai. Šiame skyriuje veiklas atskiriu, tačiau jos tarpiai susijusios tarpusavyje.

143 Prieiga per internetą: <http://www.lcda.lt/wp-content/uploads/2019/12/SSA-istatai-2019.pdf>

144 Plg. prieigą per internetą: <http://www.lcda.lt/wp-content/uploads/2020/01/Veiklos-ir-fin-ataskaita-SSA-2019.pdf>

145 Prieiga per internetą: <http://smka.lt/veikla/d-u-k/>

146 Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/en/statistiniu-rodikliu-analize?hash=16229f02-4777-49b1-b886-07c0e-2d470fe#/>

Leidyba. Leidyba – leidinių apie šokio meną kūrimas, gamyba ir platinimas. Šiuolaikinio šokio asociacijos įstatuose leidyba ir panašaus pobūdžio veiklos detalizuojamos kaip asociacijos veiklos:

„2.2.1. leidyba;

2.2.2. spausdinimas ir susijusių paslaugų veikla;

2.2.3. kitas, nieku nepriskirtas, spausdinimas“.¹⁴⁷

Šiuolaikinio šokio asociacijos pateiktoje 2019 m. veiklos ataskaitoje minimi sėkmingai pristatyti straipsniai apie šiuolaikinio šokio lauką ir jo problematiką, o 2020 m. plane numatomi straipsniai apie Šiuolaikinio šokio asociacijos ir jos narių veiklą bei nagrinėjantys šiuolaikinio šokio lauką¹⁴⁸.

Puikiu pavyzdžiu, kad informacijos kaupimo ir sklaidos ir leidybos veiklos persipina, yra Lietuvos šokio informacijos centro projekto „Lithuanian Dance Scene“¹⁴⁹ kuriami produktai – informacinės laikmenos ir brošiūros, kurios dėl informacijos kaupimo, dokumentavimo ir viešinimo gali būti priskirtos ir veiklai „Informacijos kaupimas ir sklaida“, ir veiklai „Leidyba“.

Veiklos produktai ir paslaugos:

- įvairaus pobūdžio straipsniai apie šokį ir jų rinkiniai,
- studijos,
- monografijos,
- moksliniai darbai,
- knygos,
- skaitmeninio formato leidiniai (DVD, USB ir pan.) ir jų tiražavimas,
- ir kt.

Šokio istorija, teorija ir kritika. Šokio istorija, teorija ir kritika platesne prasme švietimo kontekste gali būti suvokiama kaip procesas, o siauresne prasme šokio srities kontekste – kaip veikla. Struktūrinės šokio organizacijos – Lietuvos šokio informacijos centras, Šiuolaikinio šokio asociacija, Kauno šokio teatras AURA, menininkų grupė „Žuvies akis“ kartu su Šeiko šokio teatru ir kt. – atskirai ar didesnių renginių metu – tarptautinio šokio festivalio „Naujasis Baltijos šokis“, tarptautinio šokio festivalio „Aura“, tarptautinio menų festivalio „Plartforma“ metu – organizavo ar organizuoja įvairias kūrybines dirbtuves, seminarus ir diskusijas šokio istorijos, teorijos ir kritikos temomis ir tokiu būdu prisideda prie šios veiklos vystymo, šokio istoriografijos raidos, šokio kritikų ir teoretikų kvalifikacijos kėlimo, šokio kritinių tyrimų atsiradimo ir t. t.

Įdomu tai, kad 2017 m. įkurta Scenos meno kritikų asociacija nėra suorganizavusi nė vienos išskirtinai šokio menui skirtos konferencijos, seminaro ar kūrybinių dirbtuvių; šią veiklą vykdo struktūrinės šokio organizacijos ir (ar) šokio teatrai. Įdomu ir tai, kad vienas šios šokio srities veiklos *Šokio istorija, teorija ir kritika* produktų ir paslaugų rezultatas – kvalifikacijos kėlimas arba profesinis tobulinimasis – įvardintas kaip vienas Scenos meno kritikų asociacijos tikslų.

147 Prieiga per internetą: <http://www.lcda.lt/wp-content/uploads/2019/12/SSA-istatai-2019.pdf>

148 Plg. prieiga per internetą: <http://www.lcda.lt/wp-content/uploads/2020/01/Veiklos-ir-fin-ataskaita-SSA-2019.pdf>

149 Prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/lithuanian-dance-scene/lds-2018/>

Lietuvoje atskiros *Šokio istorijos, teorijos ir kritikos* programos aukštosiose mokyklose nėra. Tam tikrą paskaitų dalį ar modulį siūlo Lietuvos muzikos ir teatro akademija (toliau – LMTA) bakalauro studijų programoje *Scenos ir kino menų istorija ir kritika*¹⁵⁰ ir magistrantūros studijų programoje *Meno teorija* su teatrologijos specializacija¹⁵¹. Probleminiai moksliniai šokio istorijos, teorijos ir kritikos tyrimai teoriškai galimi, tačiau praktiškai nevykdomi Lietuvos muzikos ir teatro akademijos teatro ir kino krypties meno doktorantūroje¹⁵².

Veiklos produktai ir paslaugos:

- meniniai, analitiniai, filosofiniai, žurnalistiniai ir kt. tyrimai,
- seminarai,
- konferencijos,
- plenariniai posėdžiai,
- diskusijos,
- ir kt.

Mokymo ir studijų programos. *Šokio mokymo ir studijų programos* panašiai kaip ir *Šokio istorijos, teorijos ir kritikos* veikla platesne prasme švietimo kontekste gali būti suvokiamos kaip procesas, o siauresne prasme šokio srities kontekste – kaip tam tikra veikla. Programas galima sisteminti kaip produktus, o jomis suteikiamas paslaugas – kaip šokio srities paslaugas.

Lietuvoje turime vieną nacionalinę Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokyklą, kurioje Baletų skyrius siūlo dvi šokėjo specializacijas – klasikinio šokio ir šiuolaikinio šokio¹⁵³. Kauno choreografijos mokykla, Rokiškio choreografijos mokykla, Mažeikių šokio choreografijos mokykla ir kt. siūlo neformalaus ugdymo ar formalųjį ugdymą papildančias šokio meno programas.

Lietuvos muzikos ir teatro akademija (toliau – LMTA) vykdo bakalauro studijų programą *Šokis*¹⁵⁴ ir taip pat siūlo dvi specializacijas – klasikinio šokio ir šiuolaikinio šokio, o Klaipėdos fakultete vykdo bakalauro studijų programą *Šokio subkultūros*¹⁵⁵. LMTA taip pat siūlo gretutines *Menų pedagogikos* studijas su klasikinio šokio pedagogo ir šiuolaikinio šokio pedagogo specializacijomis¹⁵⁶ ir orientuojasi į specialistų – mokytojų ekspertų – rengimą nacionalinei Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokyklai. Vytauto Didžiojo universiteto Menų fakultete Kaune ir Vilniuje vykdoma bakalauro studijų programa Mokomojo dalyko pedagogika su šokio pedagogikos kryptimi¹⁵⁷. Šią programą baigę specialistai yra bendrojo pobūdžio šokio mokytojai, galintys dirbti vidurinėse mokyklose ir (ar) šokio studijose, būreliuose, tačiau negalintys dirbti specialaus išsilavinimo ir profesinio pasirengimo reikalaujančioje nacionalinėje Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokykloje. Lietuvos muzikos ir teatro akademija atskirų šokio ir (ar) choreografijos magistrantūros studijų

150 Prieiga per internetą: <https://lmta.lt/lt/bakalauro-studiju-programos/teatro-krypties-programos/scenos-ir-kino-menu-istorija-ir-kritika/>

151 Prieiga per internetą: <https://lmta.lt/lt/magistranturos-studiju-programos/menotyros-krypties-programos/meno-teorija/>

152 Prieiga per internetą: <https://lmta.lt/lt/doktoranturos-studijos/meno-doktorantura/teatro-ir-kino-krypties-meno-doktorantura/>

153 Plg. prieigą per internetą: <http://www.cmm.lt/cms/lt/baletu-skyrius/2011-11-09-16-21-23.html>

154 Plg. prieigą per internetą: <https://lmta.lt/en/bakalauro-studiju-programos/sokio-krypties-programos/sokis/>

155 Prieiga per internetą: <https://lmta.lt/en/bakalauro-studiju-programos/sokio-krypties-programos/sokio-subkulturos/>

156 Prieiga per internetą: <https://lmta.lt/lt/bakalauro-studiju-programos/pedagogikos-krypties-programos/>

157 Prieiga per internetą: <https://www.vdu.lt/lt/study/program/show/342/>

programų šiuo metu nevykdo¹⁵⁸. Nuo 2019 m. vykdoma jungtinė Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto ir LMTA Muzikos fakulteto ir Teatro ir kino fakulteto magistrantūros programa *Menų terapija* su šokio-judesio specializacija¹⁵⁹. Atskirų doktorantūros studijų taip pat nėra; kūrybiniai šokio ir (ar) choreografijos problematikos tyrimai galimi LMTA teatro ir kino krypties meno doktorantūroje¹⁶⁰. Moksliniai doktorantūros tyrimai¹⁶¹, susiję su šokio meno problematika, teoriškai galimi Vytauto Didžiojo universiteto Menų fakultete, tačiau praktiškai nėra įgyvendinami.

Veiklos produktai ir paslaugos:

- profesinės šokio programos specializuotose meno mokyklose,
- neformalaus ugdymo ar formalųjį ugdymą papildančios šokio programos choreografijos mokyklose,
- universitetinės šokio programos aukštesiose mokyklose (Šokio ir švietimo sričių sankirta 1 pav.).

Šokio judesio terapija. Šokio-judesio terapija (toliau – ŠJT) – tai terapinis judesio naudojimas siekiant vystyti emocinę, kognityvinę, fizinę, dvasinę ir socialinę asmens integraciją. Esminiai ŠJT komponentai yra šokis kaip kūno judesys, kūrybinė išraiška ir tarpasmeninis santykis.¹⁶² Šokio-judesio terapija 1 pav. vizualiai matoma šokio, sveikatos apsaugos ir socialinės aplinkos sričių sankirtoje.

Veiklos produktai ir paslaugos:

- ligų prevencijos ir sveikatingumo programos,
- šokio judesio terapijos taikymas psichikos sveikatos, reabilitacijos, sveikatos priežiūros, slaugos ir kt. centruose (šokio, sveikatos apsaugos ir socialinės aplinkos sankirta 1 pav.),
- šokio judesio terapijos studijos aukštojo mokslo sistemoje (šokio, švietimo ir sveikatos apsaugos sankirta 1 pav.),
- įvairios somatinės praktikos,
- ir kt.

Šokio video menas. Konkrečiai apibrėžti ir lietuvių kalba įvardinti šokio video meną reikėtų atskiro tyrimo, nes tokia užduotis šio tyrimo kontekste yra per plati. Praktikoje vyrauja įvairių šokio video meno įvardijimų ir krypčių: kino šokis (*ciné-dance*), šokis kino kamerai (*dance for camera*), šokis ekrane (*screen dance*), šokis vaizdo įrašui (*video dance*), šokio filmas (*film dance*)¹⁶³. Ši šokio meno veikla, nors ir turi aiškių sąlyčio taškų su kino menu, savo meniniu turiniu artimesnė šokiui, o ne kinui. Lietuvoje šokio video menas yra dar labai jauna šokio meno veikla. Puikūs šios veiklos produktų pavyzdžiai yra Kauno – Europos kultūros sostinės 2022, Lietuvos šokio informacijos centro, Kauno šokio teatro AURA ir LRT projekto „Šokis

158 Dėl išsamesnės informacijos apie būsimą magistrantūros Choreografijos programą kreiptis į Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Šokio ir judesio katedros vedėją Andrių Katiną.

159 Prieiga per internetą: <https://lmta.lt/lt/magistranturos-studiju-programos/jungtines-studiju-programos/meno-terapija/>

160 Prieiga per internetą: <https://lmta.lt/lt/doktoranturos-studijos/meno-doktorantura/teatro-ir-kino-krypties-meno-doktorantura/>

161 Prieiga per internetą: <http://menufakultetas.vdu.lt/studijos/doktorantutos-studijos/>

162 Prieiga per internetą: <https://www.lsjta.lt/sokio-judesio-terapija/>

163 Plg. Carroll, Noël: Toward a Definition of Moving-Picture Dance. *Dance Research Journal*, Congress on Research in Dance, Vol. 33, No. 1. 2001. 111.

plius miestas“¹⁶⁴ rezultatai. Šiai veiklai priskiriami ir nuo 2015 m. Lietuvos šokio informacijos centro vykdomas projektas – dokumentinių apybraižų ciklas „Lietuvos šokio kūrėjų portretai“¹⁶⁵, taip pat Šeiko šokio teatro (buvusio *Padi Dapi Fish* šokio teatro) sukurti šokio filmai ir kt. Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Kino ir TV katedra kartu su Audiovizualinių menų industrijos inkubatoriumi sėkmingai įgyvendino du edukacinius Summer Media Studio projektus, skirtus šokiui kine: 2013 m. *Dance in Film* tema ir 2016 m. *Interactive Dance in Film* tema¹⁶⁶.

Veiklos produktai ir paslaugos:

- kūryba (šokio video meno produktų ir paslaugų – šokio filmai, apybraižos, šokio vaizdo įrašai, šokis kino kamerai ir kt. – sukūrimas ir realizavimas),
- edukacija (kūrybinės dirbtuvės, seminarai, konferencijos, diskusijos, studijų programos ar studijų programų dalys aukštesiose menų mokyklose, skirtos įgyti ir plėsti žinias apie šokio video meną),
- dokumentavimas,
- sklaida (šokio video meno produktų ir paslaugų pristatymas visuomenei ir (ar) specializuotoms auditorijų grupėms Lietuvoje ir užsienyje),
- ir kt.

Šokio srities Proceso ir Projekto įvertinimas

Šokio srities proceso, veiklų ir jomis sukuriamų produktų ir paslaugų aprašymai bei pirminiai įvertinimai pateikti ankstesniuose skyriuose. Tolesniuose poskyriuose sisteminami anksčiau minėti vertinimai ir (ar) pateikiamos naujos įžvalgos.

Profesionaliosios šokio srities kūrybos (profesionalių kūrėjų, teoretikų, auditorijos ir kita) atžvilgiu

Norint įvertinti, ar šokio srities kūrybos atžvilgiu kinta (auga, lieka nepakitusi ar mažta), reikėtų lyginti įvairius statistinius duomenis (profesionalių kūrėjų skaičius, teoretikų skaičius, auditorijos skaičius) per apibrėžtą laiko matą.

Profesionalūs kūrėjai

Šiuolaikinio šokio asociacijos svetainėje prie narių sąrašo pateikiami 53 asociacijos nariai, o 2019 m. metinės veiklos ataskaitoje pateikiama informacija, kad „į Asociaciją priimti 2 asmenys, vienas asmuo iš Asociacijos išstojo“¹⁶⁷. Kadangi pateikiama tik paskutiniųjų metų asociacijos ataskaita, įvertinti asociacijos narių skaičiaus kaitos neįmanoma. Lietuvos šiuolaikinio šokio svetainės duomenų bazėje

164 Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000084031/sokis-plus-miestas-kaunas-karininku-ramove>

165 Plg. prieigą per internetą: <http://dance.lt/new/events/dance-lt-summer-intensive-filmu-vakaras-lietuvos-sokio-kureju-portretai/>

166 Prieiga per internetą: <http://summermediastudio.lt/2020/aboutus.html#>

167 Prieiga per internetą: <http://www.lcda.lt/wp-content/uploads/2020/01/Veiklos-ir-fin-ataskaita-SSA-2019.pdf>

lietuvių ir anglų kalbomis pateikiama informacija apie 20 šiuolaikinio šokio kūrėjų, 20 šiuolaikinio šokio atlikėjų ir 16 šokio teatrų ir (ar) trupių¹⁶⁸. Duomenų bazėje pateikiami kūrybinės veiklos profiliai bei nurodoma, kad informacija yra nuolat atnaujinama, todėl šie duomenys nėra vienalyčiai ir negali būti naudojami statistiniams duomenims įvertinti.

Profesionalių kūrėjų skaičių būtų galima įvertinti pagal statistinę meno kūrėjo (meno kūrėjai ir (ar) meno kūrėjų organizacijos) statusą turinčių šokio atstovų duomenų analizę. Ši analizė leistų įvertinti galimą profesionalių šokio kūrėjų skaičiaus augimą. Visgi LR kultūros ministerijos svetainėje meno kūrėjų sąrašas nepateikiamas¹⁶⁹, o pateikiamas tik meno kūrėjų organizacijų sąrašas¹⁷⁰; šiuolaikinio šokio atstovams – kūrėjams, atlikėjams, teoretikams – atstovauja Šiuolaikinio šokio asociacija ir Scenos meno kritikų asociacija. Įdomu tai, kad pastarosios abi nepriklauso Lietuvos meno kūrėjų asociacijai. Šokio atstovus įtraukiantis Lietuvos meno kūrėjų asociacijos narys yra Lietuvos teatro sąjunga, kuriai, kaip minėta poskyryje **Šokio srities veiklo- mis sukuriama produktai ir jų aprašymai**, priklauso tik Kauno valstybinio muzikinio teatro baleto artistai.

Teoretikai

Scenos meno kritikų asociacijos svetainėje nurodomi 35 nariai. Kurie iš jų yra teatro, operos ar šokio kritikai ir teoretikai – nenurodoma, t. y. narių sąrašas neprofiliuojamas pagal kritikų ir teoretikų veiklos sritis. Šokio kritikų ir teoretikų skaičiaus augimo problematika pateikta poskyryje **Šokio srities veiklos ir jų aprašymai** prie veiklos **Šokio istorija, teorija ir kritika** ir tiesiogiai susijusi su *Šokio istorijos, teorijos ir kritikos* programos Lietuvos aukštosiose mokyklose nebuvimu. Matome, kad šokio laukas yra identifikavęs šią problemą (struktūrinės šokio organizacijos, rengdamos įvairias kūrybines dirbtuves, seminarus ir diskusijas šokio istorijos, teorijos ir kritikos temomis, prisideda prie šokio kritikų ir teoretikų kvalifikacijos kėlimo), glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje ir patys iš dalies sprendžia šokio lauko problemas.

Ir profesionalių kūrėjų, ir kritikų bei teoretikų skaičius nuolat kinta. Net jei asociacijos imtų rinkti narių skaičiaus kaitos duomenis, šių duomenų suabsoliutinti neįmanoma, nes ne visi profesionalaus scenos meno kūrėjai, atlikėjai ar teoretikai renkasi priklausyti vienai ar kitai asociacijai. LR kultūros ministerijos duomenys apie meno kūrėjų (fizinį asmenų), ne meno kūrėjų organizacijų (juridinių asmenų), skaičiaus kaitą per apibrėžtą laiko tarpą leistų iš dalies įvertinti šokio srities atstovų augimą. Visgi tokia statistinių duomenų analize taip pat negalima remtis kaip absoliučia, nes šokio lauke besireiškiantys jaunieji kūrėjai ne visuomet turi meno kūrėjo statusą.

168 Plg. prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/db/>

169 Plg. prieiga per internetą: <https://lrkm.lrv.lt/lt/veikla/meno-kurejai>

170 Prieiga per internetą: <https://lrkm.lrv.lt/lt/veikla/meno-kureju-organizacijos>

Auditorija

Lietuvos šokio informacijos centro statistinių duomenų bazėje pateikiamas šokio trupių ir teatrų spektaklių lankytojų skaičius 2018 metais. Pateikiami trys didieji Lietuvos miestai – Vilnius, Kaunas, Klaipėda – ir bendras kitų miestų žiūrovų skaičius¹⁷¹. Įvertinti, ar šokio spektaklių auditorija auga, lieka nepakitusi ar mažta, neįmanoma, nes turime tik vienerius 2018 metus ir 32 600 žiūrovų skaičių, tad lyginamasis tyrimas neįmanomas.

Taip pat svarbu atkreipti dėmesį, kad kiekybiniai šokio auditorijos rodikliai nebūtinai žymi šokio spektaklio pasisekimą – pvz., šokio teatras *Dansema* nustato maksimalų leistiną žiūrovų skaičių kiekvienam spektakliui.¹⁷² Tarptautinėje šokio erdvėje taip pat paplitę šokio spektakliai vienam žiūrovui arba eksperimentiniai šokio spektakliai ne žmonėms, o namų augintiniams.

Profesionaliosios scenos meno kūrybos (profesionalių kūrėjų, teoretikų, auditorijos ir kita) atžvilgiu

Profesionalių kūrėjų

Šis poskyris tiesiogiai susijęs su poskyrio **Šokio srities Proceso aprašymas kultūros ir meno kontekste** Formų ir Sąlyčio su kitais menais potemėse pateiktais aprašais; t. y. šokio srities sąveika su kitomis profesionalaus meno sritimis leidžia atsirasti skirtingiems šokio srities veiklomis sukuriamiems produktams ir paslaugoms bei jų formoms. Šokio spektaklių formų išskirtinumo įvertinimas glaudžiai susijęs su spektaklių turiniu, o tai jau gilesnės kokybinės (formos ir turinio) analizės dalis.

Teoretikų

Apžvelgiant kelių Lietuvoje aktyviai rašančių kritikų veiklos sritis matoma, kad autorių, rašančių tik šokio kritikos ir teorijos temomis, yra vos keli: Helmutas Šabasevičius rašo apie klasikinę ir šiuolaikinę šokį; Audronė Žiūraitytė apie klasikinę šokį, šiuolaikinę baletą, muziką ir operetas, Ingrida Gerbutavičiūtė apie šiuolaikinę šokį. Silvija Čizaitė-Rudokienė, Goda Dapšytė, Deimantė Dementavičiūtė-Stankuvienė, Sigita Ivaškaitė, Aušra Kaminskaitė, Monika Jašinskaitė, Vaidas Jauniškis, Rūta Oginskaitė, Kristina Steiblytė, Dovilė Zavedskaitė ir kt. rašo apie teatro ir šiuolaikinio cirko spektaklius, kino filmus, taip pat literatūros, kultūros ir socio-politinių reiškinių temomis; straipsniai apie šiuolaikinio šokio spektaklius ir reiškinius apima tik dalį šių rašančiųjų veiklos. Viena vertus tai susiję su šokio spektaklių premjeromis ir šokio spektaklių rodymo dažniu (tai savo ruožtu taip pat susiję su šokio spektaklių pastatymų ir jų sklaidos finansavimu), kita vertus, ekonominės priežastys verčia rašantįjį susirasti kitą apmokamą darbą¹⁷³ – straipsnių įkainiai ir spektaklių (premjerų) rodymo dažnis neužtikrina galimybės išgyventi vien iš šios veiklos.

171 Prieiga per internetą: <http://dance.lt/new/stats/pasirodymai-ir-ziurovai-lietuvoje/>

172 Šioje vietoje neįmanoma nepaminėti dėl pasaulinės pandemijos susiklosčiusios situacijos ir griežtai ribojamo žiūrovų skaičiaus teatruose. Todėl negalime vertinti auditorijos skaičiaus plėtos kaip šokio srities produktų ir paslaugų kokybę įrodančio rodiklio.

173 Plg. Kaminskaitė, Aušra: Kritikai emigrantai. Scenos meno kritikos problemomis laukas. 7 meno dienos. Nr. 28 (1265), 2018-09-14. Prieiga per internetą: <https://www.7md.lt/teatras/2018-09-14/Kritikai-emigrantai>

Auditorijos

Kuo skiriasi specializuota šokio auditorija nuo bendrai profesionaliosios scenos meno auditorijos, galima suvokti idėjiniu lygmeniu, tačiau ir teoriškai, ir empiriškai tokia klasifikacija lyginti temą (profesionaliosios scenos meno auditoriją) su poteme (šokio auditorija) – sunkiai įmanoma, nes pati savaime yra nelogiška. Reikėtų tirti teatro publiką, operų publiką, muzikos publiką, cirko publiką ir šokio publiką, žiūrovus apklausiant, kaip ir kodėl jie renkasi vieną ar kitą scenos žanrą. Su tokiais tyrimais susidurti neteko, todėl įvertinti šokio srities proceso ir projekto įtaką profesionaliosios scenos meno auditorijos atžvilgiu neįmanoma. Galima tik numanyti, kad, pvz., tėvai, atvedę savo mažuosius į šokio teatro *Dansema* spektaklius, ir patys gali susidomėti šiuolaikinio šokio pasirodymais; arba, pvz., šiuolaikinio cirko spektaklių žiūrovai dėl artimos fizinės raiškos galėtų susidomėti ir šiuolaikinio šokio spektakliais ir pan. Tačiau tai tik prielaida galimam skirtingo profilio auditorijų tyrimui.

Poveikio kitoms sritims (švietimui, socialinei aplinkai, sveikatos apsaugai, ekonomikai ir kita) atžvilgiu

Kaip aprašyta ankstesniuose skyriuose, šokio sritis daro įtaką švietimo, socialinės aplinkos, sveikatos apsaugos, ekonomikos, politikos ir kitoms sritims; priklausomai nuo veiklos pobūdžio šios sritys viena kitą įtakoja, kuria naujas ar gerina jau esamas veiklas ir jų kontekstus. Žemiau pateikiami pagrindiniai pozityvūs šokio srities proceso ir projekto pokyčiai ir (ar) privalumai bei trūkumai. Tam tikrus aspektus, priklausomai nuo konteksto, veiklos intensyvumo ir išsidėstymo laike, galima vertinti kaip pozityvius arba kaip mažiau pozityvius arba kaip trūkumus.

Švietimui

Privalumai ir pozityvūs pokyčiai:

- Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje (toliau – LMTA) šiuolaikinis šokis buvo įtrauktas į bakalauro studijų programas nuo 1998 m., į magistrantūros studijų programas nuo 2002 m. Programos dėl skirtingo storiančiųjų ir šokio lauko poreikio buvo įvairiai profiliuojamos,
- 2013 m. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija įtraukė šokio žanrą kaip galimą menų brandos egzamine,
- 2014 m. LMTA parengta pirmoji atskira bakalauro studijų programa *Šokis* su klasikinio ir šiuolaikinio šokio specializacijomis,
- 2015 m. LMTA parengtos bakalauro studijų programos *Meno pedagogika* klasikinio ir šiuolaikinio šokio pedagogo specializacijos, orientuotos į aukščiausią šokio pedagogo parengimą, leidžiantį dirbti Nacionalinėje M. K. Čiurlionio menų mokyklos Baletų skyriuje,
- nuo 2019 m. pradėta vykdyti jungtinė Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto ir LMTA Muzikos fakulteto ir Teatro ir kino fakulteto magistrantūros programa *Menų terapija* su šokio-judėsio terapijos specializacija.

Trūkumai:

- nėra viena Lietuvos aukštoji mokykla nevykdo atskiros studijų programos *Šokio istorija, teorija ir kritika* ar neturi atskiro tokios programos modulio,
- meniniai šokio ir (ar) choreografijos bei moksliniai probleminiai doktorantūros tyrimai teoriškai galimi, tačiau praktiškai nevykdomi Lietuvos aukštosiose mokyklose,
- Lietuvoje nėra įstatymo, reglamentuojančio 5-ojo mokslo sistemos lygmens (t. y. 13-tos profesinio mokymo klasės – šiuolaikinio šokio atlikėjo ir baletuotojo) modulines profesines programas – Nacionalinėje M. K. Čiurlionio menų mokykloje) su VI-uoju mokslo sistemos lygmeniu (t. y. šokio bakalauro studijų programa LMTA) koreliacijos – galimo dalinio dalykų įskaitymo ir trumpesnės nei įprasta aukštojo mokslo studijų trukmės.

Socialinei aplinkai ir sveikatos apsaugai**Privalumai ir pozityvūs pokyčiai:**

- 2011 m. įkurta Lietuvos šokio-judėsio terapijos asociacija, jungianti 19 narių – šokio-judėsio (toliau – ŠJT) terapeutų ar ŠJT metodų taikytojų¹⁷⁴,
- nuo 2019 m. pradėta vykdyti jungtinė Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto ir LMTA Muzikos fakulteto ir Teatro ir kino fakulteto magistrantūros programa *Menų terapija* su šokio-judėsio terapijos specializacija,
- pamažu Lietuvoje atsiranda vis didesnė somatinių praktikų pasiūla¹⁷⁵,
- šokio atstovai vykdo meninius ir (ar) edukacinius įvairioms amžiaus bei socialinėms grupėms skirtus projektus: 8–14 mėnesių amžiaus kūdikiams ir jų tėvams ar globėjams, vaikams ir paaugliams, vyresnei amžiaus grupei 50+ ir senjorams, skirtingų kultūrų integracijos dalyviams, neįgaliesiems ir kt.¹⁷⁶.

Kaip aktyviai ŠJT taikoma ligų prevencijos ir sveikatingumo programose bei psichikos sveikatos, reabilitacijos, sveikatos priežiūros, slaugos ir kt. Centruose, sunku įvertinti – tam reikėtų kito platesnio tyrimo.

Trūkumai:

- Lietuvoje šokio medicina kaip atskira medicinos šaka neegzistuoja,
- statistiniai duomenys apie šokio lauko atstovų į(si)darbinimą nerenkami,
- socialinės garantijos šiuolaikinio šokio atstovams, savarankiškai dirbantiems pagal individualios veiklos pažymą ar verslo liudijimus, yra labiau pažeidžiamos ir nestabilios nei socialinės garantijos, taikomos nuolatinei darbo sutartį turintiems šokio kūrėjams ir (ar) atlikėjams¹⁷⁷.

174 Prieiga per internetą: <https://www.lsjta.lt/apie-mus>

175 Pvz., The Axis Syllabus praktikos seminarus organizuoja choreografė, terapeutė Ieva Ginkevičiūtė. Prieiga per internetą: <https://www.aslithuania.com/>

176 Tokių seminarų pasiūla Lietuvoje lyginant su užsienio praktika vis dar nėra didelė, tačiau šią pasiūlą ir jos augimą vertinu kaip pozityvų pokytį Lietuvos šokio lauke.

177 Pvz., LR teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybinių darbuotojų rentų įstatymas reglamentuoja tik pagal darbo sutartis dirbusiųjų menininkų rentų skyrimo tvarką. Plg. prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=-19kda1j0gr&documentId=TAIS.311617&category=TAP>

Ekonomikai

Pranašumai ir pozityvūs pokyčiai:

- nedvejotina ekonominė šokio srities veiklomis sukuriamų produktų ir paslaugų graža,
- darbo vietų sukūrimas,
- pirminiai ekonominio šokio srities našumo rodikliai finansiniais 2016–2018 metais Lietuvos šokio informacijos centro statistinių duomenų bazėje.

Tiesioginių užsienio investicijų (*Foreign Direct Investments*) projektų bei mecenatystės programų Lietuvoje yra vos vienas kitas. Šiuos reiškinius vertinant istoriškai juos galima įvardinti kaip pozityvius, kita vertus šokio srities plėtrai pozityvių rezultatų atneštų gausesnė tokių projektų ar programų pasiūla.

Trūkumai:

- statistiniai duomenys apie šokio lauko atstovų į(si)darbinimą nerenkami,
- trūksta nuoseklių ir ilgalaikių statistinių tyrimų apie šokio srities finansavimo ir ekonominės gražos santykį.

Politikai

Pranašumai ir pozityvūs pokyčiai:

- nuo 2014 m. profesionalaus šiuolaikinio šokio meno veiklų rėmimą administruoja ir įgyvendina Lietuvos kultūros taryba per šokio stipendijų ir įvairias šokio srities projektų finansavimo programas,
- nuo 2018 m. Lietuvos kultūros taryba administruoja ir įgyvendina trijų metų trukmės finansavimo programą „Strateginis kultūros organizacijų finansavimas (atrankos konkursas)“¹⁷⁸,
- nuo 2018 m. Lietuvos kultūros taryba administruoja ir įgyvendina trijų metų trukmės finansavimo programą „Strateginis tarptautinių renginių finansavimas (atrankos konkursas)“¹⁷⁹,
- nuo 2019 m. Lietuvos kultūros taryba administruoja ir įgyvendina vienerių metų trukmės finansavimo programą „Strateginis meno kūrėjų organizacijų finansavimas“¹⁸⁰,
- per keletą metų sustiprėjo konkursinis didžiųjų miestų savivaldybių dotacijų skyrimas miestų šokio trupėms remti¹⁸¹.

Sveikintinas pokytis yra tas, kad nuo 2019 m. Lietuvos kultūros taryba siūlo finansavimo programą „Strateginis meno kūrėjų organizacijų finansavimas“, į kurią pagal organizacijos tipą ir veiklas iš šokio srities gali pretenduoti tik meno kūrėjų sąjungos

178 Prieiga per internetą: <https://www.ltkk.lt/?psl=projektu-finansavimas&do=konkursai&step=view&id=252>

179 Prieiga per internetą: <https://www.ltkk.lt/?psl=projektu-finansavimas&do=konkursai&step=view&id=251>

180 Prieiga per internetą: <https://www.ltkk.lt/?psl=projektu-finansavimas&do=konkursai&step=view&id=380>

181 Šiuo metu Vilniuje Vilniaus miesto šokio teatro vardą yra laimėjęs urbanistinis šokio teatras *Low Air*, Kauno šokio teatras AURA gauna metinius Kauno miesto biudžeto asignavimus, Klaipėdoje Šeiko šokio teatras gauna dalinį Klaipėdos miesto savivaldybės finansavimą.

ar asociacijos. 2019 m. 1-ojo finansavimo konkurso etape, išskiriant su šokio sritimi glaudžiai ar iš dalies susijusius pareiškėjus, finansavimas skirtas Šiuolaikinio šokio asociacijai ir Scenos meno kritikų asociacijai¹⁸². Apsunkinantis faktas yra tas, kad programa skirta vieneriems metams, todėl planuoti ilgalaikes veiklas, renginius ar renginių ciklus yra sudėtinga. Taip pat problemiška situacija yra su šokio trupėmis ar teatrais, kurie teoriškai lyg ir galėtų teikti paraiškas į finansavimo programą „Strateginis kultūros organizacijų finansavimas“, tačiau praktiškai ši programa sumodeliuota kitokį profilį turinčioms kultūros ir meno organizacijoms. 2019 m. 1-ojo finansavimo konkurso etape, išskiriant su šokio sritimi susijusius pareiškėjus, finansavimas skirtas Lietuvos šokio informacijos centrui ir iš dalies šokio atstovų veiklą per įvairias programas remiančiai Menų spaustuvei¹⁸³. Lietuvos kultūros taryba nesiūlo dviejų, trijų ar keturių metų meninių veiklų finansavimo programos išskirtinai šokio trupėms ar šokio kūrėjams. Toks programos modelis yra dažnas užsienio valstybinių fondų finansavimo sistemose, toks tikslinis rėmimas užtikrina ilgalaikį nepriklausomų šokio trupių ir (ar) šokio kūrėjų meninių ir struktūrinių veiklų tvarumą.

Trūkumai:

- atskiros tik šokio laukui skirtos politinės strategijos Lietuvoje nėra,
- Lietuvoje nėra atskiros politinės strategijos apie nepriklausomo šokio sektoriaus ir nacionalinių šokio ir (ar) teatro institucijų koreliaciją ir (ar) galimą glaudesnę bendradarbiavimą,
- Lietuvoje nėra nė vienos nacionalinės šiuolaikinio šokio trupės,
- Lietuvoje taip pat nėra vadinamų Šokio namų (angl. *Dancehouse*) – vienos pagrindinių šokio sektoriaus ekosistemos dalių,
- valstybiniu lygmeniu neužtikrinamas bendras progresinis šokio srities finansavimas¹⁸⁴,
- LKT nesiūlo dviejų, trijų ar keturių metų trukmės finansavimo programos išskirtinai šokio trupių ar šokio kūrėjų meninėms ir kūrybinėms veikloms remti,
- LKT ataskaitose nelyginama, kaip per visus LKT egzistavimo metus kito finansinio rėmimo šokio sričiai intensyvumas,
- trūksta aiškios vizijos ir nuoseklumo rajonų savivaldybių finansavimo strategijose, t. y. į kokią sritį – profesionalų scenos ar mėgėjų menų ir (ar) abu – orientuotos rajonų savivaldybių finansavimo programos,
- Lietuvoje nėra visuotinai priimtų ir patvirtintų minimalios meninio honoraro ribos rekomendacijų.

182 Prieiga per internetą: <https://www.ltkk.lt/files/strateginis-meno-kureju-organizaciju-finansavimas1222.pdf>

183 Prieiga per internetą: <https://www.ltkk.lt/files/strateginis-kulturos-organizaciju-finansavimas1204.pdf>

184 Lietuvos šokio informacijos centro statistinių duomenų bazėje šiuolaikinio šokio finansavimo stulpelinėje diagramoje matyti, kad bendras šiuolaikinio šokio lauko finansavimas 2017 m. sumažėjo lyginant su 2016 m., o 2018 m. finansavimas išaugo, jei lygintume ir su 2017 m., ir su 2016 m. Plg. prieigą per internetą: <http://dance.lt/new/stats/finansavimas-ir-pajamos/>

Paskutinis punktas ypač svarbus ne tik šokio, bet ir visai meno sričiai, siekiant teisingo apmokėjimo už kūrybą ir (ar) atlikimą bei siekiant sureguliuoti įvairiems finansavimo šaltiniams teikiamų paraiškų darbo įkainius sąmatose.

Vokietijos federacinė scenos menų asociacija Bundesverband Freie Darstellende Künste nuo 2015 m. yra nustačiusi ir patvirtinusi bei, atsižvelgdama į pragyvenimo lygio augimą, nuolat koreguoja minimalaus atlygio menininkams rekomendacijas¹⁸⁵. Rekomendacijos teikiamos minimaliam mėnesio atlyginimui menininko statusą turintiems kūrėjams ir toms laisvai samdomų atstovų grupėms, kurie šio statuso neturi, pvz., individualiai dirbantiems menų vadybininkams, apšvietėjams, technikams ir pan. Pateikiami laisvai samdomų menininkų minimalių honorarų už repeticijas (už dieną vienam atlikėjui) ir pasirodymus (už pasirodymą vienam atlikėjui) įkainiai¹⁸⁶. Rekomendacijos teikiamos ir individualiai dirbantiems menininkams, kad šie būtų teisingai apmokami už atliktą darbą, ir nepriklausomiems teatrams, renginių organizatoriams bei finansavimo struktūrų nariams. Tokių įkainių rekomendacijų Lietuvoje neturime.

Visa šokio srities ekosistema, apimanti meninę raišką, edukaciją, finansavimo struktūras, ekonominę grąžą, socialinę šokio atstovų padėtį ir t. t., kaip tam tikra priežastis ir pasekmių grandinė įtakoja viena kitą, sąlygoja skirtingų veiklos lygmenų ir jų apimčių didėjimą ar mažėjimą.

185 Prieiga per internetą: http://darstellende-kuenste.de/images/PM_BFDK_Anpassung_Honoraruntergrenze.pdf

186 Prieiga per internetą: <https://darstellende-kuenste.de/de/themen/soziale-lage/diskurs/honoraruntergrenze/1336-der-bfdk-gibt-eine-empfehlung-zu-mindesthonoraren-fuer-vorstellungen-und-proben-heraus-2.html>

Prieinamų šokio srities duomenų aibė ir jų šaltiniai

Šaltiniai

1. Aquilina, Stefan; Sarco-Thomas, Malaika (eds.): *Interdisciplinarity in the Performing Arts: Contemporary Perspectives*. Malta University Press. 2018.
2. Augsburg, Tanya: *Interdisciplinary Arts* knygoje Frodeman, Robert (ed.): *The Oxford Handbook of Interdisciplinarity*. Second edition. Oxford University Press. 2017.
3. Bresnahan, Aili: *The Philosophy of Dance* enciklopedijoje Edward N. Zalta (ed.): *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Winter 2019 Edition. Prieiga per internetą: <https://plato.stanford.edu/archives/win2019/entries/dance/>
4. Burrows, Jonathan: *A Choreographer's Handbook*. London and New York. Routledge. 2010.
5. Burt, Ramsay: *Ungovering Dance*. *Contemporary European Theater Dance and the Commons*. Oxford Studies in Dance Theory: Oxford University Press. 2017.
6. Carroll, Noël: *Toward a Definition of Moving-Picture Dance*. *Dance Research Journal, Congress on Research in Dance*, Vol. 33, No. 1. 2001.
7. Gerbutavičiūtė, Ingrida: *Contemporary Dance in Lithuania: Human Existence, History and Contextualized Introspection* knygoje Marcinkevičiūtė, Ramunė; Balevičiūtė, Ramunė (eds.): *Contemporary Lithuanian Theatre. Names and Performances*. Tyto alba. 2019.
8. Koegler, Horst; Kieser, Klaus: *Kleines Wörterbuch des Tanzes*. Stuttgart: Phillip Reclam jun. 2006.
9. Martin, Randy: *Critical Moves*. *Dance Studies in Theory and Politics*. Durham, London: Duke University Press. 1998.
10. Zobl, Elke; Klaus, Elisabeth; Moser, Anita; Baumgartinger, Persson Perry: *Kultur produzieren. Künstlerische Praktiken und kritische kulturelle Produktion*. Transcript. 2019.

Duomenys internete / interneto svetainės

1. Axis Syllabus – International Research Network. Events in Lithuania – <https://www.aslithuania.com/>
2. bzn start – <https://bznstart.lt>
3. Contemporary Dance – www.contemporary-dance.org
4. Cambridge University Press – <https://www.cambridge.org/>
5. Bundesverband Freie Darstellende Künste – <https://darstellende-kuenste.de/de/>
6. Das Kulturportal der Stadt Frankfurt am Main – www.kultur-frankfurt.de
7. Deutsches Dachverband Tanz – <https://dachverband-tanz.danceinfo.de>
8. Deutscher Kulturrat – <https://www.kulturrat.de/>
9. European Commission – https://ec.europa.eu/info/index_en
10. Fonds Darstellende Künste – <https://www.fonds-daku.de/>
11. Goethe Institut – <https://www.goethe.de/>

12. Hauptkulturfonds – <https://www.hauptstadtkulturfonds.berlin.de/>
13. Hessisches Ministerium für Wissenschaft und Kunst – <https://wissenschaft.hessen.de/>
14. Hochschule für Musik und darstellende Künste Frankfurt – <https://www.hfmdk-frankfurt.info/>
15. Joint Adventures – Nationales Performance Netz – <https://www.jointadventures.net/nationales-performance-netz/>
16. Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022 – <https://kaunas2022.eu/>
17. Kauno rajono savivaldybė – <https://www.krs.lt/>
18. Kauno miesto šokio teatras AURA – <https://aura.lt/>
19. Klaipėda – neužšalantis kultūros uostas – <https://kulturosuostas.lt/apie-projekta/>
20. Klaipėdos miesto savivaldybė – <https://www.klaipeda.lt>
21. Kulturstiftung des Bundes – <https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/>
22. Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti (LAMA BPO) – <https://bakalauras.lamabpo.lt/>
23. Lietuvos kultūros institutas – <https://lithuanianculture.lt/>
24. LR kultūros ministerija – <https://lrkm.lrv.lt/>
25. Lietuvos Respublikos Seimas – <https://e-seimas.lrs.lt/portal/documentSearch/lt>
26. Lietuvos kultūros taryba – <https://www.ltkt.lt/>
27. Lietuvos meno kūrėjų asociacija – <http://www.lmka.lt/>
28. Lietuvos muzikos ir teatro akademija – <https://lmta.lt/lt/>
29. Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro profesinė sąjunga – <http://oprofsajunga.fweb.lt/>
30. Lietuvos statistikos departamentas – <https://www.stat.gov.lt/>
31. Lietuvos radijas ir televizija – <https://www.lrt.lt/>
32. LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija – <https://www.smm.lt/>
33. Lietuvos šokio informacijos centras – <http://dance.lt/new/>
34. Lietuvos šokio-judesio terapijos asociacija – <https://www.lsjta.lt/>
35. LT Big Brother – <https://www.ltbigbrother.com/>
36. Lietuvos teatro sąjunga – <http://teatrosajunga.lt/>
37. Mentorystės platforma idialogue – <https://www.idialogue.lt/>
38. Menų spaustuvė – <http://www.menuspaustuve.lt/lt/>
39. Nacionalinis egzaminų centras – <https://nec.lt/>
40. Nacionalinė M. K. Čiurlionio menų mokykla – <http://www.cmm.lt/cms/lt/>
41. Neringos rajono savivaldybė – <https://neringa.lt/>
42. New Baltic Dance – <https://newbalticdance.lt/>
43. Scenos meno kritikų asociacija – <http://smka.lt/>
44. Shok Academia – <https://www.facebook.com/shockacademia/>
45. Summer Media Studio – <http://summermediastudio.lt/2020/>

46. Šeiko šokio teatras – <https://seikodancecompany.com/>
47. Šokio teatras *Dansema* – <http://dansema.lt/lt>
48. Šokio teatras Judesio erdvė – <https://www.judesioerdve.com/>
49. Šiuolaikinio šokio asociacija – <http://www.leda.lt/>
50. ta.med – *Gemeinnütziger Verein für Tanzmedizin* – <https://www.tamed.eu/>
51. Vilniaus miesto teatras *Low Air* – <https://lowair.lt/>
52. Vilniaus miesto savivaldybė – <https://vilnius.lt/lt/>
53. Vilniaus rajono savivaldybė – <https://www.vrsa.lt/>
54. Vyčio Jankausko šokio teatras – <http://www.vytisd.c.lt/>
55. Vytauto Didžiojo universitetas – <https://www.vdu.lt/lt/>
56. 7 meno dienos – <https://www.7md.lt/>

Šokio srities Proceso ir Projekto duomenų analizės metodologija

Šokio srities Proceso ir Projekto duomenų analizės metodologija yra šokio srities Proceso ir Projekto duomenų analizė skirtingais pjūviais, kurie įvardinti techninėje specifikacijoje ir plačiai aprašomi bei nuosekliai įvertinami šiame tyrime.

Šokio srities Proceso ir Projekto kokybę identifikuojantys kriterijai ir jų aprašai bei nustatymo principai

Kaip minėta skyriuje **Šokio srities Proceso aprašymas**, šokio procesas – tai šokio veiklų grupė ar jų visuma, veikianti šokio raidą kultūros ir meno kontekste, socialiniuose, politiniuose, ekonominiuose ir kt. kontekstuose; o šokio srities raida – tai laipsniškas šokio meno kitimas estetiniu lygmeniu ir jo produktų bei paslaugų plėtra ekonominiu, socialiniu ir politiniu lygmeniu. Vadinasi, norint nustatyti šokio srities proceso ir projekto kokybę identifikuojančius kriterijus, pirmiausia reikia išskirti hierarchinę proceso ir projekto santykį ir pradėti nuo žemiausio laiptelio.

6 pav. Šokio srities proceso ir projekto santykis profesionalaus meno kontekste

Kaip matome iš 6 pav., šokio projekto kokybę identifikuojantys kriterijai figūruoja kaip tam tikras pagrindas, nusakantis ir veikiantis šokio proceso kaitą ir galimą visos šokio srities plėtrą.

Toliau pateikiamos kelios Vokietijos kultūros fondų ar institucijų rėmimo programos kaip išplėstiniai lyginamieji pavyzdžiai – tam tikras federacijos, sostinės, miestų savivaldybių ir Vokietijos federalinių žemių finansavimo pjūvis. Skirtingi fondai turi atskiras rėmimo programas ir įvairius finansavimo kriterijus. Visų šioje tyrimo dalyje apžvelgti neįmanoma, nes tai gilesnės kitokios analizės dalis.

Vokietijos kultūros fondas *Kulturstiftung des Bundes* turi dvi rėmimo programas – projektų finansavimą (*Projektförderung*) ir programų finansavimą (*Programmförderung*)¹⁸⁷. Pirmąja programa remiamos visos nekomercinės meno sritys – vizualieji ir scenos menai, literatūra, muzika, šokis, kinas, fotografija, architektūra, naujos medijos ir tarpsritiniai meno žanrai – ir išsiskiria tuo, kad rėmimo strategija formuluojama ne pagal sritį, bet atsižvelgiant į tarptautiniu mastu aktualių projektų dydį ir inovatyvumą¹⁸⁸. Projektų rėmimo gairėse nurodomos administracinės sąlygos ir tam tikri nediferencijuoti finansavimo kriterijai – projektų turinio reikšmė aktualaus meninio ir visuomeninio diskurso atžvilgiu, projektų inovatyvumas tarptautiniu mastu ir matomumas šalyje, aiški projekto paraiška ir galima tikslinga meninių idėjų vizualizacija¹⁸⁹. Trejiems metams skiriama vieša ekspertų komisija priima sprendimą dėl projektų rėmimo¹⁹⁰. Antrosios programos turinį ir rėmimo kryptį formuoja fondo taryba, atsižvelgdama į reikiamą tam tikros probleminės analizės ar meno šakos rėmimą; šios programos yra terminuotos¹⁹¹. Programų finansavimo programa remia skirtingų meno sričių kultūrinę institucijų veiklą, jų renginius ar renginių ciklus bei tarptautinius festivalius. Prie programų rėmimo nurodomi didieji remtini projektai: Kaselio tarptautinė šiuolaikinio meno paroda *documenta*, Berlyno teatro festivalis *Berliner Theatertreffen*, naujos muzikos festivalis *Donaueschinger Musiktage*, Vokietijos šokio kongresas *Tanzkongress*, Berlyno šiuolaikinio meno bienalė *Die Berlin Biennale* ir tarpdisciplininis meno ir skaitmeninės kultūros festivalis *transmediale*.¹⁹²

Itin sėkminga dviejų metų Vokietijos kultūros fondo programa, remianti nepriklausomų meno kūrėjų ir įvairių nacionalinių teatrų ir (ar) nacionalinių šokio teatrų bendradarbiavimą, yra dvigubo paso fondas *Fonds Doppelpass*. Šia programa remiami nauji pastatymai ir gastrolės, užtikrinamas glaudus nepriklausomo sektoriaus ir valstybinių kultūros institucijų bendradarbiavimas, skatinamas nepriklausomų individualiai dirbančių menininkų darbo metodų ir organizacinių struktūrų taikymas nacionalinėse institucijose ir atvirkščiai¹⁹³. Atitinkamas tokios programos modifikavimas ir pritaikymas Lietuvos kontekstui galėtų būti itin reikšmingas šokio srities plėtrai.

Vokietijos scenos meno fondas *Fonds Darstellende Künste* siūlo tris rėmimo programas – projektų finansavimą (*Projektförderung*), iniciatyvų finansavimą (*Inizialförderung*) ir veiklų finansavimą (*Konzeptionsförderung*). Projektų finansavimo programa remia scenos menų projektus ir naujus pastatymus, analizuojančius

187 Prieiga per internetą: <https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/de/foerderung.html>

188 Prieiga per internetą: https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/de/foerderung/allgemeine_projektforderung.html

189 Plg. prieiga per internetą: <https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/de/stiftung/foerderrichtlinien.html>

190 Prieiga per internetą: https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/de/foerderung/allgemeine_projektforderung/jury.html

191 Plg. prieiga per internetą: <https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/de/foerderung/programmfoerderung.html>

192 Prieiga per internetą: https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/de/projekte/buehne_und_bewegung/detail/kulturelle_leuchttuerme.html

193 Plg. prieiga per internetą: https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/de/projekte/buehne_und_bewegung/detail/doppelpass_fonds_fuer_kooperationen_im_theater.html

visuomenei aktualias problemas, turinčius ypatingą meninę estetinę struktūrą, arba išsiskiriančius savo interaktyviu charakteriu, atitinkančiu ateities visuomenės lūkesčius. Iniciatyvų finansavimo programa nesiorientuoja į galutinį baigtinį rezultatą, bet remia atvirus teminius meninius tyrimus, naujų meno formų eksperimentus, pirminės meninės idėjos paieškas ir diskursyvią analizę. Veiklų finansavimo programa, skirta trupių ir (ar) menininkų kolektyvų trijų metų finansavimo užtikrinimui, remia trijų naujų scenos meno darbų pastatymus arba du pastatymus ir vieną strateginę organizacinę veiklą. Ši programa siekia užtikrinti trupių kūrybinio darbo tvarumą ir didesnę menininkų matomumą šalyje.¹⁹⁴ Fondas taip pat skelbia papildomas specialias finansavimo programas, kurių tikslas – finansuoti specialius, estetinius teminius tam tikrų scenos menų žanrų projektus, tiriančius visuomeninius ir estetinius pokyčius¹⁹⁵. Fondas savo svetainėje pateikia administracines skirtingų programų rėmimo sąlygas, rėmimo dydį ir terminus, o atskirai įvardintų rėmimo kriterijų, taikomų skirtingoms finansavimo programoms nėra. Rėmimo sprendimą priima išrinkta taryba, kurią sudaro kultūros institucijų, prodiusavimo centrų ar teatrų, festivalių bei asociacijų atstovai.

Vokietijos sostinės kultūros fondas *Hauptkulturfonds* prie projektų rėmimo kriterijų išskiria turinio ir meninę projektų kokybę¹⁹⁶. Atskiru dokumentu pateiktose rėmimo gairėse nurodoma, kad per šią programą finansuojami atskiri kultūriniai ir meniniai projektai arba renginiai, reikšmingi Berlyno miestui, nacionaliniu ir tarptautiniu mastu ir yra ypatingai inovatyvūs. Finansuojami inovatyvūs ketinimai, prisidedantys prie meno raidos arba puoselėjantys ir tęsiantys reikšmingas menines tradicijas. Remiamos visos meno sritys, daugiasritiniai, tarpdisciplininiai ir tam tikros temos analizei skirti projektai. Pabrėžiama kultūros ir meno projektų bei renginių svarba miesto kultūriniam gyvenimui, taip pat nurodoma, kad projektas ar renginys savo turiniu turėtų dominti ir visos šalies žiūrovus ar tarptautinę publiką. Priimami tik tie projektai, kurie turi konkretų teatrų ar kitų erdvių patvirtinimą, projektui suteikiantį įgyvendinimo vietą; taip pat turi būti suplanuoti mažiausiai keturi spektakliai ar renginiai.¹⁹⁷ Atskiro rėmimo kriterijų sąrašo kaip tokio nėra. Svarbiausia čia yra turinio ir meninė projekto kokybė, vietos, regioninė ir tarptautinė projekto svarba ir bendradarbiavimas su mažiausiai viena partnerine institucija. Meninę projektų pusę vertina ekspertų komisija, rėmimo sprendimą bendru sutarimu priima fondo komitetas.

Frankfurto prie Maino miesto kultūros skyrius *Kulturamt Frankfurt am Main* siūlo tris finansavimo programas: atskirų projektų finansavimas (*Einzelprojektförderung*), dviejų ir keturių metų finansavimas (*Zwei- und Vierjahresförderung*) ir kitas teatro¹⁹⁸ trupių finansavimas (*sonstige Theaterförderung*)¹⁹⁹. Atskirų projektų finansavimo programa remia naujus scenos meno pastatymus²⁰⁰. Dviejų ir keturių metų finansavimo programos užtikrina ilgalaikį nepriklausomų scenos meno trupių rėmimą,

194 Prieiga per internetą: <https://www.fonds-daku.de/foerderprogramme/>

195 Ten pat.

196 Prieiga per internetą: <https://www.hauptstadtkulturfonds.berlin.de/index.php?id=12>

197 Plg. prieiga per internetą: https://www.hauptstadtkulturfonds.berlin.de/fileadmin/user_upload/HKF_Foerderkriterien_11_2020.pdf

198 Terminas „teatras“ čia vartojamas ne žanro prasme, bet institucijos prasme – turimos minty teatro trupės, šokio teatrai, menininkų kolektyvai ir pan. Prie toliau pateikiamų bendrų kriterijų „teatro“ terminą verčiu į „meno“ arba „scenos meno“ terminą.

199 Prieiga per internetą: <https://kultur-frankfurt.de/portal/de/Buehne/TheaterfoerderungdurchdieStadtFrankfurtamMain/38/2571/0/0/4.aspx>

200 Prieiga per internetą: <https://kultur-frankfurt.de/portal/de/Buehne/TheaterfoerderungdurchdieStadtFrankfurtamMain/38/2497/0/0/4.aspx>

bazinį nenutrūkstamą trupių gyvavimą, trupių atskirų projektų ar jų ciklą įgyvendinimą²⁰¹. Kito finansavimo programa skirta įvairaus tipo projektams – jubiliejams, festivaliams, gastrolėms, spektaklių atstatymui ir pan.²⁰². Patariamoji ekspertų taryba yra nustačiusi bendrai skirtingoms programoms taikomus finansavimo kriterijus:

- profesionalumas, originalumas ir meninė trupių bei projektų kokybė,
- nenutrūkstamo, meno srities stilių vystančio, su nieku kitu nesupainiojamo meninio darbo pristatymas,
- koncepto ir projekto įgyvendinimo vietos darna,
- pastatymas, kuriame atsispindi inovatyvus požiūris bei įgyvendinamos naujos estetinės formos,
- pastatymas, vystantis ilgalaikę puikią meninę raišką, pasiekiantis suinteresuotą auditoriją ir atitinkamai įrodantis pakankamą lankytojų skaičių,
- pastatymas, savo konceptu, turinio temomis ir meniniu apipavidalinimu pritraukiantis naujas auditorijos grupes, ypač pasiekiantis nuo teatro nutolusias visuomenės grupes,
- pastatymas arba projektas, apimantis socialiai ir politiškai aktualias bei šiuolaikines problemas ir įtraukiantis šiuolaikinius autorius,
- priemonės, jauniems menininkams suteikiančios pagrindą pradėti profesionalų scenos meno darbą,
- projektai, skirti mokyti ir gilinti Frankfurte prie Maino įsikūrusių ir nuolat dirbančių scenos meno narių meninius įgūdžius,
- priemonės, leidžiančios įgyvendinti gastroles nepriklausomoms Frankfurto prie Maino miesto scenos meno trupėms,
- betarpiški mainai su Frankfurte prie Maino gyvenančių skirtingų kultūrinių grupių atstovais,
- daugiakultūriškumas, tarptautiškumas, tarptautiniu mastu aktualios pastatymo formos ir temos bei spektaklio ir inscenizacijos daugiakalbystė,
- formos, turinio ir darbo metodų įtrauktis,
- bendradarbiavimas su kitais teatrais, trupėmis ar partneriais iš kitų meno sričių, ypač nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.²⁰³

Heseno federalinės žemės mokslo ir meno ministerija *Hessisches Ministerium für Wissenschaft und Kunst* remia nepriklausomo scenos meno sektoriaus projektus, gastroles ir (ar) projektų sklaidą²⁰⁴. Finansavimo gairėse nurodoma, kad rekomendacijas apie projektus priima patariamoji ekspertų komisija ir jas formuluoja, atsižvelgdama į žemiau pateiktus kriterijus. Projektas turi atitikti mažiausiai vieną iš pateiktų kriterijų:

- meninės kokybės kūriniai,
- pastatymai, kuriuose atsispindi inovatyvus požiūris bei įgyvendinamos naujos estetinės formos,
- pastatymai, turintys aiškią dramaturginę koncepciją,
- trupių projektai, įrodantys ilgalaikę, nenutrūkstamą meninio darbo plėtrą,
- gastrolės, apimančios didesnę regioninę kontekstą, ypač kaimų vietas,

201 Plg. priėgą per internetą: <https://kultur-frankfurt.de/portal/de/Buehne/TheaterfoerderungdurchdieStadtFrankfurtamMain/38/2075/0/0/4.aspx>

202 Priėgą per internetą: <https://kultur-frankfurt.de/portal/de/Buehne/TheaterfoerderungdurchdieStadtFrankfurtamMain/38/1623/0/0/4.aspx>

203 Priėgą per internetą: [https://kultur-frankfurt.de/userfiles/Richtlinien\(1\).pdf](https://kultur-frankfurt.de/userfiles/Richtlinien(1).pdf)

204 Priėgą per internetą: <https://wissenschaft.hessen.de/foerderung/kulturfoerderung/theater>

- talentų paieškos ir skatinimo iniciatyvos,
- kultūrinės ir meninės dirbtuvės, konkursai ir seminarai,
- nepriklausomų teatro trupių meninių įgūdžių lavinimo ir kvalifikacijos kėlimo projektai,
- projektai, įgyvendinantys gastroles; ypač techninės įrangos įsigijimas.²⁰⁵

Įdomi yra finansavimo programa Nacionalinis spektaklių tinklas *Nationales Performance Netz*, administruojama šokio institucijos *Joint Adventures* ir finansuojama iš Vokietijos federacijos kultūros ir medijų ministerijos biudžeto bei atskirų federalinių žemių kultūros ministerijų biudžetų. Ši finansavimo programa tu dvi – gastrolių šalyje bei užsienyje (*Gastspiele Tanz, Gastspiele Theater, Gastspiele Tanz International*) ir koprodukusavimo (*Koproduktionen Tanz*) rėmimo kryptis ir siekia užtikrinti šokio bei teatro spektaklių sklaidą ir šalyje, ir užsienyje bei stiprinti prodiusuojančių ir koprodukusuojančių institucijų ir nepriklausomų šokio trupių bendradarbiavimą²⁰⁶. Prie rėmimo gairių nurodoma, kad rėmimo sprendimą priima nepriklausoma šokio ekspertų komisija. Pabrėžiama meninė projekto kokybė ir projekto svarba šalies ir (ar) tarptautiniu mastu; tačiau taip pat pabrėžiama, kad kiekvienas projektas ar koprodukcija yra vieninteliai tokie, todėl tam, kad būtų teisingai atsižvelgta į projektų tikslus, finansavimo gairėse ekspertų komisijai paliekama kiek įmanoma daugiau laisvės priimant vertinimo sprendimus.²⁰⁷

Iš aukščiau pateiktų Vokietijos finansavimo programų pavyzdžių galima išskirti keliuose fonduose jau minėtą strateginį dviejų, trijų ar keturių metų šokio trupių meninių ir strateginių veiklų finansavimą, kuris Lietuvoje pradėtas vykdyti nuo 2019 m. per Lietuvos kultūros tarybos trijų metų trukmės finansavimo programą „Strateginis meno kūrėjų organizacijų finansavimas“ ir iš dalies vykdomas per Vilniaus miesto savivaldybės Vilniaus miesto teatro vardui gauti konkursinę programą, per Klaipėdos miesto savivaldybės dalinę teatrinės veiklos finansavimo programą ir per išskirtinį nuolatinį Kauno miesto teatro AURA rėmimą iš Kauno miesto savivaldybės biudžeto lėšų. Strateginis kelių metų ir šokio infrastruktūrinių institucijų, ir šokio trupių veiklų finansavimas užtikrina spartesnę šokio srities Proceso raidą, o progresinis projektų finansavimas – tolygią šokio Projekto plėtrą. Itin inovatyvi dvigubo paso (pvz., Vokietijos kultūros fondo *Doppelpass* finansavimo programa) finansavimo ar kita panaši programa galėtų užtikrinti glaudesnį nepriklausomo šokio ir biudžetinio šokio ir (ar) teatro sektorių bendradarbiavimą.

Sumuojant įvairių Vokietijos fondų rėmimo gairėse nurodytus kriterijus, galima išskirti šiuos raktinius kriterijus:

- meninė kokybė,
- turinio aktualumas ir naujos estetinės formos,
- inovatyvumas,
- meninis ir visuomeninis diskursas,
- bendradarbiavimas su instituciniais partneriais,
- socialinė ir kultūrinė įtrauktis,
- auditorijos plėtra,

205 Prieiga per internetą: https://wissenschaft.hessen.de/sites/default/files/media/hmwk/richtlinien_theaterfoerderung.pdf

206 Prieiga per internetą: <https://www.jointadventures.net/nationales-performance-netz/>

207 Ten pat.

- svarba mieste, regione ir šalyje,
- tarptautiškumas.

Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių, projektų finansavimo gairės ir kriterijai yra pagalbiniai instrumentai projektus vertinančiai ekspertų komisijai ir (ar) fondo tarybai, sprendimus dėl rėmimo – priklausomai nuo fondo – priima fondų taryba, atsižvelgdama į ekspertų vertinimus, arba ekspertų komisija.

Lietuvoje turime panašią projektų paraiškų vertinimo sistemą: Lietuvos kultūros tarybos projektų paraiškas vertina ekspertų komisija, sprendimą dėl rėmimo priima Tarybos nariai, atsižvelgdami į ekspertinius paraiškų vertinimus²⁰⁸. Lietuvos Kultūros Tarybos nutarime dėl kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų sričių ir programų projektų vertinimo prioritetų ir (ar) kriterijų balų aprašų patvirtinimo pateikiamas „Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų sričių ir veiklų projektų vertinimo balų aprašas“ (patvirtintas Lietuvos kultūros tarybos 2019 m. rugpjūčio 30 d. nutarimu Nr. 4LKT-6(1.3 E)). Jame pateikiami šie projekto kriterijai ir atitikties kriterijui įvertinti skiriami balai:

- 1.1. projekto meninės, kultūrinės veiklos kokybė (0–30),
- 1.2. projekto idėjos aktualumas ir pagrįstumas (0–10),
- 1.3. planuojamų projekto veiklų rezultatai ir svarba kultūros ar meno srities raidai (0–20),
- 1.4. projekto veiklų sklaida ir prieinamumo didinimas (0–10),
- 1.5. projekto veiklų ir rezultatų viešinimas (0–10),
- 1.6. projekto sąmatos tikslingumas ir pagrįstumas (0–10),
- 1.7. projekto vadyba (komanda, jos kompetencija, lėšų pritraukimas, veiklų kalendorius) (0–10).²⁰⁹

208 Prieiga per internetą: <https://www.ltkt.lt/projektu-finansavimas/gaires>

209 Prieiga per internetą: <https://www.ltkt.lt/dokumentai/sriciu-ir-programu-projektu-vertinimo-prioritetu-ir-ar-kriteriju-balu-aprasas-038.pdf>

<p>1.1. Projekto meninės, kultūrinės veiklos kokybė; 1.3. Planuojamų projekto veiklų rezultatai ir svarba kultūros ar meno srities raidai</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ meninė kokybė ▪ turinio aktualumas ir naujos estetinės formos ▪ meninis, visuomeninis diskursas ▪ tarptautiškumas
<p>1.2. Projekto idėjos aktualumas ir pagrįstumas; 1.4. projekto veiklų sklaida ir prieinamumo didinimas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ turinio aktualumas ▪ inovatyvumas ▪ meninis visuomeninis diskursas ▪ socialinė ir kultūrinė įtrauktis ▪ tarptautiškumas
<p>1.5. Projekto veiklų ir rezultatų viešinimas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ auditorijos plėtra ▪ svarba mieste, regione ir šalyje ▪ tarptautiškumas
<p>1.6. Projekto sąmatos fikslingumas ir pagrįstumas; 1.7. Projekto vadyba (komanda, jos kalendorius)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bendradarbiavimas su instituciniais partneriais ▪ minimalaus honoraro ribų kompetencija, lėšų pritraukimas, veiklų rekomendacijos

7 pav. Lyginamasis LKT projektų vertinimo kriterijų santykis su raktiniais Vokietijos fondų finansavimo kriterijais ir kriterijų koreliacija su šokio srities proceso, projekto ir profesionalaus meno kontekstais

Kadangi buvo analizuoti ir pateikti įvairių Vokietijos fondų finansavimo programų pavyzdžiai federaciniu, sostinės, miestų savivaldybių ir Vokietijos federalinių žemių lygmenimis, gauti raktiniai kriterijai yra tik pirminis atspirties taškas, leidžiantis pamatuoti ir įvertinti Lietuvos kultūros tarybos projektų paraiškų vertinimams taikomus kriterijus. Kaip matome iš 7 pav., raktiniai kriterijai, susumuoti iš Vokietijoje finansuojamų projektų vertinimo aprašų, persidengia ir gali kartotis keliuose Lietuvos kultūros tarybos nustatytuose vertinimo kriterijuose. Pastarieji koreliuoja su šokio srities projektų, procesų ir profesionalaus meno kontekstais, pavaizduotais 6 pav.; jie neturėtų būti suvokiami kaip išskirtinai priskiriami vienam ar kitam kontekstui, bet kaip tam tikras vieno ar kito konteksto branduolys, tampriai susijęs su kitų kontekstų branduoliais. Taigi, LKT paraiškoms vertinti naudojami kriterijai yra tinkami nusakyti šokio srities Proceso ir Projekto kokybę identifikuojančius kriterijus ir jų aprašus. Toliau pateiktoje lentelėje Nr. 1 šalia kriterijų ir jų aprašų pateikiami ir diskutuoti kriterijaus punktai ar trūkumai ir (arba) galimos kriterijaus gerinimo rekomendacijos.

1 lentelė. Šokio srities proceso ir projekto kriterijų sąrašas, jų aprašai ir pastabos

Nr.	Kriterijus	Aprašas ²¹⁰	Nustatymo principas	Pastabos
1.	Meninės, kultūrinės veiklos kokybė	Veiklos kokybė yra aukšta, numatyti profesionalūs dalyviai, aiškiai apibrėžtos jų funkcijos	Vokietijos kultūros fondų ir (ar) institucijų rėmimo programų raktinių kriterijų lyginamoji analizė su LKT projektų paraiškų vertinimo kriterijais	Meno kokybės įvertinimas nelengvai pamatuojamas. Šią funkciją dažnai atlieka meno kritikai, savo srities žinovai ir (ar) ekspertai. Pvz.: šokio kritikas (-ė) gali įvertinti šokio spektaklio plagijavimo klausimus ir pan.
2.	Meninės, kultūrinės veiklos idėjos aktualumas	Idėja yra originali ir (ar) nauja, aiškiai pagrįsta ir argumentuota. Pasirinkta veiklos įgyvendinimo forma leidžia pasiekti išsikeltustikus ir įgyvendinti uždavinius		Meno idėjos aktualumas turėtų atliepti meninį ir visuomeninį diskursą.
3.	Veiklų rezultatai ir svarba kultūros ar meno srities raidai	Veiklų rezultatai aiškūs, suprantami bei įgyvendinami. Rezultatai prisideda prie kultūros ar meno srities raidos		Veiklų rezultatai turėtų plėsti meninį ir visuomeninį diskursą.
4.	Veiklų sklaida ir prieinamumo didinimas	Aiškūs veiklų ir rezultatų sklaidos planas, tinkamos priemonės prieinamumo didinimui mieste, regione, šalyje ir užsienyje; socialinė ir kultūrinė įtrauktis		Šis kriterijus neturėtų būti taikomas visiems šokio projektams ir (ar) veikloms kaip absoliutus, jis turėtų būti taikomas tikslingai ir pamatuotai. Pvz.: LKT finansavimo gairėse nurodyta auditorijos plėtra yra neabejotinai reikalinga šokio srities ir meno raidos kontekste. Visgi eilę metų pastebimos LKT projektų paraiškose numatytos edukacinės veiklos šokio spektaklių žiūrovams – neretai jos yra iš dalies fiktyvios, spraudžiančios pareiškėjus į papildomos edukacinės veiklos rėmus, kurios jie gal ir nesirinktų, tačiau dėl didesnio surenkamojo balo tikimybės tokia veikla projektų paraiškose nurodoma.
5.	Veiklų įgyvendinimo ir rezultatų viešinimas	Efektyvi informacijos viešinimo strategija: tikslinės grupės identifikavimas, tinkama informacijos sklaidos strategijos forma ir informacijos pateikimo kanalai		Reikėtų atkreipti dėmesį į informacinių spaudinių gamybos ir vartojimo tvarumą, t. y. plakatų, skrajučių, programėlių tiražas turėtų būti pamatuotas. Reikėtų atsižvelgti ir į sklaidos internete poreikį ir svarbą ir pagal tai pasirinkti komunikacijos kanalus bei būdus.
6.	Veiklų vadyba	Vadovas ir komanda pasižymiaukšta kompetencija, užtikrina efektyvų veiklų įgyvendinimą, papildomą lėšų pritraukimą, bendradarbiavimą su šalies ir (ar) tarptautiniais partneriais		
7.	Teisingas apmokėjimas už kūrybą ir (ar) atlikimą²¹¹	Minimalaus honoraro ribos rekomendacijos		Užtikrinant teisingą apmokėjimą menininkams, būtų užtikrinta spartesnė šokio srities plėtra – dabar dėl ekonominių priežasčių menininkai imasi įvairių skirtingo profilio darbų. Panaši situacija yra ir su rašančiais apie šoki.

210 Iš dalies remiamasi „Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų sričių ir veiklų projektų vertinimo balų aprašu“ (patvirtintu Lietuvos kultūros tarybos 2019 m. rugpjūčio 30 d. nutarimu Nr. 4LKT-6(1.3 E). Ten pat.

211 Lietuvoje tai kol kas neegzistuojantis, tačiau siektinas kriterijus.

Šokio srities Procesą ir Projektą identifikuojantys rodikliai ir jų aprašai bei nustatymo principai

Šokio srities procesą ir projektą identifikuojančius rodiklius galima nustatyti analogiškai kaip ir kriterijus, aprašytus ankstesniame skyriuje. Šiame skyriuje lyginami raktiniai Vokietijos fondų finansavimo programų projektų kokybę žymintys rodikliai su pagrindiniais Lietuvos kultūros tarybos projektų įvykdymo rezultatų ataskaitos punktais. Toliau pateiktuose pavyzdžiuose analizuojama tik dalykinė ataskaita; visi fondai be išimties prašo pateikti ir finansinę ataskaitą.

Įdomu tai, kad Vokietijos kultūros fondas pareiškėjams pataria patiems įsivertinti projekto sėkmę, t. y. prieš teikiant paraišką prašo patiems atsakyti į klausimus: „Kokius konkrečius projekto tikslus norite pasiekti?“ ir „Kuo remiantis pasibaigus projektui matuojate, ar pasiekėte šiuos tikslus?“²¹². Šitaip meno kūrėjai skatinami ne tik įvertinti projekto aktualumą, bet ir prieš pradėdami projektą savikritiškai į(si)vertinti projekto svarbą meniniame ir visuomeniniame kontekstuose.

Vokietijos kultūros fondas *Kulturstiftung des Bundes* atsiskaitant už projektą prašo pateikti ne ilgesnę kaip vieno DIN-A4 lapo dalykinę ataskaitą, kurioje pareiškėjas chronologiškai aprašo projekto įgyvendinimo žingsnius, nurodo projekto sėkmes bei nesėkmes ir įvertina, ar buvo pasiekti projekto tikslai. Pareiškėjas atsako į klausimus:

- Ar projektas buvo įgyvendintas sėkmingai?
- Ar buvo pasiekti iš anksto apibrėžti detalūs projekto tikslai (pvz., žiūrovų skaičius, atsiliepimai spaudoje, ilgalaikis projekto poveikis)?²¹³

Vokietijos scenos meno fondo *Fonds Darstellende Künste* dalykinėje ataskaitoje prašoma pateikti tokią informaciją:

- projekto eiga,
  - projekto fazių (repeticijų, premjeros ir pan.) apibūdinimas,
  - kiti pasirodymai ir jų rodymo vieta,
  - reklama, viešieji ryšiai (plakatai, skrajutės, programėlės ir kt.),
  - dokumentavimas (internetinė svetainė, vaizdo įrašai, fotografijos ir kt.),
  - kiti svarbūs projekto eigos ypatumai (pirminio plano turinio pakitimai, projekto dalyvių kaita, eigos pakitimai ir pan.),
- projekto atgarsis,
  - absoliutus ir procentinis žiūrovų skaičius, tikslinė žiūrovų grupė,
  - savianalizė (pagrindinės mintys, stipriosios turinio ir estetiškos raiškos pusės),

²¹² Žr. *Wie formuliere ich geeignete Projektziele und Indikatoren?* Prieiga per internetą: https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/de/foerderung/haeufige_fragen.html

²¹³ Prieiga per internetą: https://www.kulturstiftung-des-bundes.de/fileadmin/user_upload/downloads/Leitfaden-Projektrechnung-21_01_2020.pdf

- atsiliepimai informacijos pateikimo kanaluose (televizija, radijas, spauda, internetas: kanalo pavadinimas, data ir reportažo ar straipsnio pavadinimas),
- ateities planai, perspektyvos (sklaida, gastrolės ir pan.),
- viešas atsiliepimas.²¹⁴

Informacija, kurią projekto vykdytojas pateikia dalykinėje ataskaitoje, yra limituota spaudos ženklais.

Vokietijos sostinės kultūros fondas *Hauptkulturfonds* savo interneto svetainėje dalykinės ir finansinės ataskaitos dokumentų neviešina.

Frankfurto prie Maino miesto kultūros skyrius *Kulturamt Frankfurt am Main* teikiant dalykinę veiklą ataskaitą prašo užpildyti ir tam tikrą statistinių duomenų lentelę, kurioje miesto remiamas (-a) menininkas (-ė) ir (ar) trupė pateikia:

- visos trupės įplaukas per atsiskaitomuosius metus,
  - iš jų miesto subsidijų sumą,
  - iš jų kitų finansavimo šaltinių sumą (regioninės, fondų dotacijas ir pan.),
  - iš jų kitą finansavimą,
  - iš jų įplaukas už parduotus bilietus ir apmokėjimus už gastroles,
  - iš jų kompensacijas,
- visos trupės išlaidas per atsiskaitomuosius metus,
  - iš jų išlaidas personalui (darbo užmokesčius, honorarus ir pan.),
  - nuomos išlaidas,
- pasirodymų skaičių per metus,
- žiūrovų skaičių per metus,
- naujų pastatymų skaičių per metus,
- ankstesnių pastatymų rodymo skaičių per metus,
- darbuotojų skaičių per metus.²¹⁵

Heseno federalinės žemės mokslo ir meno ministerija *Hessisches Ministerium für Wissenschaft und Kunst* savo interneto svetainėje viešai skelbia tik paraiškai teikti reikalingus dokumentus, o finansavimo gairėse nurodoma, kad atsiskaitant už projektą būtina pateikti projekto lėšų panaudojimo įrodymus²¹⁶.

Nacionalinis spektaklių tinklas *Nationales Performance Netz*, atsiskaitant už gastrolių ar koprodusavimo finansavimą, šalia dalykinės veiklos ataskaitos taip pat prašo pateikti vertinamąją ataskaitą su tam tikrais statistiniais duomenimis. Prašoma pateikti:

- spektaklio duomenis,
  - trupės pavadinimą ir (ar) menininko (-ės) vardą,
  - spektaklio pavadinimą,

214 Žr. Vorlage Sachbericht. Prieiga per internetą: <https://www.fonds-daku.de/formulare/>

215 Zahlenangaben auf der Grundlage der jeweiligen Jahresgesamtabrechnung. Darstellende Kunst in Frankfurt am Main. Dokumentu kaip pavyzdžiu leido naudotis Paula Rosolen/Haptic Hide – trupe du kartus iš eilės skirtas dviejų metų Frankfurto prie Maino miesto finansavimas.

216 Prieiga per internetą: https://wissenschaft.hessen.de/sites/default/files/media/hmwk/richtlinien_theaterfoerderung.pdf

- premjeros / gastrolių datą ir vietą,
- pasirodymų skaičių,
- absoliutų ir procentinį žiūrovų skaičių,
- kitų planuojamų ar įvykusių spektaklio rodymų datą ir vietą,
- finansavimo duomenis²¹⁷,
  - visas spektaklio pastatymo išlaidas,
  - koproduserio I duomenis: pavadinimą, miestą, šalį, finansavimo sumą, procentinę jos išraišką,
  - koproduserio II duomenis: pavadinimą, miestą, šalį, finansavimo sumą, procentinę jos išraišką,
  - kitų koproduserių duomenis: pavadinimus, miestus, šalis, finansavimo sumas, procentinę jų išraišką,
  - kitą finansavimą: pavadinimą, miestą, šalį, finansavimo sumą, procentinę jos išraišką,
  - NPN finansavimą: finansavimo sumą, procentinę jos išraišką,
- finansavimo duomenis²¹⁸,
  - visas gastrolių išlaidas,
  - renginio organizatorių išlaidas: finansavimo sumą, procentinę jos išraišką,
  - dalinį NPN finansavimą: finansavimo sumą, procentinę jos išraišką,
  - kitą finansavimą: institucijos pavadinimą, finansavimo sumą, procentinę jos išraišką,
- visuomenės informavimo priemonės,
  - informacijos pasiūla:
    - anotacinių ir informacinių straipsnių kiekį (spaudoje ir (ar) internete),
    - recenzijų skaičių (spaudoje ir (ar) internete),
    - radijo reportažų skaičių,
    - televizijos reportažų skaičių,
    - kita,
    - iš viso,
  - informacijos paklausa:
    - skelbimų skaičių,
    - plakatų skaičių,
    - atvirlaiškių skaičių,
    - skrajučių skaičių,
    - įtraukties į bendrą repertuaro leidinį skaičių,
    - mėnesinių teatrų leidinių skaičių,
    - spektaklio programėlių skaičių,
    - kita,
    - iš viso.^{219,220}

217 Taikomi koprodukcijų rėmimo programai.

218 Taikomi gastrolių rėmimo programai.

219 Žr. Evaluation. Prieiga per internetą: <https://www.jointadventures.net/nationales-performance-netz/koproduktion-tanz/>

220 Žr. Evaluation. Prieiga per internetą: <https://www.jointadventures.net/nationales-performance-netz/gastspiele-tanz-international/>

Vertinimo ataskaitoje numatyti ir keli atviri klausimai, leidžiantys įvertinti rėmimo programos ir finansavimo dydžio svarbą, įvertinti Vokietijos finansavimo struktūrą, taip pat teikti įvairius pasiūlymus.

Sumuojant įvairių Vokietijos fondų dalykinėse ataskaitose prašomus pateikti rodiklius, galima išskirti šiuos raktinius rodiklius:

- projekto duomenys ir eiga,
- projekto ekonominiai duomenys,
- projekto analizė ir rezultatai,
- atgarsis apie projektą,
- komentarai, pasiūlymai.

Lietuvos kultūros tarybos projekto įvykdymo rezultatų ataskaitos dokumente išskiriami šie pagrindiniai projekto įvertinimo punktai:

1. Projekto rezultatų analizė:
  - 1.1. Trumpas projekto paraiškoje numatyto (-ų) tikslo (-ų) įgyvendinimo ir projekto poveikio bei išliekamosios vertės įvertinimas,
  - 1.2. Trumpas projekto paraiškoje numatytų uždavinių įgyvendinimo aprašymas,
  - 1.3. Informacija apie projekto veiklą (-as),
  - 1.4. Informacija apie projektą visuomenės informavimo priemonėse, organizacijos interneto svetainėje, socialiniuose tinkluose,
  - 1.5. Informacija apie projekto vykdymui panaudotą projekto vykdytojo, rėmėjų, partnerių indėlį, nurodant jo formą ir finansinę išraišką,
  - 1.6. Informacija apie projekto metu patirtas išlaidas ir gautas pajamas,
2. Projekto analizė, komentarai, pasiūlymai,
3. Projekto įgyvendinimo rodikliai 20... metais,
  - 3.1. Lankytojai (žiūrovai, klausytojai, skaitytojai, paslaugų vartotojai ir pan.),
  - 3.2. Dalyviai (projekte dalyvavę kūrėjai, atlikėjai, organizatoriai, savanoriai ir kt.),
  - 3.3. Sukurti kultūros produktai, paslaugos ir kt.,
  - 3.4. Kultūros objektai,
  - 3.5. Veiklų įgyvendinimo vieta (-os).²²¹

Tokia projekto rezultatų ataskaita, kurią pateikiant renkami išsamūs kokybinės analizės ir statistiniai duomenys, iš pirmo žvilgsnio atrodo tikslinga, tačiau klausimyno detalumas ir lyčių bei jaunimo diferenciacija prie projekto lankytojų ir dalyvių uždeda didžiulę administracinę našta projekto vykdytojams. 2014 m.²²², 2015 m.²²³ ir 2016 m.²²⁴ LKT ataskaitose pateikiami apibendrinti statistiniai duomenys, leidžiantys apžvelgti rėmimo intensyvumą ir sukuriamų kultūros ir meno produktų ir paslaugų kiekį, tačiau duomenų pokyčiai trijų pateiktų metų eigoje nelyginami. Pvz., LKT ataskaitose nelyginama, kaip per šiuos trejus metus kito finansinio rėmimo šokio srities intensyvumas, kokia atitinkamai gauta ekonominė šokio srities grąža, kiek projekto dalyvių buvo įdarbinta, kaip pasiskirstė šokio spektaklių lankytojų skaičius per

221 Žr. Projekto įvykdymo rezultatų ataskaita. Prieiga per internetą: <https://www.ltkt.lt/projektu-finansavimas/dokumentu-formos>

222 Prieiga per internetą: <https://www.ltkt.lt/apie-ltkt/2014-m-ataskaita>

223 Prieiga per internetą: <https://www.ltkt.lt/apie-ltkt/2015-m-ataskaita/sokis>

224 Prieiga per internetą: <https://www.ltkt.lt/apie-ltkt/2016-m-ataskaita/bendrieji-duomenys>

analizuojamą laikotarpį ir pan. Taip pat nepateikiamos 2017 m., 2018 m. ir 2019 m. ataskaitos – lyginamoji šių statistinių duomenų analizė leistų įvertinti šokio srities proceso ir projekto plėtrą.

Toliau pateiktoje lentelėje Nr. 2 nurodomi rodikliai, jų aprašai ir diskutuoti rodiklių punktai ar trūkumai ir (arba) galimos rodiklio gerinimo rekomendacijos pastabų skiltyje.

2 lentelė. Šokio srities proceso ir projekto rodiklių sąrašas, jų aprašai ir pastabos

Nr.	Rodiklis	Aprašas	Nustatymo principas	Pastabos
1.	Veiklos / Projekto apimtis ir eiga	Trupės pavadinimas / menininko vardas, veiklų įvardijimas (turinys ir forma), įvykdytų veiklų data ir vieta, Veiklų / pasirodymų skaičius, projekto fazijų apibūdinimas, projekto dalyviai	Vokietijos kultūros fondų ir (ar) institucijų rėmimo programų raktinių rodiklių lyginamoji analizė su LKT projektų įvykdymo rezultatai ataskaitos rodikliais	Veiklų / Projekto formos ir turinio vietų ir dalyvių apžvalga leidžia įvertinti veiklos/projekto pobūdį: pvz., ar kuriamas šokio spektaklis, šokio filmas, ar tarpšritis projektas, kokia forma jis rodomas, kokių meno sričių kūrėjai dirba prie projekto ir pan.
2.	Veiklos / Projekto ekonominiai duomenys	Veiklos / Projekto finansavimas, pajamos, išlaidos; įdarbinimas ir išlaidos personalui		Veiklos / Projekto ekonominiai duomenys leidžia įvertinti rėmimo intensyvumą ir ekonominę projekto grąžą, taip pat leidžia rinkti ir sisteminti šokio srities veiklomis sukuriamų darbo vietų statistinius duomenis.
3.	Veiklos / Projekto analizė ir rezultatai	Veiklos / Projekto savianalizė: įgyvendinimas, stipriosios pusės, išliekamoji vertė ir pan. Ateityje numatomų veiklų / projektų sklaida šalyje, gastrolių užsienyje		Dažnai kvietimai į tarptautinius festivalius ar tarptautinių teatrų scenas kūrėjus pasiekia kur kas vėliau nei premjerinė spektaklio data. Taigi, jei spektaklis artimu popremjeriniu metu ir (arba) kalendorinių metų eigoje negauna užsienio partnerių kvietimų, šio fakto negalima analizuoti kaip rodiklio – dažnu atveju tarptautiniai kvietimai kūrėjus pasiekia per kelis metus, o ši informacija yra kur kas vėlesnė nei projekto įvertinimo ataskaita, todėl pozityvūs tokių užsienio gastrolių veiksmai neretai projekto ataskaitose nefigūroja.
4.	Atgarsis apie veiklą / projektą	Absoliutus ir procentinis žiūrovų skaičius, atsiliepimai televizijoje, radijuje, spaudoje, interneto svetainėse		Pateikiant vien absoliučius žiūrovų skaičius ²²⁵ , adekvačiai pamatuoti projekto neįmanoma. Būtina absoliutų žiūrovų skaičių pateikti ir procentine išraiška – tas aktualu ypač pandemijos sukeltos situacijos akivaizdoje, nes žiūrovų skaičius teatruose ribojamas. Vertinti, kad veikla ar projektas buvo nevykęs ar nekokybiškas, jei spaudoje nepasirodo šokio srities atstovų recenzijų ar atsiliepimų, negalima, nes Lietuvoje nėra daug šokio kritikų, aktyviai vykdančių šią veiklą.
5.	Komentariai, pasiūlymai	Rėmimo svarbos įvertinimas, pasiūlymai		Svarbu suteikti menininkams galimybę išsakyti savo nuomonę apie šokio srities rėmimo gerinimą, galimą meninį augimą, veiklų plėtrą ir pan.

225 LKT projekto įvykdymo rezultatų ataskaitoje prašoma pateikti tik absoliučius žiūrovų skaičius, – tai klaidinantis matavimo vienetas.

Informacijos sisteminimas į vientisus dokumentus

Šokio srities apibrėžimas

Šokio sritis apima šokio meną ir jo veiklas (produktus ir paslaugas), šokio meno lauko raidą, taip pat sąlyčio taškus tarp šokio meno ir kitų profesionalaus meno sričių bei sąlyčio taškus su kitomis sritimis – švietimu, socialine aplinka, sveikatos apsauga, ekonomika, politika ir kt.

Šokio menas – tai meno forma, kurios didžioji darbinės medžiagos dalis yra žmonių ir (ar) objektų judesiai laike ir erdvėje. Šokio menas neapsiriboja vien fiksuotais ir nusistovėjusiais judesiais bei judesių junginiais, tačiau nuolat ieško naujų formų ir naujos judesių dinamikos. Šokio meno stiliai apima klasikinį, šiuolaikinį, gatvės, urbanistinį, folklorinį, socialinius ir kt. šokius. Šokio spektakliai dažnai kuriami panaudojant kitų meno sričių estetinę raišką (audiovizualinės technologijos, vizualieji menai, vaizduojamasis menas, architektūra, muzika, cirkas ir kt.) tradicinėse (teatru) ir netradicinėse (*site specific*, *site sensitive*, etc.) erdvėse. Šokio menas rezonuoja aktualius socialinius, ekonominius ir politinius veiksnius, skatina ir palaiko kultūrinės ekonomikos augimą, aktyvina kritinę sąmonę ir sukuria erdvę kinestetinėms, somatinėms ir estetinėms patirtims.

Šokio srities Proceso ir Projekto aprašymai

Šokio procesas – šokio veiklų grupė ar jų visuma, daranti įtaką šokio raidai kultūros ir meno kontekste, socialiniuose, politiniuose, ekonominiuose ir kt. kontekstuose. Šokio srities raida – laipsniškas šokio meno kitimas estetiniu lygmeniu ir jo produktų bei paslaugų plėtra ekonominiu, socialiniu ir politiniu lygmeniu.

Šokio srities projektas – šokio produktai ir (ar) paslaugos ar jų grupė, daranti įtaką šokio proceso raidai.

Kriterijų sąrašas ir aprašas

Išsami lentelė pateikiama 51 psl.

Meninės, kultūrinės veiklos kokybė – aukšta veiklos kokybė, profesionalūs dalyviai, aiškiai apibrėžtos jų funkcijos,

Meninės, kultūrinės veiklos idėjos aktualumas – idėja originali ir (ar) nauja, aiškiai pagrįsta ir argumentuota. Pasirinkta veiklos įgyvendinimo forma leidžia pasiekti išsikeltus tikslus ir įgyvendinti uždavinius,

Veiklų rezultatai ir svarba kultūros ar meno srities raidai – veiklų rezultatai aiškūs, suprantami bei įgyvendinami. Rezultatai prisideda prie kultūros ar meno srities raidos,

Veiklų sklaida ir prieinamumo didinimas – aiškus veiklų ir rezultatų sklaidos planas, tinkamos priemonės prieinamumo didinimui mieste, regione, šalyje ir užsienyje; socialinė ir kultūrinė įtrauktis,

Veiklų įgyvendinimo ir rezultatų viešinimas – efektyvi informacijos sklaidos strategija: tikslinės grupės identifikavimas, tinkama informacijos sklaidos strategijos forma ir informacijos pateikimo kanalai,

Veiklų vadyba – aukštos kompetencijos vadovas ir komanda užtikrina efektyvų veiklų įgyvendinimą, papildomą lėšų pritraukimą, bendradarbiavimą su šalies ir (ar) tarptautiniais partneriais,

Teisingas apmokėjimas už kūrybą ir (ar) atlikimą – minimalaus honoraro ribos rekomendacijos.

Rodiklių sąrašas ir aprašas

Išsami lentelė pateikiama 56 psl.

Veiklos / Projekto apimtis ir eiga – trupės pavadinimas / menininko vardas, veiklų įvardijimas (turinys ir forma), įvykdytų veiklų data ir vieta, veiklų/pasirodymų skaičius, projekto fazijų apibūdinimas, projekto dalyviai,

Veiklos / Projekto ekonominiai duomenys – Veiklos / Projekto finansavimas, pajamos, išlaidos; įdarbinimas ir išlaidos personalui,

Veiklos / Projekto analizė ir rezultatai – Veiklos / Projekto savianalizė: įgyvendinimas, stipriosios pusės, išliekamoji vertė ir pan. Ateityje numatomų veiklų/projektų sklaida šalyje, gastrolės užsienyje,

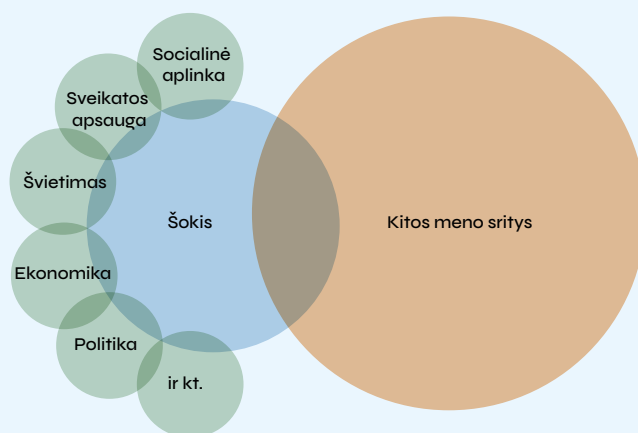
Atgarsis apie veiklą / projektą – absoliutus ir procentinis žiūrovų skaičius, atsiliepiamai televizijoje, radijuje, spaudoje, interneto svetainėse.

Santrauka

Šokio srities apibrėžimas

Šokio sritis apima šokio meną ir jo veiklas (produktus ir paslaugas), šokio meno lauko raidą, taip pat sąlyčio taškus tarp šokio meno ir kitų profesionalaus meno sričių bei sąlyčio taškus su kitomis sritimis – švietimu, socialine aplinka, sveikatos apsauga, ekonomika, politika ir kt.

Šokio menas – tai meno forma, kurios didžioji darbinės medžiagos dalis yra žmonių ir (ar) objektų judesiai laike ir erdvėje. Šokio menas neapsiriboja vien fiksuotais ir nusistovėjusiais judesiais bei judesių junginiais, tačiau nuolat ieško naujų formų ir naujos judesių dinamikos. Šokio meno stiliai apima klasikinį, šiuolaikinį, gatvės, urbanistinį, folklorinį, socialinius ir kt. šokius. Šokio spektakliai dažnai kuriami panaudojant kitų meno sričių estetinę raišką (audiovizualinės technologijos, vizualieji menai, vaizduojamasis menas, architektūra, muzika, cirkas ir kt.) tradicinėse (teatrų) ir netradicinėse (*site specific*, *site sensitive*, *etc.*) erdvėse. Šokio menas rezonuoja aktualius socialinius, ekonominius ir politinius veiksnius, skatina ir palaiko kultūrinės ekonomikos augimą, aktyvina kritinę sąmonę ir sukuria erdvę kinestetinėms, somatinėms ir estetinėms patirtims.

1 diagrama. Šokio ir kitų sričių sankirtos

Šokio srities veiklų sąrašas

- Prodiusavimas ir koprodusavimas (šokio spektaklių, šokio performansų, šokio instaliacijų ir kt. kūrimas įvairaus amžiaus grupėms)
- Sklaida ir tvarumas (šokio spektaklių sklaida šalies miestuose, regionuose ir užsienyje)
- Renginiai (šokio festivaliai, tyrinėjimo, kūrybinės platformos, kūrybiniai projektai ar jų serijos, pristatymai, parodos, instaliacijos ir kt.)

- Tinklaveika ir mobilumas (šokio kūrėjų ir jų darbų, festivalių ir platformų reprezentacija ir bendradarbiavimo galimybių plėtra užsienio festivaliuose, mugėse, konferencijose ir pan., šokio srities profesionalų judumas)
- Atstovavimas (šokio lauko interesų atstovavimas valdžios institucijose, formuojant kultūros politiką, šokio lauko atstovavimas profesinės veiklos, darbo teisėje, ekonominėje ir socialinėje teisėje, tarpininkavimas, delegavimas, klasterizacija ir kt.)
- Rezidencijos (kūrybinės ir edukacinės šokio rezidencijos Lietuvoje ir užsienyje)
- Edukacinės veiklos ir mentorystė (šokio seminarai, pratybos, kūrybinės dirbtuvės ar laboratorijos profesionalams, semi-profesionalams, mėgėjams, kūdikiams ir jų tėvams ar globėjams, vaikams ir jaunimui, senjorams, mentorystės programos šokio profesionalams ir kt.)
- Darbas su bendruomenėmis (bendruomeniški kūrybiniai, edukaciniai ir socialiniai projektai – šokio ir socialinės aplinkos sankirta 1-ojoje diagramoje)
- Informacijos kaupimas (rinkimas, analizavimas, archyvavimas, statistikos kaupimas, dokumentavimas, skaitmeninimas) ir jos sklaida (tiražavimas, viešinimas)
- Leidyba (įvairaus pobūdžio straipsniai apie šokį ir jų rinkiniai, studijos, monografijos, moksliniai darbai, knygos, skaitmeninio formato leidiniai (DVD, USB ir pan.), jų tiražavimas ir kt.)
- Šokio istorija, teorija ir kritika (meniniai, analitiniai, filosofiniai, žurnalistiniai ir kt. tyrimai, seminarai, konferencijos, pleneriniai posėdžiai, diskusijos ir kt.)
- Mokymo ir studijų programos (profesinės šokio programos specializuotose meno mokyklose, neformalaus ugdymo ar formalųjį ugdymą papildančios šokio programos choreografijos mokyklose, universitetinės šokio programos aukštosiose mokyklose – šokio ir švietimo sričių sankirta 1-ojoje diagramoje)
- Šokio judesio terapija (ligų prevencijos ir sveikatingumo programos, šokio judesio terapijos taikymas psichikos sveikatos, reabilitacijos, sveikatos priežiūros, slaugos ir kt. centruose – šokio, sveikatos apsaugos ir socialinės aplinkos sankirta 1-ojoje diagramoje, šokio judesio terapijos studijos aukštojo mokslo sistemoje – šokio, švietimo ir sveikatos apsaugos sankirta 1-ojoje diagramoje, įvairios somatinės praktikos ir kt.)
- Šokio video menas (šokio video meno produktų ir paslaugų kūryba, edukacija, dokumentavimas, sklaida ir kt.)

Šokio srities produktų ir paslaugų sąrašas

Šokio srities veiklos apima šokio srities produktus ir paslaugas, kuriuos nurodžiau ankstesnio skyriaus skliausteliuose. Aiškiai atskirti veiklas vieną nuo kitos yra teoriškai įmanomas, tačiau praktiškai sunkiai įgyvendinamas uždavinys, nes meno srityje įvairios veiklos dažnai yra susijusios tarpusavyje, o įvairius produktus ir paslaugas galima priskirti ir vienai, ir kitai veiklai atsižvelgiant į konkretaus produkto ar paslaugos turinį. Produkto ir paslaugos atskirtį lemia ir kontekstas, filosofinė laikysena, idėjinės išvalgos. Pvz., sukurtą šokio spektaklį galime laikyti ir produktu (ekonominiais terminais kalbant, spektaklį kaip meno produktą galime eksportuoti į užsienį), ir paslauga (spektaklis visuomenės atžvilgiu yra paslauga, t. y. šokio teatrai teikia paslaugą žiūrovams – galimybę „vartoti“ meninį turinį).

Šokio srities raidos apibrėžimas

Šokio srities raida – tai laipsniškas šokio meno kitimas estetiniu lygmeniu ir jo produktų bei paslaugų plėtra ekonominiu, socialiniu ir politiniu lygmeniu.

Šokio srities projekto apibrėžimas

Projektas – tai kryptinga šokio meno renginio ar renginių komplekso gamyba, planavimas ir įgyvendinimas per apibrėžtą laiką, skirtas įgyvendinti kūrėjų kūrybinėms iniciatyvoms ir tenkinti visuomenės kultūriniais, meniniais ir švietėjiškiems poreikiams.

Šokio srities raidos vertinimo kriterijai

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijaus aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Šokio meno produktų įvairovė	Skirtingų su šokiu susijusių produktų visuma.	Kiekybinis-santykinis: produktų skaičius per metus tiesiogiai proporcingas šokio srities finansavimui
2.	Šokio meno paslaugų įvairovė	Skirtingų su šokiu susijusių vienkartinį ar tęstinių renginių ir renginių ciklų visuma.	Kiekybinis-santykinis: paslaugų skaičius per metus tiesiogiai proporcingas šokio srities finansavimui
3.	Estetinė šokio meno įvairovė	Skirtingų šokio stilių, šokio technikų, meninių idėjų, meninių konceptų prieigų ir jų įgyvendinimo formų visuma.	Kokybinis
4.	Šokio meno įtaka kitoms meno sritims	Tarpdisciplininis šokio meno produktų ir paslaugų pobūdis ir sąlytis su kitais menais.	Kokybinis
5.	Šokio meno produktų ir paslaugų reikšmė miestų, regionų ir visos šalies kultūrinam gyvenimui	Šokio meno produktų ir paslaugų prieinamumo didinimas šalies miestuose ir regionuose; jų įtraukimas į kitas sritis (pvz., švietimą, sveikatos apsaugą, socialinę aplinką ir kt.).	Kokybinis
6.	Auditorijos plėtra	Esamos auditorijos išlaikymas ir naujų auditorinių grupių pritraukimas.	Kiekybinis ir kokybinis: žiūrovų skaičius absoliučia ir procentine išraiška, auditorinių grupių išskyrimas
7.	Šokio meno produktų ir paslaugų paklausa ir pasiūla Lietuvoje ir užsienyje	Šokio meno produktų ir paslaugų matomumas, paklausa ir pasiūla šalies ir tarptautinėje kultūrinėje erdvėje.	Kiekybinis: šokio meno produktų ir paslaugų skaičius Lietuvoje ir atskirose užsienio valstybėse per metus absoliučia ir procentine išraiška.
8.	Šokio meno produktų ir paslaugų tarptautiškumas	Šokio meno produktų ir paslaugų sklaida užsienyje, tarptautinės šokio teatrų, trupinių, institucijų bei skėtinių organizacijų partnerystės	Kokybinis šalies kultūros vardo garsinimas tarptautiniame kontekste.
9.	Šokio meno produktų ir paslaugų ekonominis našumas	Šokio meno produktų ir paslaugų finansavimas (dotacijos ir asignavimai) ir ekonominė grąža bei pajamos per kalendorinius metus, šokio meno kūrėjų, atlikėjų, ekspertų ir kitų šokio meno operatorių įdarbinimas.	Kiekybinis-santykinis absoliučia ir procentine išraiška

Šokio srities raidos rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklių pavadinimas	Rodiklių aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Statistiniai profesionalių šokio meno kūrėjų ir atlikėjų, šokio teoretikų duomenys	Profesionalių šokio meno kūrėjų ir atlikėjų, šokio teoretikų skaičius per apibrėžtą laiko matą.	Kiekybinis-santykinis per apibrėžtą laiko matą
2.	Valstybinių kultūros institucijų ir nevyriausybinių sektoriaus bendradarbiavimas	Bendri valstybiniam ir nevyriausybiniam sektoriams priklausančių šokio institucijų, trupinių ar individualių kūrėjų projektai, išskirtinai šių sektorių bendradarbiavimui skirtos finansavimo programos.	Kokybinis ir kiekybinis
3.	Šokio srities sąveika su kitomis profesionalaus meno sritimis	Šokio srities veiklomis sukuriamų meninių produktų ir paslaugų bei jų formų įvairovė.	Kokybinis
4.	Šokio srities sąveika su švietimo, sveikatos apsaugos, socialinės aplinkos, politikos ir kitomis sritimis	Šokio srities veiklomis sukuriamų meninių- edukacinių, meninių-socialinių, meninių-politinių ir kt. produktų ir paslaugų bei jų formų įvairovė.	Kokybinis
5.	Tarptautinės partnerystės	Tarptautinių partnerystės veiklos pobūdis, tarptautinių meninių veiklų įgyvendinimas ir plėtra.	Kokybinis
6.	Ekonominis našumas	Ekonominė šokio srities veiklomis sukuriamų produktų ir paslaugų grąža, darbo vietų sukūrimas.	Kiekybinis lyginamasis
7.	Auditorijos plėtra	Statistiniai žiūrovų skaičiaus duomenys.	Kiekybinis-lyginamasis

Šokio srities projekto vertinimo kriterijai

Eil. Nr.	Kriterijaus pavadinimas	Kriterijaus aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Projekto meninės, kultūrinės veiklos kokybė	Aiškiai apibrėžtas projekto tikslas ir veiklos; veiklų kokybė aukšta, atliepanti meninį ir visuomeninį diskursą.	Ekspertinis vertinimas
2.	Veiklų temų, idėjų originalumas ir meninis turinys	Aiškiai apibrėžtas projekto konceptas, detalizuotos veiklų temos ir idėjos, aiški estetinė projekto kryptis.	Ekspertinis vertinimas
3.	Projekto idėjos / koncepto įgyvendinimo aiškumas ir meninė forma	Detalizuota projekto veiklų įgyvendinimo forma ir rezultatai.	Ekspertinis vertinimas
4.	Projekto indėlis į šokio meno raidą	Projekto rezultatai aiškiai prisideda prie šokio meno srities raidos.	Ekspertinis vertinimas
5.	Projekto veiklų sklaida šalies miestuose, regionuose bei užsienyje	Aiškūs veiklų ir rezultatų sklaidos planas, tinkamos priemonės kultūrinio prieinamumo didinimui mieste, regione, šalyje ir užsienyje; socialinė ir kultūrinė įtrauktis.	Ekspertinis vertinimas
6.	Projekto viešinimo strategija	Tikslinės grupės identifikavimas, tinkama informacijos sklaidos strategijos forma ir informacijos pateikimo kanalai.	Ekspertinis vertinimas
7.	Projekto vadybos tinkamumas	Tinkamos projekto komandos kompetencijos, lėšų pritraukimas, bendradarbiavimas su instituciniais partneriais.	Ekspertinis vertinimas
8.	Projekto sąmatos tikslingumas	Projekto išlaidų tikslingumas, teisingas apmokėjimas už kūrybą ir (ar) atlikimą.	Ekspertinis vertinimas
9.	Ankstesnių projektų kultūrinė ir meninė kokybė	Ankstesnės veiklos meninė kokybė aukšta, atliepanti meninį ir visuomeninį diskursą.	Ekspertinis vertinimas

Šokio srities projekto rodikliai

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio aprašymas	Matavimo vienetas
1.	Projekto apimtys ir eiga	Įvykdytų projekto veiklų data ir vieta, veiklų / pasirodymų skaičius, projekto fazių apibūdinimas, projekto dalyviai.	Kokybinis
2.	Projekto ekonominiai duomenys	Projekto finansavimas, pajamos, išlaidos; įdarbinimas ir išlaidos personalui.	Kiekybinis
3.	Projekto analizė ir rezultatai	Projekto savianalizė: įgyvendinimas, stipriosios pusės, išliekamoji vertė; ateityje numatomų projekto veiklų sklaida šalyje, gastrolės užsienyje.	Kokybinis
4.	Atgarsis apie projektą	Absolūtus ir procentinis žiūrovų skaičius; atsiliepimai televizijoje, radijuje, spaudoje, interneto svetainėse.	Kiekybinis ir kokybinis
5.	Projekto vykdytojų komentarai ir pasiūlymai	Projekto vykdytojų rėmimo svarbos įvertinimas, Pasiūlymai.	Kokybinis

Kultūra^τ

www.kulturostyrimai.lt